

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜZE İNCELEMELERİNİN
İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE KATKISI
(BOLU İLİ ÖRNEĞİ)

Oya SARKAN TOSUN

İzmir
2009

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MÜZE İNCELEMELERİNİN
İLKÖĞRETİM OKULLARINDAKİ
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNE KATKISI
(BOLU İLİ ÖRNEĞİ)

Oya SARKAN TOSUN

Danışman
Yrd. Doç. Turan ENGİNOĞLU

İzmir
2009

YEMİN

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Müze İncelemelerinin İlköğretim Okullarındaki Görsel Sanatlar Eğitime Katkısı: Bolu İli Örneği’’ adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

26/01/2009

Oya SARKAN TOSUN

TEŐEKKÜR

“Müze İncelemelerinin İlköğretim Okullarındaki Görsel Sanatlar Eğitime Katkısı: Bolu İli Örneği” konulu tez çalışmam süresince bana rehberlik ederek, destek ve yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Turan ENGİNOĞLU’na, tez yazma sürecimde sabırla her konuda bana destek olan, istatistiksel analizleri yapmam ve yorumlamamda bana yardım eden canım eşim Adem TOSUN’a, Bolu Müzesi’nde çeşitli araştırmalar ve uygulamalı çalışmalar yapmama destek olan Bolu Müzesi Müdürü Mustafa Y. GÜNEŐ’e, Bolu Müzesi’nde görev yapan arkeologlara ve müze personeline, Milli Egemenlik İlköğretim Okulu görsel sanatlar öğretmeni Ayőe GAYRETLİ’ye, bu süreçte manevi desteklerini hep hissettiren aileme, arkadaşım Tuğba ULUSOY ERCAN’a, teşekkürü bir borç bilirim.

Oya SARKAN TOSUN

İzmir 2009

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	i
Şekiller Listesi.....	iv
Resim Listesi.....	v
Ekler Listesi.....	vi
Özet.....	vii
Abstract.....	viii

BÖLÜM I

Giriş.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3.Problem Cümlesi.....	4
1.4.Alt Problemler.....	4
1.5.Sayıtlılar.....	4
1.6.Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar.....	5
1.8. Kısaltmalar.....	7

BÖLÜM II

İlgili Yayın ve Araştırmalar.....	8
2.1 Müzenin Tanımı.....	8
2.2 Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	11
2.3 Türkiye’de Müze Ve Müzecilik.....	13
2.4 Çağdaş Müzecilik.....	17
2.5 Müze Çeşitleri.....	19
2.5.1 Genel Müzeler.....	22
2.5.2 Arkeoloji Müzeleri.....	22
2.5.3 Sanat Müzeleri.....	22
2.5.4 Tarih Müzeleri.....	23
2.5.5 Etnografya Müzeleri.....	24
2.5.6 Doğa Tarihi Ve Jeoloji Müzeleri.....	24
2.5.7 Bilim Müzeleri.....	24

2.5.8 Askeri Müzeler.....	25
2.5.9 Endüstri Müzeleri.....	25
2.6 Müzelerin Görev ve Amaçları	25
2.6.1 Müzenin Toplama Görevi	27
2.6.2 Müzelerin Koruma Görevi.....	28
2.6.3 Müzenin Belgeleme (Arşivleme) Görevi.....	28
2.6.4.Müzelerin Sergileme Görevi.....	29
2.6.5 Müzelerin Eğitim Görevi	29
2.7 Eğitim Nedir?.....	33
2.8 Sanat Eğitimi	33
2.9 Sanat Eğitiminin Gerekliliği.....	35
2.10 Kavram Ve Kapsam Olarak Görsel Sanatlar Eğitimi	37
2.11 Dört Disipline Dayalı Sanat Eğitiminde Müzelerin Yeri.....	40
2.12 Müzelerin Eğitimdeki Rolü	44
2.13 Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları	53
2.14 Müze-Okul İşbirliği	59
2.14.1 İşbirliği Programında Okullar Neler Yapabilir?	59
2.14.2 İşbirliği Programında Müzeler Neler Yapabilir?	59
2.15 Görsel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müzelerde Eğitim Nasıl Planlanmalı?	60
2.15.1.Ön Hazırlık.....	62
2.15.2 Müze Ziyareti.....	64
2.15.3 İzleme Ve Çalışma	65
2.16.Verimli Bir Müze Ziyaretinin Gerçekleşmesi İçin Müzelerde Eğitim Hizmeti Nasıl Verilmeli?.....	66

BÖLÜM III

Yöntem	68
3.1. Araştırma Modeli.....	68
3.2. Evren ve Örneklem	68
3.3. Deney Deseni.....	69
3.4. Veri Toplama Araçları.....	74
3.5. Veri Çözümleme Teknikleri	75

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar	76
4.1. Alt Problem: Kontrol ve Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test Sonuçlarına Göre “Müze Bilinci” Konusundaki Başarı Düzeyleri Arasında Anlamli Bir Farklılık var mıdır?.....	76
4.2. Alt Problem: Kontrol ve Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Son Test Sonuçlarına Göre “Müze Bilinci” Konusundaki Başarı Düzeyleri Arasında Anlamli Bir Farklılık var mıdır?.....	83
4.3. Alt Problem: Kontrol ve Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Ön Test – Son Test Sonuçlarına Göre “Müze Bilinci” Konusundaki Başarı Düzeyleri Arasında Anlamli Bir Farklılık var mıdır?.....	89
4.3.1. (Belirtke 1)	89
4.3.2. (Belirtke 2)	97
4.3.3. (Belirtke 3)	104
4.3.4. (Belirtke 4)	111
4.3.5. (Belirtke 5)	118
4.3.6. (Belirtke 6)	125
4.3.7. (Belirtke 7)	132
4.4. Alt Problem: Kontrol ve Deney Gruplarındaki Öğrencilerin Uygulamalı Resim, Desen Ve Kil Çalışmaları Arasında Anlamli Bir Farklılık var mıdır?	139

BÖLÜM V

Sonuç, Tartışma ve Öneriler	143
5.1. Sonuçlar	143
5.2. Tartışma	1436
5.3. Öneriler	147
Kaynakça	151
Müze Ziyareti Sırasında Öğrenci Faaliyetleri	155
Ekler	169

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Türkiye İçin Müze Eğitimi Politikası Taslağı	58
Tablo 2 Müze Eğitimine Yönelik 25 Maddelik Başarı Testinin Belirtke Tablosu....	73
Tablo 3 Kontrol ve Deney Grubu Ön Test Sonuçları	76
Tablo 4 Deney grubu ön test puanları normallik testi sonuçları.....	77
Tablo 5 Kontrol grubu ön test puanları normallik testi verileri.....	78
Tablo 6 Kontrol ve Deney Grubu Ön Test Puanları İstatistik Sonuçları	80
Tablo 7 Kontrol ve Deney Grubu, Her Belirtke İçin, Ön Test “t testi” Sonuçları.....	80
Tablo 8 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ön test puanları t-testi sonuçları	81
Tablo 9 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları karşılaştırması	82
Tablo 10 Kontrol ve Deney Grubu Son Test Sonuçları.....	83
Tablo 11 Deney grubu son test puanları normallik testi sonuçları	84
Tablo 12 Kontrol grubu son test puanları normallik testi sonuçları	85
Tablo 13 Kontrol ve Deney Grubu Son Test Puanları İstatistik Sonuçları.....	86
Tablo 14 Kontrol ve Deney Grubu, Son Test “t testi” Sonuçları	87
Tablo 15 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, son test puanları t-testi sonuçları	88
Tablo 16 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları karşılaştırması .	88
Tablo 17 Kontrol Grubu öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları	90
Tablo 18 Deney Grubu öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları	92
Tablo 19 Kontrol Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi öncesine ve sonrasına ilişkin 1 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	94
Tablo 20 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 1 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	95
Tablo 21 Kontrol Grubu öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları	97
Tablo 22 Deney Grubu öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları	99

Tablo 23 Kontrol Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi öncesine ve sonrasına ilişkin 2 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	101
Tablo 24 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 2 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	102
Tablo 25 Kontrol Grubu öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları	104
Tablo 26 Deney Grubu öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları	106
Tablo 27 Kontrol Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi öncesine ve sonrasına ilişkin 3 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	108
Tablo 28 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 3 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	109
Tablo 29 Kontrol Grubu sınıfı öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları	111
Tablo 30 Deney Grubu öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları	113
Tablo 31 Kontrol Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi öncesine ve sonrasına ilişkin 4 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	115
Tablo 32 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 4 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	116
Tablo 33 Kontrol Grubu öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları	118
Tablo 34 Deney Grubu öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları	120
Tablo 35 Kontrol Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 5 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	122
Tablo 36 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 5 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	123
Tablo 37 Kontrol Grubu öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları	125
Tablo 38 Deney Grubu öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları	127
Tablo 39 Kontrol Grubu öğrencilerinin; eğitim öncesine ve sonrasına ilişkin 6 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	129

Tablo 40 Deney Grubu öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 6 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları.....	130
Tablo 41 Kontrol Grubu öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları	132
Tablo 42 Deney Grubu öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları	134
Tablo 43 Kontrol Grubu öğrencilerinin; müze eğitimi öncesine ve sonrasına ilişkin 7 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları	136
Tablo 44 Deney Grubu öğrencilerinin; müze incelemesi öncesine ve sonrasına ilişkin 7 nu.lı belirtkeye ait t testi sonuçları	137
Tablo 45 Kontrol Grubu öğrencilerinin müze incelemesi faaliyeti öncesi ve sonrası belirtkelere göre puan ortalaması, standart sapması ve meydana gelen değişimin anlamlılık tablosu.	143
Tablo 46: Kontrol Grubu öğrencilerinin müze incelemesi faaliyeti öncesi ve sonrası belirtkelere göre puan ortalaması, standart sapması ve meydana gelen değişimin anlamlılık tablosu.	144

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Müzenin Görevleri.....	26
Şekil 2 Müzenin Görevleri.....	30
Şekil 3 Müze Programlarının Planlanması.....	46
Şekil 4 Müzelerin Eğitim Yöntemleri.....	52
Şekil 5 Deney grubu ön test sonuçları normallik testi grafiği.....	78
Şekil 6 Kontrol grubu ön test sonuçları normallik testi grafiği.....	79
Şekil 7 Deney grubu son test sonuçları normallik testi grafiği.....	84
Şekil 8 Kontrol grubu son test sonuçları normallik testi grafiği.....	85
Şekil 9 Kontrol Grubu öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	91
Şekil 10 Deney Grubu öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	93
Şekil 11 Kontrol Grubu öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	98
Şekil 12 Deney Grubu öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	100
Şekil 13 Kontrol Grubu öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	105
Şekil 14 Deney Grubu öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	107
Şekil 15 Kontrol Grubu öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	112
Şekil 16 Deney Grubu öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	114
Şekil 17 Kontrol Grubu öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	119
Şekil 18 Deney Grubu öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	121
Şekil 19 Kontrol Grubu öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	126
Şekil 20 Deney Grubu öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	128
Şekil 21 Kontrol Grubu öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	133
Şekil 22 Deney Grubu öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları.....	135

RESİM LİSTESİ

Resim 1 Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin müze eğitimi alanında çocuklara yönelik hazırladığı kitaplardan örnekler.....	32
Resim 2 Haslemere Müzesi'nden bir görünüm	50
Resim 3 Haslemere Müzesi eğitim etkinliklerinden bir görünüm	50
Resim 4 Arkeolog tarafından uygulamalı şekilde kazı çalışmalarının aşamalarının anlatılması	155
Resim 5 Öğrenciler tarafından gerçekleştirilen kazı çalışması.....	156
Resim 6 Müze rehberi eşliğinde müze incelemelerinin yapılması	157
Resim 7 Öğrenciler müzede drama çalışması yaparken	158
Resim 8 Öğrenciler müzede Hermes Büstü'nü resmederken	159
Resim 9. Müze'de Hermes büstü'nün resmedilme aşaması	160
Resim 10 Deney grubu öğrencilerinin pastel boya tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler	161
Resim 11 Kontrol grubu öğrencilerinin pastel boya tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler	162
Resim 12 Deney grubu öğrencilerinin karakalem tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler	163
Resim 13 Kontrol grubu öğrencilerinin karakalem ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler.....	164
Resim 14 Öğrenciler kil ile üç boyutlu olarak Hermes Büstü'nün kopyasını yaparken	165
Resim 15. Deney grubu öğrencilerinin kil ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait çalışmalardan örnekler.....	166
Resim 16 Kontrol grubu öğrencilerinin kil ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait çalışmalardan örnekler.....	167
Resim 17 Öğrenciler müzede çizdikleri resimleri okul panosuna asarken	168
Resim 18 İnternet ortamında sanal müze ziyareti yapılırken.....	168

EKLER LİSTESİ

Ek 1 - Deney ve Kontrol Grubuna Uygulanan Başarı Testi	169
Ek 2 - Ders Planı (Deney Grubu) (1.Hafta)	175
Ek 3 - Müzelerde Uymamız Gereken Kurallar	178
Ek 4 - Çalışma Kâğıdı (Deney Grubu) (1.Hafta).....	179
Ek 5 -Çalışma Kağıdı.....	180
Ek 6 - Ders Planı (Deney Grubu) (2.Hafta)	181
Ek 7 - Çalışma Kâğıdı (Deney Grubu) (2. Hafta).....	184
Ek 8 - Ders Planı (Deney Grubu) (3.Hafta)	186
Ek 9 - Çalışma Kâğıdı (Deney Grubu) 3. Hafta.....	188
Ek 10 - Ders Planı (Deney Grubu) (4.Hafta)	189
Ek 11 - Ders Planı (Deney Grubu) (5.Hafta)	192
Ek 12 - Gezi Planı	194
Ek 13 - Okul İdaresine Verilecek Dilekçe Örneği	195
Ek 14 - Veli İzin Dilekçesi Örneği.....	196

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısını araştırmaktır.

Bu araştırma, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu'nda eğitim gören, başlangıçta birbirine denk olduğu ispatlanan ve 25'er kişiden oluşan iki öğrenci grubu üzerinde yapılan deneysel çalışmayı kapsamaktadır. Veri toplama aracı olarak, kontrol gruplu ön test-son test araştırma modeli kullanılmış, araştırma kontrol ve deney grubu üzerinde yürütülmüştür.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin eğitim sonrasında kaydettikleri ilerlemenin istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını tespit etmek maksadıyla, deney grubu öğrencilerine görsel sanatlar dersi kapsamında müze incelemesi farklı aktiviteler eşliğinde; kontrol grubu öğrencilerine ise geleneksel yöntemler kullanılarak verilmiştir.

Elde edilen verilerin normallik testleri, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 programı kullanılarak Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ile sınanmış, verilerin istatistiksel olarak çözümlenmesinde ise bağımlı gruplar için "t-testi" kullanılmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen veriler neticesinde deney grubunun başarısının kontrol grubunun başarısına göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüş, çalışmadan elde edilen bulgular ve edinilen tecrübeler ışığında konu ile ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

ABSTRACT

The purpose of this research is to find out the contribution of museum study to the education of visual arts courses in elementary schools.

This research is consist of the experimental activities that were applied to two student groups who are still educated in Bolu-Merkez Milli Egemenlik Elementary School. The study was carried on with in question two groups which consist of 25 elementary school students each which are proved to be at the same level at first, in 2008-2009 Education year. In this research, pretest-posttest search model was used and the research was applied to control and experimental groups.

In order to determine whether the difference between the experimental and control group students is statistically significant after doing the museum study; the visual arts education was given to the experimental group with the help of the museum study and different activities, on the other hand to the control group students in traditional style.

“Paired t-test” was used in the statistical analysis of data collected and the normality of the data is checked with “Kolmogorov - Smirnov (K-S) Test” by the help of the program SPSS (Statistical Package for the Social Science) v16.0.

The results indicated that the success of the students in the experimental group in which museum study and the techniques apart from traditional education system was employed, is significantly higher than those in the control group. and according to the gained experiences and the results of the datas, some suggestions are given at the end of the research.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Problem Durumu

Hayatın her alanında devamlı karşılaşılan bir süreç olan eğitim, sadece okullar ile sınırlı olmayıp okul dışı kurumlarda da devam eden bir etkinliktir. Kütüphaneler, tarihî mekânlar, ören yerleri ile sayamadığımız birçok kurum ve kuruluşlar da eğitim sürecinin önemli bir parçası ve destekçisi olmakla birlikte özellikle müzeler, eğitim ve öğretim sürecinin etkinleştirilmesi ve zenginleştirilmesi açısından çok etkin bir konuma sahiptir.

İnsanlık tarihinin bugüne kadar olan sosyal, ekonomik ve kültürel hayattaki birikimlerini bünyesinde toplayan, koruyan ve sergileyen müzeler, tarihin gelişim evrelerine tanıklık etmekte olup bu konuda en değerli öğelere sahiptir.

Var oluşundan günümüze kadar birçok safha geçirmiş olan insanlık tarihi, geçmişini tanıma, anlama ve bilme merakı ile doludur. Ulusların geçmişlerindeki tecrübelerin, sosyal ve kültürel birikimlerin maddi kalıntılarını muhafaza eden müzeler, ulusal benliğin oluşmasında da en etkili kurumlar arasındadır. “Geçmişini bilmeyen geleceğini de bilemez” felsefesi ile pek çok gelişmiş ülke müzelerden etkin bir eğitim ortamı olarak fayda sağlanmaktadır. Günümüzde aktif öğrenme kavramının ön plana çıkması ile birlikte müzeler; çocukların görerek, yaparak, yaşayarak duyuşsal, devinimsel, zihinsel, bilişsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunabilecek uygun bir ortam sağlaması açısından, çocuk eğitiminde daha fazla önem taşıyan kurumlar arasına girmiştir. Aynı zamanda müzeler, çocuklara çeşitli kültür varlıklarını da tanıtarak, onların geniş bir vizyona sahip olmasına katkıda bulunmakla kalmayıp, insanlık tarihinin geçirdikleri süreci gözler önüne sererek

adeta onları geçmişe götürüp onların bir kültürün parçası olduklarını hissettirerek kişiliklerini ve öz güvenlerini geliştirmesine yardımcı olmaktadır.

‘Küçük yaşlardan itibaren müzelerde sanat nesnelere ile karşılaşan ve bunlarla etkinlikler yapan bir çocuğun sanat anlayışı gelişmekte ve sanata bakış açısı farklılaşmaktadır’ (Tezcan, 2006).

2006 yılında ilköğretim okullarında resim dersi müfredatının değişmesiyle dersin adı görsel sanatlar dersi olmuş ve dersin kapsamı değişerek farklı kazanımlar ve etkinlikler öğretim kılavuzunda yer almıştır. Müze bilinciyle ilgili kazanımlar da öğretim kılavuzunda yer almaktadır. Fakat müze bilinci ile ilgili kılavuzda yer alan kazanımlar öğrencilere tam anlamıyla kazandırılmamaktadır. Gözlemlediğim ve konuştuğum resim öğretmenlerinin çoğu görsel sanatlar dersi kapsamında öğrencilere müze bilincini yerleştirmek için gayret göstermediklerini, eski resim dersi müfredatını uyguladıklarını, genelde resim yarışmaları ve belirli gün ve haftalarla ilgili resimler yaptırdıkları söylemişlerdir. Öğrencilerle müzeler hakkında görüşmeler yaptığımda ise birçok öğrencinin müzeye gitmediğini, giden öğrenciler ise bilinçsiz ve anlamadan müze gezdiklerini söylemişlerdir. 2006 da uygulamaya geçen görsel sanatlar dersi öğretim kılavuzunda müze bilinci yer almasına rağmen bu kazanımların birçoğu öğrencilere kazandırılmamaktadır. Bu da çok önemli bir sorundur. En etkili ve kalıcı öğrenme küçük yaşlarda başlamaktadır. Görsel sanatlar öğretmenlerine de öğrencilerde etkili ve kalıcı öğrenme sağlamları için büyük görevler düşmektedir. Görsel sanatlar eğitiminde en gerekli olan unsurlardan birisi de müzelerdir. Müzelerin gerekliliğini öğrencilere kavratmak gerekmektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin de bu anlamda duyarlı olup bu gerekliliğe onların da inanması lazımdır. Birçok okulda farklı nedenlerden dolayı çocuklarda müze bilinci oluşturulamamaktadır. Müzelerin görsel sanatlar eğitiminde yeri çok önemlidir. Müzeler sayesinde çocuğun görsel algısı gelişmeye başlar, soyut olarak öğrendikleri deseni, anatomiyi, kültürü müzeler aracılığı ile somut olarak algılar. Müzeler sayesinde bugünkü varlığımızın kökenine inmiş ve kültürel değerlerle görsel ve dokunsal iletişime geçmiş olunur ve öğrencilere Anadolu’yu tanıma ve tanıtma imkânı da sunmuş olunur. Biz, görsel sanatlar öğretmenleri olarak çocuktaki bilme,

görme ve merak duygusuna görsel sanatlar dersinde taşıyacağımız görsel –işitsel materyallere ek olarak müzelerin katkısıyla rehberlik etmeliyiz. Dersimizin uygulama aşamasının başarısı çocuklara verdiğimiz müze eğitiminin niteliğiyle paralel gitmektedir.

Bu araştırma, İlköğretim II. Kademe öğrencilerinin müze eğitimi ile ilgili genel bilgilerini ve düşüncelerini ölçmek ve müze gezisi, müze bilinci kazandırılmasına yönelik uygulanan ders programının öğrenciler üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Etkili ve kalıcı öğrenme küçük yaşlarda oluşmaktadır. İlköğretim okulları çocuğun kişilik oluşumunda önemli bir yere sahiptir. Müze bilinci de küçük yaşlarda öğrencilere kazandırılmalıdır. Küçük yaşlardan itibaren müzelerde sanat nesnelere ile karşılaşan ve bunlarla bağlantılı etkinlikler yapan bir çocuğun sanat anlayışı gelişmekte ve sanata bakış açısı farklılaşmaktadır. Bu nedenle görsel sanatlar derslerinde müzelerin yeri çok önemlidir. İlköğretim okulları müzeleri sanat eğitimi amaçlı olarak kullanabilmelidirler. Çünkü sanatı anlamak, göstererek anlatmak, yaparak-yaşayarak öğretmek, sanat eserini hissettirmek, koruma bilinci ve davranışı kazandırabilmek, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurabilmeyi sağlamak, kültürleri tanıma ve tanıtımlarına olanak sağlamak gerçek sanat eserleri ile yüz yüze gelerek sanat eğitimi yapabilmek, müzeleri kullanmakla mümkün olabilir. Bu nedenlerden dolayı görsel sanatlar eğitiminde müzelerin gerekliliği kaçınılmazdır.

Bolu ili merkez ilköğretim okullarında görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşleri alınarak görsel sanatlar dersi kapsamında müze incelemelerine gereken önem verilmediği sonucuna varılmıştır. İlköğretim okullarında görsel sanatlar derslerinde müzeler etkin bir şekilde kullanılamamaktadır. Bu araştırma ile görsel sanatlar eğitimi kapsamında etkili bir şekilde kullanılmayan müzelerin, görsel sanatlar dersine ne gibi katkıları olduğu saptanmaya çalışılacaktır.

Uygulamada güçlük çekilen konular üzerinde alternatif öneriler sunmak açısından da araştırma önem taşımaktadır.

1.3.Problem Cümlesi

Müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısı var mıdır?

1.4.Alt problemler

1. Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin ön test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin son test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin ön test – son test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin uygulamalı resim, desen ve kil çalışmaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.5.Sayıtlılar

1. Uygulama süresince öğrenciler başarı testindeki sorulara içtenlikle cevap verecektir.

2. Deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencileri çalışma süresince etkileşime girmeyecektir.

1.6.Sınırlılıklar

1. Bu çalışma, 2007-2008 eğitim öğretim yılında Bolu merkez, Milli Egemenlik İlköğretim Okulu'nun 7. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Müze gezimi Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi ile sınırlı olacaktır.
3. Araştırmaya katılacak öğrencilerin kimlikleri rapor yazımında gizli tutulacaktır.

1.7. Tanımlar

Eğitim:

Geçmişin bilgi ve deneyimlerini sistemli bir şekilde aktarmak, kasıtlı kültürlenme sürecini işletmek, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla istenilen değişikliği meydana getirmek ve yeni, olumlu davranışlar kazandırmak için sürdürülen çabaların tümüdür (Okutan, 1997:4).

Estetik:

Gerçeklik duygusu ile ilgili olan. Güzelliği ve güzelliğin insan belleğindeki ve duygularındaki etkilerini konu olarak ele alan felsefe kolu (Türkçe sözlük, 1974, Türk Dil Kurumu Yayınları, sayı 403, Ankara, s:277).

Müze:

İnsan elinden çıksın çıkmasın, insanlarca değerli ve saklanması gerekli bulunup toplanmış, biriktirilip koleksiyonlar şeklinde oluşturulmuş, bilimsel, eğitici ve tanıtıcı nitelikte ve korunması gerekli olan doğadaki ve hatta uzaydan getirilmiş tüm varlıkların ve yapıtların korunduğu, sergilendiği ve araştırıldığı, açık ve kapalı mekânlarda halkın yararlanmasına sunulduğu yer ve kurumlardır (Gerçek, 1999:2).

Görsel Sanatlar:

Desen, resim, özgün baskı, heykel, film, televizyon, grafik, üretim gibi iletişim ve tasarım sanatları; kentsel tasarım, iç mimarlık ve tasarımı gibi mimarlık ve çevresel sanatları; halk sanatlarını;seramik, takı, mücevher, ahşap eserler ve diğer malzemelerle yapılanları içeren bir sınıf (kategori) (Özsoy, 2003: 218).

Sanat:

Bir duygunun, tasarımın ya da güzelliğin kişiyi etkileyen anlatımı. Zanaat (Türkçe sözlük, 1974, Türk Dil Kurumu Yayınları, sayı 403, Ankara, s:685).

Sanat eğitimi:

Bireyin okul öncesi dönemden başlayıp, ortaöğretimin sonuna kadarki gelişim evresi içinde, düzenli, planlı (istendik) verilen örgün eğitimin bir parçası (Resim-İş) Çağdaş sanat eğitimi yaklaşımları, kapsamsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimini tanımlamaktadır.

Sanat eseri:

Yaratıcılık ve ustalık sonucu ortaya çıkan üstün ve değerli eser.

1.8. Kısaltmalar

ICOM	:International Council Of Museums (Milletlerarası Müzeler Konseyi)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
UNESCO	:United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Organizasyonu)
N	: öğrenci sayısı
mean	: Ortalama
Std. Deviation	: Standart sapma
df	: Serbestlik derecesi
Std. Error Mean	: Standart hata
p	: Anlamlılık düzeyi
95% Confidence Interval of the Difference	: Güvenirlilik
Sig. (2-tailed)	: Anlamlılık derecesi
t	: t değeri
ns	: İstatistiksel olarak önemli değil

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1 Müzenin Tanımı

“Müze” sözcüğünün, Antik Yunan’da Bilimler Tapınağı olarak kurulan “Mausaion” kelimesinden türediği söylenir. Müze kelimesi Latince ve diğer batı dillerinde “museum” diye kullanılırken, Fransızca da “musee” olarak kullanılmaktadır. Müzeler, tarih öncesi ve tarih devirlerine ait din, bilim, kültür ve güzel sanatlarla ilgili yer altı, sualtı ve yerüstünde bulunan taşınır ve taşınmaz olarak nitelenen, kültür varlıklarını koruyan, tanıtan, sergileyen, her yaşta insana ömür boyu etken ve yardımcı olan, sürekli faaliyet içinde olan, kültür, bilim ve eğitim kurumudur.

Müzelerin ileriye dönük eğitsel, araştırmacı, yaratıcı ve yönlendirici amaçlarını vurgulayan çağdaş bir müze tanımı, Atagök tarafından şöyle yapılmıştır: “Müze, toplumun bilimsel ve kültürel geçmişini yansıtan ve geleceğini biçimleyecek öğeleri araştıran, toplayan, koruyan, sergileyen, belgeleyen, yaşatan ve yönlendiren yaygın bir eğitim kurumudur”(Atagök,1999). Bu tanımın yanında doğal, tarihi, sanatsal ve bilimsel objelerin saklanıp, korunduğu ve sergilendiği insanlık tarihine tanıklık etmiş nesnelerin sonraki nesillere aktarımını sağlamada bir araç olan müzenin birçok farklı tanımı yapılmaktadır. Uluslararası kabul görmüş tanımlar incelendiğinde hepsinin belli bir düzeyde ortak yönleri olduğu görülmektedir. Sözü edilen uluslararası kuruluşlar arasında olan üç önemli kuruluşun tanımları şu şekildedir:

Uluslararası Müzeler Birliği (The International Council Of Museum) ICOM'un tanımına göre;

“Müze; toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan kurumlardır”(Madran, Burçak, 1993: 6).

İngiltere Müzeler Birliği'nin (The Museum Association United Kingdom) tanımına göre; “Müze kamu yararı için maddi kanıtları ve bu kanıtlarla ilişkili bilgileri toplayan, belgeleyen, muhafaza eden, sergileyen ve yorumlayan bir kurumdur” (Gerçek,1999).

Amerikan Müzeler Birliği'nin (The American Association of Museum) tanımına göre;

Müze, varlığının başlıca amacı geçici sergiler düzenlemek olmayan, federal ve eyalet vergilerinden muaf olan, topluma açık olup, toplum çıkarları çerçevesinde yönetilen, sanatsal, bilimsel (canlı ya da cansız), tarihsel ve teknolojik materyaller de dahil olmak üzere, eğitimsel ve kültürel değerlere sahip nesne ve örnekleri koruyan, muhafaza eden, inceleyen, yorumlayan, bir araya getiren ve toplumun öğrenmesi ve eğlenmesi için sergileyen kar amacı gütmeyen daimi bir kurumdur. Bu nedenle müzeler bir önceki cümlede belirtilen gereklilikleri karşılayan botanik bahçelerini, zooloji parklarını, akvaryumlar, tarihi kuruluşları, tarihi evleri ve mekânları da kapsamaktadır (Gerçek,1999).

Müzelerle ilgili bir başka tanım ise “zamanda ve mekânda dağınık bir takım objeleri kolaylık olsun diye, bir çatı altında toplamak ve bu objeleri inceleme, etüt etme ve zevk alma amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bina” (Allan, 1963: 5) olarak yapılmıştır.

Kültür Varlıkları ve Müzelere Genel Müdürlüğü'nün Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği 30.04.1990 tarih ve 1578 sayılı onayı ile yürürlüğe giren müze tanımı ise şu şekilde yapılmıştır:

Müze; kültür varlıklarını tespit eden, ilmi metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan, sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki eğitimini, bedii zevkini yükselten, dünya görüşünü geliştirmede tesirli olan daimi kuruluştur.

Atagök ise müzeyi “gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumları” olarak tanımlamıştır (Atagök, 1999: 37).

Müze, tarih öncesi ve tarih devirlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili yer üstünde, yer altında ve su altındaki tüm taşınır ve taşınmaz belgeler olarak nitelenen kültür varlıklarını saptayan, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen ve akademik düzeyde değerlendiren, bir laboratuvar gibi dikkatli ve hassas çalışan, kültür varlıklarını koruyan, tanıtan sürekli ve geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayımlayan, halkın kültür ve tabiat varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselten, çok hızlı bir şekilde gelişen teknoloji karşısında kaybolmaya yüz tutan geleneksel kültürü, yabancı kültür şoklarından korumada ve dünya görüşünü geliştirmede her yaşta insana ömür boyu yardımcı ve etken olan, faaliyeti sürekli bir kültür, bilim ve eğitim kurumudur (Akurgal, 1998: 52).

“Günümüzde müzeler, boyutlarını daha da aşmış, toplumu eğitme, kültürlenme gibi görevleri de üstlenerek yaygın eğitim kurumu niteliği kazanmıştır. Bunun sonucunda koruma ve belgelemenin yanı sıra, eğitim, tanıtım ve topluma dönük iletişimin önemi artmıştır” (Atik, 1999: 155).

Genel olarak tanımlardan ortaya çıkan sonuç; müzelerin topluma hizmet eden tarih, kültür ve doğa varlıkları ile ilgili taşınır, taşınmaz bilimsel, sanatsal belgelerin, eşya ve kalıntıların korunup sergilendiği kurumlardır. En önemlisi de insanın gelişmesine katkı sağlayan birer eğitim-öğretim kuruluşudur.

2.2 Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi

Tarih süreci içerisinde ilk kez Paleolitik Çağ (M.Ö. 100.000 – 40.000) mezarlarında sanat yapıtlarının ve doğa nesnelerinin bir araya getirildiği görülmüştür. Daha sonra Mezopotamya ve Eski Mısır’da mezarlarda, saraylarda, mabetlerde ve kutsal mekânlarda değerli eşyaların sergilendiği bilinmektedir. Sadece dinsel amaçlı bir sergileme olmayıp, hükümdarların savaşlarda ele geçirdikleri ganimetler de kudret ve kuvvet gösterilerinin bir simgesi olarak halkın görebileceği yerlere konmuştur. “Sanatsal ağırlıklı objelerin bilinçli olarak toplanması ilk defa Eski Yunan’da görülmüştür”(Yücel, 1999: 19). Antik Yunan’da da Aristoteles ve Platon gibi felsefe okulları aracılığı ile de bilgi biriktirmenin yapıldığı bilinmektedir. Helenistik dönemde ise eserlerin toplanmasında büyük bir artış görülmüştür. Helenistik Çağ’ın krallarından I. Ptolemaios o dönemde ilk müze ve kütüphaneyi, o dönemin önemli bir kültür merkezi olan İskenderiye’de kurmuştur.

Eski Çağ’da koleksiyonculuğun başlamasında en önemli etkenlerden biri, savaşlarda kazananların ele geçirdikleri eserlerdir. Bu savaşlar sayesinde kralların hazineleri ve koleksiyonları önemli bir ölçüde artmıştır. Savaşlarda kazanılan eserlerin toplanması, bir tür ilkel müzeciliğin bir başlangıcı olarak ta düşünülebilir. “Roma’da sanatsal ağırlıklı objeleri ilk kez Romalı Asinius Pallio halka açmış ve kısa sürede onu diğer zenginler izlemiştir”(Yücel, 1999: 20). Bu sayede, Roma halkı pek çok yerde zengin koleksiyonları izleme olanağı bulmuştur.

Ortaçağ’da ise, eser sergileme ve müze kurma düşüncesi bulunmuyordu. Kilise ve manastırlarda dinsel eşyaların koleksiyonları bulunmaktaydı. Asiller öncülüğünde eser toplama çalışmaları başlamış ve madalyonlar, sikkeler ve değerli taşlar koleksiyonlarda toplanmaya başlanmıştır.

Rönesans dönemi sanat ve bilimde hızlı bir yükselişin olduğu bir dönemdir. Bu dönemde doktor ve din bilimci bir soylu olan Paolo Giovio “Zamanın Tarihi” adında, dönemin sanatçılarını antik bir anlayış içinde resimlendirip, biyografilerini anlatan kitabını yayınlamıştır. Giovio’nun aynı zamanda orijinal ve kopya

portrelerden oluşan bir koleksiyonu bulunmaktadır. Giovio, koleksiyonunu sergilemek için bir ev yaptırmış ve antik eser koleksiyonunu koyduğu odayı Apollon ve 9. İlham Perisine ithaf etmesi ve buraya “müze” adını vermesiyle 16. yüzyılda ilk defa müze adının kullanıldığı görülmektedir. Rönesans ile birlikte eserlere ilgi artmış ve eser toplama çalışmaları hız kazanmıştır. İlk kez İtalyan hekim Ulisse Aldrovandi (1522-1605) sayesinde seçilen eserlerle bilimsel sergileme girişiminde bulunulmuştur. 1665 yılında ise Samuel Van Quichberg isimli bir bilgin ilk kez bir müzenin nasıl kurulabileceği konusunda ‘Inscription’ adlı bir kitap yazmıştır. Daha sonra ise C.F. Neicklius da Museographia isimli müzeciliğin el kitabı olarak nitelendirilen kitabı yayımlamıştır.

17. yüzyıl’da koleksiyonculuk ilerlemeye devam etmiş ve bu dönemde bilimsel koleksiyonlar özerklik kazanmış ve ilk kamusal müze doğmuştur.

18. yüzyıl da koleksiyonların özelliklerine göre değerlendirilip, arşivlenmesi ve sunumuna başlanmıştır. 18. yüzyıl’ın ikinci yarısında ise, Herkuliana’nın ve Pompei’nin bulunmasıyla, yapılan kazı çalışmaları sonucu eski uygarlıklardan yüz binlerce koleksiyon toplanmıştır. 1759’da Bristish Museum kurulmuştur. 1792 tarihinde ise Louvre koleksiyonları halka açılmış ve Fransız Ulusal Kongresi’nde müzelerin toplumun malı olduğu ilkesi kabul edilmiştir.

19. yüzyıl müzecilik ve müzeler açısından çok büyük bir önem taşımaktadır. Bu yüzyılda tüm Avrupa yönetimleri koleksiyonlarını devlete bırakmış ve bunları halka açmıştır. Bu sayede kamuya ait müzeler yaygınlık kazanmıştır. Endüstri devrimi ile birlikte müzecilik yeni bir anlayış kazanmış, endüstriyel ve teknolojik değişimlerin yarattığı sosyal, kültürel ve ekonomik faktörler kurumlaşmanın sembolü olarak müzelere de yansımıştır. Ve böylelikle 1876 yılında Fransa’nın Lyon şehrinde Sanat ve Endüstri Müzesi açılmıştır.

20. yüzyıl da ise dünya müzeleri arasında araştırma ve yöntemler doğrultusunda birliğin sağlanabilmesi için uluslararası çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. 2. Dünya Savaşı’ndan sonra, 1946 yılında dünya müzelerindeki

bilimsel kadroların bir araya gelmesi ile Milletlerarası Müzeler Konseyi (ICOM), kurulmuştur.

2.3 Türkiye’de Müze ve Müzecilik

Eski dilde “Asar-i Atika” (günümüz kullanımıyla “Arkeoloji”) müzelerinin, Avrupa’da kuruluşu çok eskilere dayanmakta olup Türkiye için söz konusu müzelerin kurulması çok yakın tarihlere rastlamaktadır.

İlk müzecilik denemesi, Anadolu Selçukluları Konya Alaeddin tepesindeki surları yaparlarken taşların arasına yer yer antik çağın kalıntılarını, heykellerini ve kabartmalarını yerleştirerek gerçekleştirmişlerdir. Ve belki de orda ilk müzecilik denemesini yapmışlardır. Selçuklu sultanlarının tarih ve sanat eserlerine sanat eserlerini korumaya yönelik çıkardıkları fermanlardan dolayı tarih ve sanat eserlerine önem verdikleri de bilinmektedir (Yücel,1999).

Osmanlı döneminde eski çağlardan kalmış eserler depolarda saklanıyordu. Topkapı Sarayı’nın dış avlusunda bulunan Aya İrini Kilisesi cephanelik olarak kullanılmış ve savaşlarda ele geçen silahlar ve bunun yanı sıra Osmanlılarda kullanım özelliğini yitiren silahlar burada koruma altına alınmıştır. Diğer ülkelerden gelen hediyeler ile savaşlarda kazanılan ganimet ve silahların saklanması bugünkü Askeri Müzenin temelini oluşturmaktadır. “Fatih Sultan Mehmet, İstanbul’un fethinden sonra birçok eserin korunmasını emretmiş, mozaik ve fresklerin sökülmesini önlemiş, özellikle Ayasofya ve Kariye Camii’nin günümüze kadar gelebilmesini sağlamıştır” (Gerçek, 1999:152). Sultanahmet Meydanı’ndaki dikilitaş ve burmalı sütunun çevresinin temizlenmesi de eski eserlere olan ilginin başladığını gösteren bir örnektir.

Türkiye’de müze girişimlerinin temelini Tanzimat’a dayandığı söylenmektedir. Özellikle “arkeoloji” konusunda ilk müze girişiminin Sultan Abdülmecid zamanında Tophane-i AmireMüşiri Fethi Ahmet Paşa (1801-1857)

tarafından 1846 yılında Aya İrini Kilisesi'nin avlusunda oluşturduğu koleksiyonlar olduğu söylenmektedir. Darphane-i Amire yakınlarında olan Harbiye Ambarı ve daha sonra Askeri Müze olarak kullanılan Aya İrini Kilisesi'nin avlusunu çevreleyen revaklarda iki bölüm halinde ilk toplanan eserler sergilenmiş ve ilk bölümü “Mecmua-ı Asar-ı Atıka” (Eski Eserler Koleksiyonu), diğer bölümü ise “Mecmua-ı Eslaha-ı Atıka” (Eski Silahlar Koleksiyonu) olan ilk müze kurulmuştur. “Fethi Ahmet Paşa, Fransız arkeolog Mösyö Dumont’a bu eserlerin bir kataloğunu yaptırmıştır (Hisar, 1933:136). “Böylece, Türkiye’de ilk müzecilik yayınının öncülüğü yapılmıştır”(Yücel,1999:32). “1868’de Ali Paşa’nın sadrazamlığı, Hilmi Paşa’nın Maarif Nezareti’nde bulunduğu sırada Osmanlı İmparatorluğu’nda eski eserlerin keşfedilmesi, kaydedilmesi ve sergilenmesi için bir müzehane’nin açılması kararlaştırıldı” (Ergin,1977:709). Maarif Nazırı Saffet paşa’nın emriyle, Sadrazam Ali Paşa zamanında, 1869 yılında Harbiye ambarındaki depo Müze-i Hümayun (İmparatorluk Müzesi) adı altında açılmıştır. Bu müzenin başına Galatasaray Sultanisi tarih öğretmenlerinden Edward Goold atanmış ve İstanbul çevresinden bir hayli eseri müzeye kazandırmıştır. “Müze-i Hümayun, bugün anladığımız anlamda bir müze olmaktan çok, eski ve değerli silahların, Osmanlı İmparatorluğu’nun çeşitli yerlerinden getirilmiş antik eserlerin korunduğu bir yer olmaktan öteye gidememiştir”(Yücel,1999:32). Bu müzeye başlangıçta özel izinle girilirken, daha sonra müze her gün açık olmuş ve kadınlar için sadece çarşamba günleri ayrılmıştır.

Sadaret Müsteşarı Ahmet Vefik Efendi, Maarif Nezaretine atandıktan sonra Müze-i Hümayun müdürlüğüne Dr. Philipp Anton Dethier (1803-1881) atanmıştır. Dr. Deither, Anadolu’daki kültür varlıklarının yağmalanışının önlenmesi gibi pek çok yararlı işler yapmıştır. Dr. Deither, Müze-i Hümayun’un eserlerinden oluşan koleksiyonu mevcut olan binaya sığmayacak derecede zenginleştirmiştir. Aya İrini’nin müze için elverişsiz bir yapı olması, rutubetten eserlerin etkilenmeye başlamasından dolayı müze, Çinili Köşk’e taşınıp yeniden düzenlenmiş ve 3 Ağustos 1891 yılında devletin önde gelenlerinin katılımıyla büyük bir tören düzenlenerek açılmıştır. Dr. Deither’ın çalışmaları arasında Müze-i Hümayun’a bağlı Müzecilik Okulu (İzeddiniye Okulu) açma düşüncesi bulunmaktaydı. Fakat çeşitli

kaynaklardan ulaşılan bilgiye göre, bu okul, okula ğrenci bulunamadığından dolayı açılammıştır.

11 Eylül 1881 yılında Sadrazam Edhem Paşa'nın oğlu ressam Osman Hamdi Bey, Müze-i Hümayun müdürlüğüne atanmasıyla müzecilik tarihimiz önemli bir dönüm noktasına girmiştir. Osman Hamdi Bey sayesinde Türk müzesi gerçek anlamda bir müze haline gelmiş ve gelişme göstermiştir.

Osman Hamdi Bey, müze müdürü olduğu zaman önünde yapması gereken birçok iş vardı. Öncelikle, var olan tarihi eserlerin düzene sokulup, gruplandırılması ve bu eserlerin sergilenmesi için uygun mekânların bulunması gerekiyordu. Bunun yanında sanat eğitimi ve kültürü alan insanların yetişmesi için bir kurum kurma düşüncesi mevcuttu.

Osman Hamdi Bey, müze müdürlüğünün yanında Sanay-i Nefise Mektebi'nin müdürlüğünü de üstlenmiş, Çinili Köşk'ü onarımdan geçirmiştir. Günümüzde Eski Şark Eserleri Müzesi olarak bilinen binayı, o dönemde Sanay-i Nefise Mektebi olarak kullanılmak üzere inşa ettirmiştir. 1884 yılında, Asar-ı Atika Nizamnamesi'ni yürürlüğe koymuş, bu sayede Anadolu'da yerli ve yabancıların yaptıkları kazıları belli kurallar çerçevesinde sağlam temellere oturtmuştur. Bu kazılarda bulunan önemli eserlerden dolayı çağdaş bir müze gereksinimi ortaya çıkmış ve Çinili Köşk'ün karşısında yeni bir müze yapılması kararlaştırılmıştır. "Böylece Türklerin ilk özgün müzesi olan bu yapının ilk bölümü 1891'de, diğer bölümleri de Padişah'ın izni ile 1903 ve 1907'de açılmıştır"(Yücel,1999:58). Müze-i Hümayun daha sonra Asar-ı Atika Müzesi adını almış, Cumhuriyet döneminde ise 'İstanbul Arkeoloji Müzesi'' adını almıştır. Müzede, müzenin ihtiyaçlarına yönelik zengin bir kütüphane oluşturulmuştur.

Osman Hamdi Bey'in ölümünden sonra Müze-i Hümayun'un müdürlüğüne 1892'den beri müzede müdür yardımcılığı yapan kardeşi Halil Edhem Bey getirilmiştir. Halil Edhem Bey, Asar-ı Atika Müzeleri gibi, Eski Şark Eserleri Müzesi'ni de ziyarete açmış, bunun ardından Topkapı Sarayı'nda düzenlemeler

yapıp vakıf eserlerinden ve saraylardan toplanan eserlerle Evkaf-ı İslamiyye Müzesi'ni"1922'de ziyarete açmıştır. Sonraki yıllarda bu müze Türk ve İslam Eserleri Müzesi adını almıştır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra, Türk müzeciliği çağdaş bir atılım göstermiştir. Atatürk'ün isteği doğrultusunda yeni müzeler birbiri ardına açılmış, arkeolojik kazılar hız kazanmıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa, 5 Kasım 1922 yılında, Türk müzeciliğinin gelişimine katkı sağlayan "Müzeler ve Asar-ı Atika hakkında talimat" adında bir genelge yayımlamıştır. Bu genelgeye göre, illerdeki müzelerin ve müze depolarının yeniden düzenlenmesi, müzesi olmayan illere yeni müzelerin açılması istenmiş, bunun yanı sıra müzelerde çalışan personelin sorumlulukları ayrı ayrı belirtilmiştir.

Atatürk, ekonomi, endüstri alanlarına önem verdiği kadar kültür ve sanata da çok önem vermiş, bununla birlikte hemen her kente müze kurulmaya başlanmıştır. Önder, "Türkiye Müzeleri" adlı kitabında Cumhuriyet dönemi müzecilik çalışmalarını kısaca şu şekilde belirtmiştir:

1924'te Topkapı Sarayı'nın onarılarak mevcut eşyası ile birlikte ziyarete açılması kararlaştırıldı. Süleymaniye'deki Evkaf-ı İslamiye Müzesi, Vakıflardan alınarak Müzeler Müdürlüğü'ne bağlandı ve 1927 yılında Türk ve İslam Eserleri Müzesi adıyla yeniden düzenlenerek ziyarete açıldı. Ayasofya, 1934'te Bakanlar Kurulu kararıyla müze oldu. Bu arada Ankara'da Etnografya Müzesi binası tamamlanarak 1928'de hizmete girdi. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapanmasına dair kanun yürürlüğe girdikten sonra, buralarda bulunan müzelik değerdeki eserler, mahalli müzelere taşındı. Konya Mevlana Dergahı ve Türbesi, 1927'de müze olarak düzenlendi. Bursa, Adana, Manisa, İzmir, Kayseri, Afyon, Antalya, Bergama, Edirne gibi şehirlerde yeni müzeler kuruldu, ya da mevcutlar geliştirildi. Türk Tarih Kurumu ve Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin açılışı ile birlikte müzelere uzman personel yetiştirilerek Türk müzeciliğine daha bilimsel bir yön verildi. Ankara'da Roma Hamamı arkeolojik kazıları, Ahlatlıbel, Alacahöyük, Alishar ve Boğazköy kazıları bu dönemin ilk milli kazıları oldu, verimli sonuçlar alındı. Bu kazılardan meydana çıkan müzelik eserler, Ankara'daki Mahmut Paşa Bedesteni'nde toplanarak, Hitit Müzesi kuruldu. Bu müze bugün Anadolu Medeniyetleri adıyla Türkiye'nin ve dünyanın sayılı müzeleri arasında yerini aldı (Önder,1999: 14).

Atatürk'ün başlattığı “Cumhuriyet dönemi kazıları”, dünya arkeolojisine ışık tutabilecek nitelikte eserler ortaya çıkarmış olup Atatürk'ün müzecilik çalışmalarının yanı sıra arkeolojik kazı çalışmalarına da ne kadar çok önem verdiğini ve bu çalışmaları desteklediğini gözler önüne sermektedir.

1945 yılında Eski Eserler ve Müzeler Birinci Danışma Kurulu müzelerin durumlarını ayrıntılı bir şekilde görüşmüştür. Daha sonra müzelerimiz ekonomik zorlukların da etkisi ile durağan bir döneme girmiştir. 1960'dan sonra Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planları ile müzeciliğimiz tekrardan hareketli bir döneme girer. Pek çok ilde yeni müzeler kurulmaya başlar. 1960 -1970 tarihleri arasında 34 müzenin kurulması ile birlikte 1973 yılında müze sayısı 87'ye yükselmiştir. 1980'den sonra müzelerimizin sayısı büyük bir oranda artış göstermiştir.

Günümüzde; Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 97 adet Müze Müdürlüğü ve bu müdürlüklere bağlı 185 adet birim ve 130 adet ören yeri bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Genel Müdürlüğü denetiminde ise 110 adet özel müze bulunmaktadır. UNESCO tarafından dünya kültür mirasının korunması ve dünya müzeciliğinin tanıtılması amacıyla 18 Mayıs günü dünyada “Müzeler Günü”olarak ilan edilmiştir. Ülkemizde ise1982 yılından itibaren her yıl 18-24 Mayıs tarihleri arası Müzeler Haftası olarak kutlanmaktadır.

2.4 Çağdaş Müzecilik

International Council of Museum (ICOM) yaptıkları bir toplantıda Çağdaş Müzeciliğin temel ilkelerini ortaya koymuş ve buna göre, yeni bir görüş ile objektif tarihe yardımcı olabilmek için bilinenlerin dışında yeni müzeler kurmayı, objelerin kataloglarını hazırlamayı, koleksiyonları bilgisayar programına geçirmeyi ve eğitimin her kademesine yardımcı olmayı amaç edinmiştir.

Geleneksel müzecilik daha çok arama, toplama, koruma, bakımını yapma ve sergileme anlayışıyla sınırlı iken çağdaş müzecilik iletişim kurma ve eğitme

işlevlerini vurgulamaktadır. Böylece çağdaş müzecilik ile edilgen bir müzecilik anlayışından etkin dinamik, etkileşimci ve katılımcı bir müzecilik anlayışına geçilmiştir. Bu anlayışın temel amacı müzenin koleksiyonları ile kitlelerin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak olup; vurgu nesnelerin üzerinden insanların üzerine kaymıştır.

20. yy ortalarında müzecilikte asıl amacın kültür ve bilimin toplumun tüm kesimine aktarılması olarak gelişmesi ile birlikte müzeler, günümüzde birer yaygın eğitim kurumu olarak halkı eğitmeyi, kültür ve bilimi topluma aktarmayı hedefleyerek iletişim yöntemleri ve halkla ilişkileri başlıca yöntemler olarak kullanmaya başlamışlardır. Müzelerin sadece bir bina veya koleksiyon olmadığı vurgulanarak, bu merkezlerin geçmişi öğrenmenin her hangi bir ailenin tüm fertleri için eğlenceli ve zevkli hale gelebileceği kültür merkezi olduğu halka aşılarmaya başlanmıştır.

Çağdaş müzecilikte, her müze kendi alanı ile olabildiğince çok eseri toplayıp, eserlerin korumasını sağlayıp, bunları halka sunmakla görevlidir. Müzeler bilinçli programlar hazırlayıp, iletişim organları ile halkla ilişki kurmak zorundadır. Müzeler, çeşitli projelerle insanların ilgisini çekebilmeli ve bu ilgiyi dinamik tutabilmek için insanları bilinçlendirip, bilgilendirmelidir. Müzelerde düzenlenecek konferanslarda, sergi, panel gibi etkinliklerde özellikle öğrenci hedef kitle olarak seçilebilir ve bu sayede öğrenciler daha küçük yaştan müzelerle bilinçli bir şekilde iletişime girmeye başlamış olur.

Çağdaş müzecilikte teknoloji ile tarihin buluşmasını sağlayan sanal anlatım yöntemlerinin müze salonlarında kullanılması izleyicinin dikkatini ve ilgisini çekmek, görsel sunumlarla müze gezisini daha eğlenceli ve verimli kılması açısından oldukça önemlidir. Slaytlar, afişler, broşürler, müzeyle ilgili kataloglar müzelerin tanıtımı açısından çok önemli bir unsurdur. Müzelerin gerek iç mimarisi gerek dış mimarisi insanların ilgisini çekebilecek nitelikte olmalıdır. Çağdaş müzecilik anlayışında müzelerde restorasyon, konservasyon, sergileme ve sunum teknikleri, halka ilişkiler, işletmecilik özellikle de pedagoji eğitimi almış uzman personellere ihtiyaç vardır.

Çağdaş müzecilik anlayışının en önemli amaçlarından birisi de müzelerin çeşitli etkinliklerle toplumun her kesimine hitap etmesi gerekliliğidir. Bunun için, müzeler sürekli sergilerin yanı sıra geçici sergiler düzenlemeli, rehberli geziler, dia-film gösterileri, seminerler, söyleşiler ile atölye eğitimleri yapmaya özen göstermelidir. Bu sayede, “müze içerisindeki eğitim gerçekleşirken, diğer yandan müzeye gelmeyi aklının ucundan bile geçirmeyen halk kesiminin ayağına etkinliklerle gidilecektir” (Yücel, 1999:88). Bu nedenle “günümüz müzeciliğinin en önemli görevlerinin başında halka ve öğrenmeye inen eğitim programlarının düzenli bir biçimde sürdürülmesi gelmektedir” (Yücel, 1999:89).

2.5 Müze Çeşitleri

İnsanlar, antik dönemden itibaren saklama, biriktirme koleksiyon yapma isteğine sahip olmuşlardır. Bu istekle ortaya çıkan müzeler, geçen zamanla birlikte kendilerini geliştirmiş ve yenilemişlerdir. Böylelikle, müze türlerinde farklı etkenlerden dolayı çeşitlilik meydana gelmiştir. Günümüzde arkeoloji ve etnografya müzeleri ağırlıklı olmakla birlikte müze türleri yüzlerce çeşide ulaşmıştır.

Müzelerin sınıflandırılmasıyla ilgili pek çok kurum ve kişi değişik çalışmalar yapmıştır. Dünya’da Unesco, ICOM, Rebetez, Alexander, Boyer’in, Türkiye’de de Madran, Şapolyo, İnel, Gönül, Atasoy, ve Önder’in müzeleri gruplandırma denemeleri ile karşılaşılmaktadır.

Müze türlerinin çok çeşitli olmasından dolayı, tam anlamıyla bir sınıflama yapmak zordur. Müze türleri ile ilgili farklı kurum ve kişiler çeşitli sınıflandırmalar yapmıştır.

Unesco’nun 1958 yılında “Müzelerin Eğitim Rolü Hakkında” başlıklı Brezilya’daki bölge seminerinde yer alan müze türleri 9 başlık altında toplanmıştır:

1. Sanat Müzeleri
2. Modern Sanat Müzeleri
3. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri
4. Etnografya ve Folklor Müzeleri
5. Doğal Bilim Müzeleri
6. Bilim ve Fen Müzeleri
7. Bölge Müzeleri
8. Uzmanlık Müzeleri
9. Üniversite Müzeleri (Riviere, 1962).

İnel'in yaptığı müze türlerinin sınıflaması ise 3 grup altında toplanmaktadır:

1. Objeyi esas alan müze türleri,
2. Fonksiyonu esas alan müze türleri,
3. Müze'yi esas alan müze türleri (İnel, 2000:26).

ICOM (1995) ise, müze çeşitlerini 4 kategoride gruplandırmıştır:

1. Bağlı olduğu idari birime göre,
2. Bölgesel özelliğe göre,
3. İşlevsel yapısına göre,
4. Koleksiyon çeşidine göre

Bu gruplamaların dışında, farklı kategoriler altında incelenen müze türleri sınıflandırmaları da mevcuttur:

a. Bağlı olduğu idari birime göre müzeler:

- Devlet Müzeleri
- Yerel Yönetim Müzeleri
- Üniversite Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Bağımsız ya da Özel Müzeler
- Ticari Kuruluş Müzeleri

b. Hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler:

- Ulusal Müzeler
- Bölgesel Müzeler
- Yerel Müzeler

c. Hitap ettikleri kitleye göre müzeler:

- Eğitici Müzeler
- Uzmanlaşmış Müzeler
- Genel Toplum Müzeleri

ç. Koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre müzeler:

- Geleneksel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri
- Anıt Müzeler

d. İşlevlerine göre farklı müze türleri:

- Devrim Müzeleri
- Sanal Müzeler

e. Koleksiyonlarına göre müzeler:

- Genel Müzeler
- Arkeoloji Müzeleri
- Sanat Müzeleri
- Tarih Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri
- Bilim Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Endüstri Müzeleri
- Vb.

Müze çeşitlerinin gruplandırılmasını en etkin ayıran şüphesiz koleksiyonlarının türlerine göre yapılan gruplandırmadır. Koleksiyon türlerine göre yapılan tanım gereği, müzenin doğasına, niteliğine, kronolojik bütünlüğüne ve benzer ya da ilişkili konumundaki malzemeler tutarlı gruplar şeklinde bir araya getirilmiştir.

Koleksiyonlarına göre müzelerin sınıflandırılması ayrıntılı olarak şu şekildedir:

2.5.1 Genel Müzeler

Bu müzeler çok yaygın olmamakla birlikte, içlerinde birçok koleksiyonu barındırabilirler. Diğer müze türlerine göre en ideali olarak kabul edilirler.

2.5.2 Arkeoloji Müzeleri

Arkeoloji, tarih öncesi ve eski çağlardan kalma eserleri tarih ve sanat açısından inceleyen bir bilim dalıdır. Buna göre; Arkeoloji Müzeleri, “Türk arkeolojisi zenginliklerini içine alan, kazı buluntularını değerlendiren, Anadolu’nun Prehistorik devirlerinden Bizans’ın sonlarına kadar binlerce yıllık bir tarihin maddi kültür değerini sergileyen müzelerdir”(Önder,1999:15). Müze türleri arasında Türkiye’de en yaygın bulunan Arkeoloji Müzeleridir.

2.5.3 Sanat Müzeleri

Sanat uzmanları tarafından sanat olarak kabul edilen nesne ve süreçlerin incelendiği ve sergilendiği mekânlar olup bu müzelerde resim, heykel, grafik sanatlar, seramik, ahşap ve metal işleri, fotoğraf, el sanatları ve diğer görsel sanatlar ile ilgili nesnelere toplanıp sergilenir.

“19. yüzyıl Batı Avrupa ve Amerika’ında bilinen müze türlerinin yanı sıra sadece sanat eserlerinden oluşmuş koleksiyonlara sahip müzelerin de gelişimi, demokratik bir toplumun sanata olan ihtiyacı ve ilgisini yansıtır”(Buyurgan, Mercin, 2005: 33).

Sanat eserlerinden oluşmuş koleksiyonlara sahip en önemli müzeler İspanya’nın Madrid şehrinde bulunan Prado Müzesi, Amerika Birleşik Devletleri’nde New York şehrinde bulunan Metropolitan Museum of Art (Metropolitan Sanat Müzesi), İngiltere’nin Londra şehrinde bulunan National Gallery, Fransa’nın Paris şehrinde bulunan Louvre Müzesi ve İtalya’nın Roma şehrinde bulunan Vatikan Müzesi sanat müzeleri içindeki en önemli örneklerdendir.

2004 yılında İstanbul’da açılan İstanbul Modern Sanat Müzesi, ülkemizde sanat müzelerinin kurulması ve yaygınlaşması açısından en büyük atılımlardan birisidir.

2.5.4 Tarih Müzeleri

“Bir kurumu, bir şehri, bir yöreyi, bir ülkeyi veya toplumu sistemli olarak inceleyen tarih kronolojisini iktisadi, siyasi, toplumsal açıdan koleksiyonlarında bir araya toplamış müzelerdir” (Buyurgan ve Mercin, 2005: 35). Tarih müzeleri ile geçmiş olaylar ve yaşamlar gün yüzüne çıkar ve tarih kavramını anlamamız, geleceğimizi algılamamız sağlanır.

Müze evler en çok bilinen tarih müzeleridir. Türkiye’de Bursa Yenişehir’de Şemaki Evi, Bursa’da bulunan Murad Evi, Birgi’deki Çakırağa Konağı gibi müze evler bulunmaktadır. Müze evler orjinaline yakın bir şekilde restore edilir ve bu sayede içerisinde bulunan eşyalarla birlikte o zamanki yaşam hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlar.

Los Angeles’daki Japanese American National Museum (Ulusal Japon Amerikan Müzesi) Japon kültürü ve yaşam tarzını, San Francisco’daki Mexican

Museum, Meksika kültürü ve yaşam tarzını sergileyen, Bonn'daki Haus der Geschichte (Alman Tarih Evi) ise modern Alman eyalet ve toplumu anlamaya teşvik eden tarih müzelerine birer örnektir.

2.5.5 Etnografya Müzeleri

“Belli insan topluluklarını, kültürel öğelerinin biçimlendirici nesnelere aracılığıyla betimlemek, etnografya biliminin kapsamındadır.” (Abacı, 2005:21) İnsanların gelenek ve görenekleri, yaşayış tarzları hakkında bizlere bilgi veren, halı, kilim, halk giyim eşyası, takılar, örtüler, dokumayla ilgili araç gereçler, bakır işçilikler, tepsi, sini, mangal, güğüm, ibrik gibi nesnelere oluşturduğu müzelere etnografya müzeleri denir.

2.5.6 Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Jeoloji, botanik, fiziki antropoloji, paleontoloji, mineraloji, zooloji, ekoloji gibi bilim dalları ile ilgili müzelerdir.

Türkiye’de 1968 yılında Ankara’da Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü tarafından kurulmuş Türkiye Tabiat Tarihi Müzesi bulunmaktadır. Bu müzede paleontolojiye, mineralojiye ve petrografiye ait örnekler sergilenmektedir.

Dünya’da ise Amerikan Doğal Tarih Müzesi (American Museum of Natural History) doğa tarihi müzelerine bir örnektir.

2.5.7 Bilim Müzeleri

Bilim ve teknolojinin daha iyi anlaşılıp kavranılmasını sağlamak amacıyla izleyiciye bilgisayarlar, makineler, robotlar ile insan vücudu, fizik, kimya ve astronomi hakkında bilgi kazandırmayı amaç edinen müzelerdir. Bu müzelerde

uygulanan interaktif sergiler, lazer ve ışık şovları sayesinde izleyiciler bilim ve teknolojiyi daha yakından tanımış olurlar.

2.5.8 Askeri Müzeler

Orduların yüzyıllar boyunca kullandığı silahlar, kıyafetler ve askerlikle ilgili kullandıkları çeşitli malzemeler(zırhlar, mızraklar, kılıçlar, kalkanlar, miğferler vb.), askerlikle ilgili çeşitli belgelerin yer aldığı müzelerdir. Ülkemizde, 1959 yılında açılan İstanbul Askeri Müze askeri müzelere bir örnektir.

2.5.9 Endüstri Müzeleri

“Endüstri müzeleri medeniyetin temsilcileri olup bütün teknolojileri içine alır. Fabrikalar, santraller vb. bu müze türüne girer. Amaçları, ilgili buldukları bilim kollarının öğretimine ve personellerinin yetiştirilmesine yardım ederek araştırma, inceleme ve gözlem becerilerini yükseltmektir”(Buyurgan ve Mercin, 2005:39).

2.6 Müzelerin Görev ve Amaçları

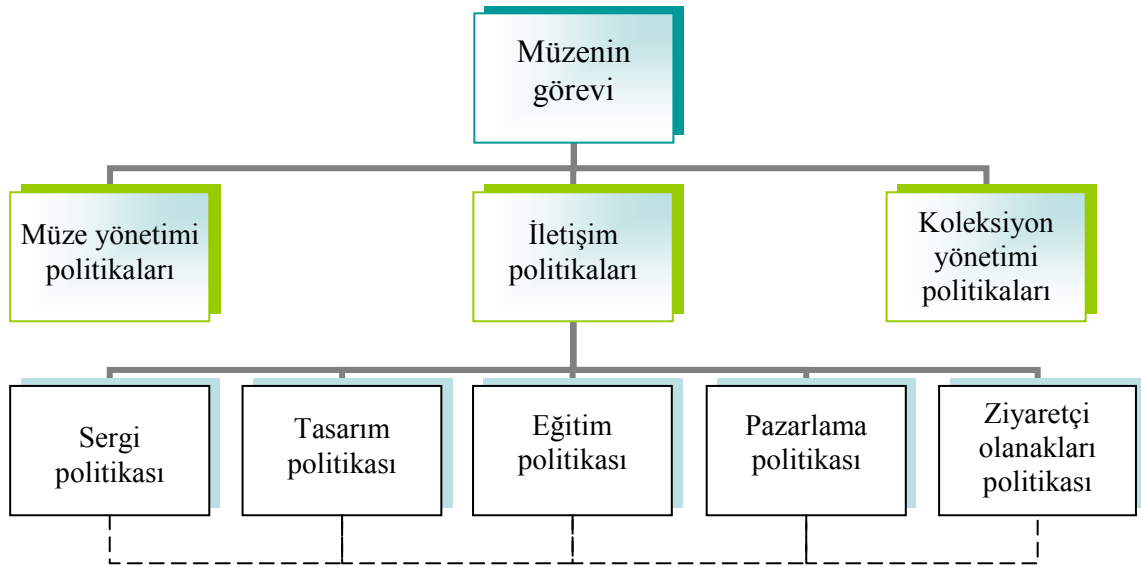
Başlangıçta müzelerin görevleri, değerli eserleri toplamak ve korumak iken, zamanla sergileme ve eğitim işlevini yerine getiren müzeler birer eğitim kurumu olmuşlardır. Günümüzde müzelerin işlevleri daha da çoğalmıştır.

Müzelerin başlıca iki büyük sorumluluğu vardır, birincisi koleksiyon, ikincisi toplumdur. Bu durum ise, nesneyi ve koleksiyonu tanıyan bilim adamının topluma ilişki kurmaya, sergileme için gerekli ortamı sunmaya zorunlu kılmaktadır. Bir araştırma ve eğitim kurumuna düşen, müzenin dikkatleri, müze ziyaretçisi ile olan ilişkiye, psikolojiye, teke tek bilgi vermenin ötesinde müzelerin bir eğitim kurumu olarak işlevine çevrilmiştir. Bu gelişme ise, müzelerin yapısında toplama, koruma, araştırma ve belgeleme ile sergilemenin ötesinde eğitim ile toplumla ilişki

kurabilecek bir kadro gereksinimini ve gereğini beraberinde getirir. Sorumluluk ve yetki alanları birbirlerinin sınırları içinde geçen ama programlı bir ekip çalışmasını gerektiren böyle bir ortam, yeni bir anlayış, yeni bir yapılanma, yeni bir müzecilik anlayışını oluşturur (Allan,1963).

Hooper&Greenhill ise Müze ve Galeri Eğitimi adlı kitabında müzelerin görevlerini şekil 1.de görüldüğü gibi belirtmiştir:

Şekil 1 Müzenin Görevleri (Hooper&Greenhill,1999:210)

Ülkemizde, (Bakanlık Makamının 30/04/1990 tarih ve 1578 sayılı onayıyla yürürlüğe giren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Mevzuatı'nın Müzeler İç Hizmet Yönetmeliği'ne göre müzelerin faaliyetleri ve görevleri şu şekilde belirtilmiştir:

Madde 5- Her müzede, 4 üncü maddedeki müze tanımı kapsamında, kendi alanı ile ilgili ilmi, eğitim, teknik ve yönetim hizmetlerini başarı ile uygulamak, yürütmek ve yurt kalkınmasına yardımcı olmak amacıyla;

a) Mevcut eserlerle, mümkün olduğu ölçüde kronolojik bir sistem içinde ilmi teşhir yapılır.

b) Depolardaki eserler sağlıklı bir şekilde korunur, depolar ilmi çalışmalara imkân verecek şekilde düzenlenir.

c) Kadrosunda bulunan uzman elemanları ile taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları üzerinde ilmi araştırmalar yapılır, tanıtılması sağlanır.

ç) Müzede ve müze dışında eğitici kurslar, konferanslar, geziler düzenlenir. Çevrenin kültür hayatının geliştirilmesine, kültürel ve turistik değerlerimizin halka tanıtılmasına, eski eser sevgisinin uyandırılmasına, eski eser kaçakçılığı, tahrip ve gizli kazılarla yurdun milli değerlerini yok edici faaliyetlerin önlenmesine çalışılır.

d) 2863 sayılı Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınır kültür varlıklarının müzelere kazandırılması için gerekli tedbirler alınır.

e) 2863 sayılı Kanun kapsamına giren taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi sağlanır.

f) Görev verildiği takdirde, 2863 sayılı Kanun kapsamına giren taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tespit çalışmaları yapılır, tescil ile ilgili belgeler hazırlanır.

Müzeler topluma hizmet verirken çalışmalarını genel olarak beş ana grupta yürütürler. Bunlar;

1. Toplama
2. Koruma, Bakım, Onarım
3. Belgeleme
4. Sergileme
5. Eğitim'dir.

2.6.1 Müzenin Toplama Görevi

Müzelerin en önemli görevlerinden biri koleksiyonlarını sürekli geliştirmek ve eser toplamaktır. Müzeler, toplama işlevini yürütürken, toplumun duygu, düşünce ve kültürel geçmişini yansıtan bir bilinç ve sistem içerisinde koleksiyonlarını geliştirmeye özen göstermelidir. Satın alma, bağış yapma, müsadere, arkeolojik kazılar

sonucunda ve karşılıklı eser değiştirme müzelerin eser toplama yöntemlerindedir.

Müzelerin toplama görevi, müzenin uzman personelleri tarafından müzenin niteliğine, bünyesinde bulunan koleksiyonların özelliğine, politikalarına ve programlarına göre yapılmaktadır. Müze yönetimi eser seçimini dikkatli yapmalı ve toplanacak eserler müzenin imajına, amaçlarına ve sınıflandırılmasına uygun olmalıdır.

2.6.2 Müzelerin Koruma Görevi

Koruma, müze koleksiyonlarında sergilenen veya depolarda bulunan eserlerin yaşam süreçlerini uzatmak amacıyla alınan önlemlerin hepsini kapsamaktadır.

Eserlerin korunması, müzelerin en zor görevlerinden birisidir. Birçok müze içerisinde malzeme olarak ısı ve ışık karşısında bozulabilen eser barındırmaktadır. Bundan dolayı eserler özelliklerine göre önce konservasyon (Bir eseri olduğu gibi koruyup muhafaza etmek)sonra da restorasyon (Eski bir yapıda yıkılmış, bozulmuş olan bölümleri aslına uygun bir biçimde onarma)işlemine tabi tutulur. Eserlerin konservasyon ve restorasyon işlemleri uzman kişiler tarafından yapılmaktadır.

2.6.3 Müzenin Belgeleme (Arşivleme) Görevi

Belgeleme, müzelerin eserlerle ilgili var olan tüm bilgileri, yazılı, görsel ve işitsel yöntemlerle saptamasıdır (Atagök,1985:27).

Müzelerin belgeleme işlevini Rona(1999:123) şöyle ifade etmiştir. Belgelemeyi hem tespit etme, hem de kolay ulaşılma aracı olarak düşünürsek, kişisel ya da kurumsal bağlamda belli süreçlerin yazılı, görsel ve işitsel olarak kaydedilmesi; arşivlenmesi, bu belgelerin sistematik bir biçimde sınıflandırılması; envanter çıkartma işlemi ise, belgelenmiş ve sınıflandırılmış malzemenin dökümü anlamındadır. Bu anlamda düşünüldüğünde belgeleme, eseri kaydetme; arşivleme, araştırma ve diğer

amaçlar için sistemli sıralama; envanter ise tamamının dökümünü çıkartarak kayıplara karşı önlem almak amaçlıdır, denilebilir (Buyurgan, Mercin, 2005:58).

2.6.4.Müzelerin Sergileme Görevi

Sergileme, müze koleksiyonlarının belirli bir düzen ve amaç doğrultusunda sunulmasıdır. Müzelerdeki eserler ne kadar nitelikli olursa olsun iyi bir şekilde sergilenemez ve halkın ilgisini çekebilecek şekilde sunulamazsa, müzeler bu konuda amaçlarına ulaşamazlar. Müzelerin varlığını sürdürebilmesi, ziyaretçisinin çokluğuna ve işlevlerini yerine getirmesiyle olur. Bir müzenin sürekli olabilmesi, ulaştığı kitle sayısı ile eşdeğer olduğu unutulmamalıdır.

2.6.5 Müzelerin Eğitim Görevi

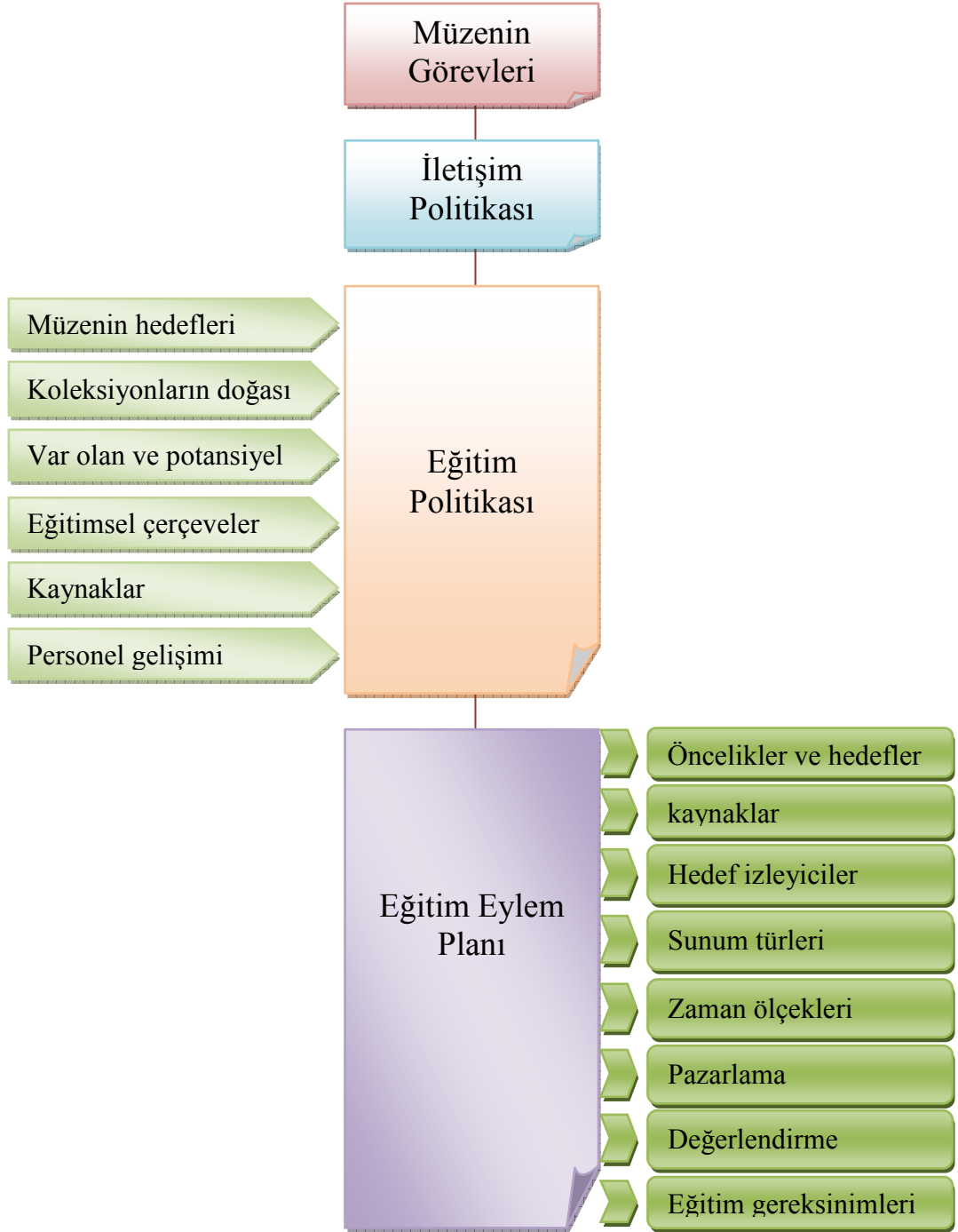
İnsanların içinde yaşadıkları dünya hakkında bilgi edinmesine olanak sağlayan, doğal dünyadan ve geçmişten nesnelere biriktiren müzeler, 19. yüzyıl başında insanların kendilerini eğitmek için yararlanabilecekleri bir eğitim kurumu olarak görülüyordu. 1920'lerde müzelerin eğitim rolü bu denli desteklenmiyordu. Koleksiyon yapma en önemli amaç olarak görülüyordu. Müzelerin sergileme yöntemlerini araştırıp, geliştirmesi 1960'ların sonunu buldu. 1990'ların başında ise mevcut koleksiyonları kullanıma başlayınca müzelerin eğitim rolü daha fazla vurgulanmaya başlandı.

Müze ve galerilerde sunulan öğrenme deneyimleri sınıf ortamında sunulanları tamamlayıcı nitelikte tasarlanmıştır. Müzeye yapılan okul ziyaretlerinin en değerli yönlerinden biri, öğrencilerin, alternatif öğrenme yolları ile karşılaşma ve maddi kanıt ile aktif biçimde çalışma fırsatıdır. Bazı çocuklar için bu durum, daha formal olan sınıf ortamında pek görülmeyen yetenek ve becerileri gösterme şansını sağlayabilir. Bütün çocuklar için, yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımları denemek ve gerçek şeylerle tanışmak, çok güdüleyici ve uyarıcı olabilir ve okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilirler (Hooper&Greenhill,1999:175).

Hooper&Greenhill Müze ve Galeri Eğitimi adlı kitabında Müzelerin Eğitim Görevini ve eğitim alanına yönelik eylem planını şekil 2 de görüldüğü gibi belirtmiştir.

Şekil 2 Müzenin Görevleri (Hooper&Greenhill,1999:211)

Avrupa ve Amerika’da müzelerden eğitim amaçlı yararlanmak için birçok çalışma yapılmaktadır. Türkiye’de müzelerin eğitim işlevi Avrupa ve Amerika’daki kadar geniş kapsamlı olamasa da bu alanda önemli girişimler vardır.

Ülkemizdeki müzeler arasında eğitim adına en çok etkinlik yapan müzelerin başında Anadolu Medeniyetleri Müzesi gelmektedir. Uzun yıllar Anadolu Medeniyetleri Müzesi bünyesinde seminerler ve okullarda düzenlenen konferanslar şeklinde eğitim etkinlikleri yaparken günümüzde, çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda eğitim etkinliklerine devam etmektedir.

“Sergileyen” ve “gösteren” müzecilik anlayışından çok, “paylaşan” ve “eğiten” müzecilik anlayışını prensip edinen Anadolu Medeniyetleri Müzesi bünyesinde bir “eğitim bölümü” oluşturmuştur.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin Eğitim Bölümü’nün temel amacı

“müzenin birer eğitim ortamı haline gelmesini sağlamak, müzenin var olan eğitsel potansiyelini en üst düzeyde kullanmak, müzenin içerdiği nesnelere ve dolayısıyla tarihi ve kültürü topluma yakın etmek, bu yolla toplumda tarih ve kültür bilincinin gelişmesine katkıda bulunmak ve müze bünyesinde bulunan Anadolu uygarlıklarına ait bilgi birikimini gelecek nesillere aktarmaya çalışmaktır” (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, [AMM],2005).

Müze, uzaktan öğretim ve yüz yüze öğretim yöntemlerini kullanmakta, yüz yüze öğrenme metodu ile dokunmayı, çizim yapmayı, tartışmayı gerçekleştirmekte ve drama ve atölye çalışmaları yaptırmakta, uzaktan öğrenim metodunu ise sergileme, sunuş ve materyallerle gerçekleştirmektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin gerçekleştirdiği eğitim etkinlikleri yedi ana grupta toplanmaktadır:

1. Seminerler, Konferanslar, Sergiler, Konserler ve Şiir Dinletileri
2. Yayınlar
3. Müze eğitim atölyesindeki çalışmalar
4. Müzeler haftası kutlamaları çerçevesinde gerçekleştirilen “Çocuk Şenliği” ve “Çocuk Olimpiyatları” etkinlikleri

5. Müze-okul işbirliği ile gerçekleştirilen proje tabanlı eğitim çalışmaları
6. Okullarla yapılan randevulu çalışmalar
7. Yaz dönemi etkinlikleri (AMM,2006).

Müze, 2005 yılından itibaren Müzeler Haftasında çocuk şenliği düzenlemekte ve bu kapsamda müze bahçesinde ve eğitim atölyelerinde kazı çalışması, serbest kil çalışması, duvar resmi atölye çalışması, yontu atölye çalışması, kalıp atölye çalışması, tablet atölye çalışması, seramik tanımlama atölye çalışması, sikke atölye çalışması, restorasyon ve konservasyon atölye çalışması, anket çalışması yaptırmaktadır.

Resim 1 Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nin müze eğitimi alanında çocuklara yönelik hazırladığı kitaplardan örnekler

SANAT EĞİTİMİ VE MÜZE İLİŞKİSİ

2.7 Eğitim Nedir?

Eğitim, bireyin davranışında, kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istenilen yönde değişme meydana getirme sürecidir. Bu tanıma göre; eğitim bir süreç olup bu süreçte bireyin davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesi amaçlanmaktadır ve bireyin davranışlarındaki değişme kasıtlı olarak gerçekleştirilmelidir.

Bu tanım dışında eğitimle ilgili birçok farklı tanım yapıldığını görmekteyiz:

1. Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir.
2. Eğitim, geniş anlamda bireyin toplum standartlarını, inançlarını ve yaşam yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.
3. Eğitim, kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür.
4. Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek yöneliş ve diğer örüntülerini kazandığı süreçlerin toplamıdır.
5. Eğitim, seçilmiş ve kontrollü bir çevrenin, özellikle de okulun etkisi altında sosyal yeterlik ve en iyi şekilde bireysel gelişmeyi sağlayan sosyal bir süreçtir. (Fidan, 1996:5)

Eğitim, ailede başlar, okulda, iş yerinde, sokakta ve insanların oluşturdukları çeşitli gruplar içinde devam eder. En geniş anlamıyla eğitim, insanların diğer insanları belli bir maksatla kültürlenmeleri ya da kültürleme sürecidir.

“Genel eğitim ise; kişinin, mesleki öğretiminden ayrı olarak, bir bütün halinde gelişmesi anlamına gelir. Bireyin yaşamdaki amaçlarının uygarlaşması, duygusal tepkilerinin incelenmesi ve günümüzün en geçerli bilgilerinin ışığı altında, nesne ve olayların doğası hakkındaki anlayışının olgunlaşmasını kapsar.” (Artut,2004:83)

2.8 Sanat Eğitimi

“Sanat eğitimi, genel anlamda güzel sanatların tüm alanlarını kapsayan okul içi ve okul dışı yaratıcı eğitim sürecidir”(Boydaş ve Balcı, 1997:169). “Dar

anlamda ise okullarda sınıflardaki ve ilgili bölümlerdeki bu alan ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar. Sanat eğitimi, daha çok “plastik sanatlar alanında verilen eğitim” biçiminde anlaşılmaktadır” (San, 2003:17).

Sanat eğitimi, bireylerin düşünce, duygu ve yaratıcılıklarını ve izlenimlerini, sanatın yasa ve tekniklerini kullanarak bireye estetik kişilik kazandırmayı amaç edinen eğitim faaliyetlerinin tümüdür. Sanat eğitimi sayesinde birey, gözlem yapma, düşünme, yorumlama, ifade etme, eleştirme ve algılama gibi davranışları estetik ilkeler doğrultusunda sanatın dilini kullanarak edinir.

Sanat eğitimi bireye özgür düşünme fırsatı ve çağdaş yaşama katılma fırsatı kazandırır. Toplum için birbirine saygı duyan, birbirini anlayan ve eleştiren insanların yetiştirilmesine olanak sağlar. Sanat, yaşama özgün biçimler verir ve kendi kültürümüze sahip çıkma, onu yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarmada ve kültürlerin anlaşılmasının önemini kavramada etkin bir rol üstlenir. Bundan dolayı, eğitimin her basamağında, görsel sanatlar eğitimi herkes için gereklidir. Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma şartlarından biridir.

Sanat eğitimi sayesinde çocuk kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilir. Çocuğun kendisine güvenmesinde, sorumluluk sahibi olmasında, kişiliğinin gelişmesinde, malzemeyi kullanmasında, paylaşmayı öğrenmesinde, kültür, tarih ve sanat bilinci kazanmasında etkin bir rol oynar.

Sanat eğitimi, “sadece yeteneklilerin eğitimi için lüks değil, herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir. Burada sanat eğitiminde amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik eğitim değil, bireyin sanat yoluyla eğitimi, yani bireyin estetik eğitimidir”(Gençaydın,1990:44). İnsanın yaratıcılığını geliştirmeye olanak sağlayan şartları oluşturan ve bireyin kişilik kazanmasını amaç edinen bir etkinliktir.

Gökaydın’a göre (1990:3) sanat eğitimi, çocuğun geniş anlamda gelişmesini içeren en güvenilir ortamdır. Çünkü o, bu ortamda kendi temposu paralelinde, doğal eğilimlerini uygular, kendi deneyimlerini kullanır. Eğitimin her kademesinde

çalışanlar bu doğal eğilimin paralelinde olmalıdır. Çağımızın atom çağı olduğu unutulmamalıdır. Teknoloji günlük yaşamımızı bile etkisi altına almıştır. Bu nedenle de algı ve anlatım olanakları da artmış bulunmaktadır. Bilimde ve sanatta yaratıcılık eşit değerde kabul edilmektedir. Deneme olanağı veren sanat eğitime, dış ülkeler programlarında geniş yer vermekte, şaşırtıcı deneyler ve araştırmalar yaptırmaktadırlar.

Günümüzde sanat eğitimi, dört disiplini; sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulamalı çalışmaları, birleştirmek için kendi konu kapsamını genişletmiş, bu şekilde diğer disiplinler arası bağ daha da genişlemiştir.

Özetle, sanat eğitimi, yaratıcılığın ön planda tutulduğu, kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olan, kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatmasına olanak sağlayan, eleştirel düşünmenin gerçekleştiği ve kişilerin gelişimi ve eğitimi paralelinde yönlendirildiği bir eğitim çeşididir.

2.9 Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitimi, “insanın yaratıcı güçlerini çıkarmasına yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını amaçlayan bir etkinliktir” (Gençaydın, 1990:44). “Sanat eğitiminin amaç ve gerekliliğinin özünde insan ruhunun yüceltilmesi, insanın özgürleşmesi, bireylerin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması, dengeli, çağdaş, duyarlı bir toplum yaratılması çabası güdülür”(Artut,2004:102). Sanat eğitimi sayesinde birey “duygu ve düşüncelerini, yeteneklerine uygun bir objektivasyonla gerçekleştirirken hem gerilimlerden kurtulur hem de yaratma arzusu tatmin eder. Belki de evrensel ritme, bilmeyerekte olsa katkıda bulunur; onunla kendisi arasında empati kurar” (Boydaş, 1990:282).

Sanat eğitiminin temel amacı, sanatı algılayabilen, sanatı seven kişiler yetiştirmek olup, sanat eseri ile karşı karşıya gelen kişinin eseri değerlendirirken duygu, imgeleme, düşünme ve algılama süreçlerini eğitmektir. Bundan dolayı, sanat

eğitimi dersleri, öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştiren ve kendilerini anlatma olanağı bulan en uygun derslerdir.

Sanat eğitimi sayesinde birey, içinde yaşadığı toplumun kültürünü öğrenip, sanatına, değerlerine, tarihine saygı duymayı, ve onu koruma bilincine sahip olmayı öğrenir. “Bir milletin oluşumunda, varlığını sürdürmesinde ve sağlam temellerle ilerlemesinde maddi ve manevi değerlerinin önemi büyüktür. Sanat eğitimi de çocuca ve gence kültürünü tanıtır, öğretir, sevdirebilir ve onu bu değerleri koruyacak ve yaşatacak bireyler olarak yetiştirir” (Buyurgan, 2007:24).

Sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biri de görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı bilen, çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye çalışan bireyler yetiştirmektir. “Yalnızca bakmak değil “görmek”, yalnızca duymak değil “işitmek”, yalnızca ellerle yoklamak değil, “dokunulanı duymak” yaratıcılık için gerekli ilk aşamalarıdır”(San, 1985: 17).

Sanat eğitiminin kendine has bazı özel amaçları vardır Bunlar:

1. Sanatsal aktivitelerin (sanatsal etkinliklerin) ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri.
2. Duygusal, duyuşsal, bilgisel, entelektüel etkinlikleri bağlı artistik becerileri kazanmaları.
3. Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri.
4. Görme, ayırmsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şekilde beceri kazanmaları. Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayırmsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmalarını sağlamak.
5. Günümüzün en önemli sorularından biri olan “çevre” kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak.
6. Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak.
7. Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerin oluşumuna katkıda bulunmak (Artut,2004: 103).

Sanat Eğitimi'nin amaçları ile örtüşen işlevlerini Artut şu şekilde açıklamıştır. Buna göre sanat eğitimi bireyin:

1. Yaratıcılığını geliştirmek.
2. Araştırmacı, inceleyici, sorgulayıcı bir kimlik kazandırmak,
3. Entelektüel, kültürel bakış açısını geliştirmek,
4. Kendine olan güven duygusunu kazandırmak, kendini tanımasını olanaklı kılmak,
5. Analitik düşünme becerisinin gelişimini sağlamak,
6. Eleştirel bakış açısı ve sezgi gücünün gelişimi sağlamak,
7. Sanatsal sorunları çözebilme becerisini kazandırmak,
8. Görme becerisi, olasılıkları tahmin edebilme gücünün kazandırılması,
9. Sağlıklı düşünce ve kişilik gelişiminin oluşması,
10. Taklit ve kopyacılıktan uzak özgün ve yaratıcı bir anlayış geliştirmek,
11. Teknik bilgi ve beceri kazandırmak,
12. Manevi (tinsel), duyuşsal, bilişsel, algısal gücünün gelişimine olanak sağlamak,
13. Sorunlarıyla başa çıkabilme, deşarj olabilme gücünün, ortamını yaratmak,
14. Sosyal ve duygusal ve gelişimine katkıda bulunmasını sağlamaktır (Artut,2004:104).

Sonuç olarak sanat eğitimindeki amaç, bireyin araştırmacı, yaratıcı, uygulayıcı, etkin bir kişilik geliştirmesi ve sanatsal yaşamdan daha çok pay almasını olanak oluşturmaktır. Sanat eğitimi sayesinde birey, güzelliği hissetme, güzelliğe bakma, güzelliği bulma, güzelliği sevme ve güzeli koruma konusunda davranış geliştirir. “Sanat eğitimcisi ve sanat eğitimi almış kişiler, insanlarda var olan bu özelliklerin ortaya çıkmasına yardımcı olmalıdır” (Şahin, 1993:4).

2.10 Kavram ve Kapsam Olarak Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar, resim, heykel, mimari, endüstri tasarımı, grafik sanatlar, sinema, fotoğraf, uygulamalı sanatlar, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi geniş bir alanı kapsayan, okul öncesinden yükseköğretime kadar devam eden sanat eğitimi ve öğretimiyle ilgili kuramsal ve uygulamalı çalışmaların tümünü kapsamaktadır.

“Eğitimin genel amacı, her bireyde kişiliğin gelişmesine yardımcı olmak yanında, kişinin içinde bulunduğu, ait olduğu toplumsal grubun örgensel birliği ile uyumunu sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için de görsel sanatlar eğitimi ya da estetik eğitim şarttır” (San, 1979:8).

Görsel sanatlar eğitimi ile çocuklar tüm duyu organlarını kullanarak, yaparak ve yaşayarak; denemeler, alıştırma ve araştırmalar yaparak doğrudan yaşantı ile sanatın içine girmektedirler. Bu nedenle görsel algının ve görme yoluyla öğrenmenin önemli olduğu bilinci ile görsel sanatlar eğitimine gereken önem verilmelidir.

İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar dersindeki temel amaç; öğrencilerin bütün yaşamları boyunca kendilerini ifade etme yollarını keşfetmeleri ve duygusal, bilişsel, kültürel ve toplumsal yönden donanıma sahip olmaları böylelikle sağlıklı, dengeli bir kimlik oluşturup nitelikli alışkanlıklar edinmelerini sağlamaktır. İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimi programında öğrencilerin yaratıcı düşünen, problem çözmede, bilgi ve malzeme seçiminde niteliğe önem veren bir anlayış ele alınmış, sanat eğitimi ile ilgili çağdaş gelişimleri, estetik kavramını öğrenciye kazandıran, el, göz, zihin birlikteliğini sağlayan bir uygulamaya yer verilmiştir. Eğitim ortamı sınıf dışına çıkılarak müzeler, galeriler, atölyeler, sergiler, sanat ve kültür merkezleri gibi mekânların kullanılması öngörülmüştür.

Görsel sanatlar eğitiminin belirli hedeflerine ulaşmak için bazı temel ilkeleri göz önüne almak gereklidir. Her çocuğun yaratıcı olduğunu kabul edip farklı algı, bilgi, sezgi, duyu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahip olduğunu bilerek uygulamalı çalışmalarda bireysel farklılıklara dikkat edilmelidir.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün görsel sanatlar dersi öğretim programı ve kılavuzunda görsel sanatlar dersinin genel amaçları bireysel ve toplumsal, algısal, estetik ve teknik amaçlar olarak aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

A. BİREYSEL VE TOPLUMSAL AMAÇLAR

1. Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemleme duyarlılığı kazandırmak
2. Öğrenciye seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış açısını geliştirmek;
3. Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
4. Öğrencinin görsel biçimlendirme yolları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
5. Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,
6. Öğrencinin her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
7. Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
8. Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilinci kazandırmak,
9. Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyeti kazandırmak,
10. İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendi işine saygı duyduğu kadar başkalarının işine de saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
11. Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma, duygusal tepkileri ortaya koyma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
12. Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.

B. ALGISAL AMAÇLAR

1. Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
2. Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,
3. Öğrencinin birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
4. Öğrenciye bilgiyi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,
5. Öğrenciye yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmaktır.

C. ESTETİK AMAÇLAR

1. Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenerek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,

2. Öğrenciye geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilinci kazandırmak,

3. Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatın her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,

4. Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesnelere estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,

5. Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.

Ç. TEKNİK AMAÇLAR

1. Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak kendini geliştirmesine imkân tanımak,

2. Öğrenciyi değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencilerin farklılıklarından zevk alabilmelerini sağlamak,

3. Öğrenciye farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,

4. Öğrenciye kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,

5. Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemedan anlam çıkarma becerisi kazandırmak,

6. Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktır. (2006:7-8)

2.11 Dört Disipline Dayalı Sanat Eğitiminde Müzelerin Yeri

Birleşik Devletlerin resmi okul sisteminde, eğitimin geliştirilmesi çalışmalarında ve dengeli eğitim programları içinde görsel sanatlar eğitimine gereken önemin verilmediğini tespit eden ve genel eğitim içinde sanatın merkezi bir konuma sahip olmasını amaçlayan Getty Vafi Güzel Sanatlar Eğitim Merkezi, içeriğini (ABD) **sanatsal uygulamalar, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve estetiğin** oluşturduğu dört disiplinin uyumlu bileşkesini öngören bir sanat eğitimi yaklaşımını 1982 yılında benimsemiştir. Bu yeni teori Disipline Dayalı Sanat Eğitimi (Discipline-Based Art Education) olarak isimlendirilmiştir. Bu teoriyi savunan yazarlar, dört disiplinin her birinde öğretimin, sanatın önemi ve gerekliliğinin anlaşılmasına, sanatla ulaşılan güçlü düşüncelerin araştırılmasına önemli bir biçimde katkıda bulunduğunu belirtmektedir. Ayrıca çocukların ve gençlerin sadece sanatsal yaratıcılıklarının zenginleştirilip gelişmesiyle yetinilmemesi gerektiği, aynı zamanda görsel sanatların çeşitli kültürel ve tarihi çevreyle olan ilişkilerinin kavratılmasına

yönelik yeteneklerinin de yapılandırılmasının önemli olduğu ifade edilmektedir. Etkili bir disipline dayalı sanat eğitimi programının çocukların sofistike yeteneklerini, sanat eserini üretmeye, tanımlamaya, analiz etmeye ve yorumlamaya yönelik olarak arttırarak geliştirebileceği, bu yayınlarda vurgulanmaktadır (Özsoy,1999:10-11).

Son yıllarda ortaya çıkan sanat eğitimi teorilerinden “Disipline Dayalı (Çok Alanlı) Sanat Eğitimi” modelinde müze eğitimi çok önemli bir yer tutmakta ve bu modele göre sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulama alanları birleştirilerek farklı ders programları hazırlanmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi için müzeler beş duyuya hitap eden önemli mekânlar arasındadır. Çağdaş eğitim kuramlarına göre yaparak ve yaşayarak öğrenmenin etkili olduğu bir modelde müzeler önemli bir yere sahiptir. “Böyle olunca ağırlıklı olarak görsel kaynaklarla yapılan sanat eğitiminde müzelerden yararlanmamak düşünülemez. Bu sebeptir ki, Amerika'da çocuklara ve gençlere yönelik özel sanat müzeleri dahi kurulmuştur” (Erbay, 2001: 28).

1994-1997 yılları arasında YÖK/Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi çerçevesinde yerli yabancı uzman rehberlerin öncülüğünde Eğitim Fakültelerinin öğretim elemanlarının katkılarıyla gerçekleştirilen panel çalışmaları sonucu “disipline dayalı sanat eğitimi” projesi ortaya konulmuştur. Bu projeye göre müze eğitimi kapsamında müze gezisi hazırlanma, zihni rahatlatma, ayrıntılarıyla bir sanat yapıtının grupça eleştirel incelenmesi ve sanat yapıtlarını çalışma kağıtları ile birlikte yalnız başına inceleme olarak dört aşamada yapılması öngörülmüştür.

Disipline dayalı sanat eğitimine göre müze gezisinin birinci aşaması olan “**Hazırlanma**” aşamasında öğretmen, öğrencileri müzeye götürmeden önce kendisi mutlaka müzeyi gezmeli, müzeyle ilgili gereken tüm bilgileri almalı, öğrencilerle derinlemesine inceleyecekleri sanat yapıtını belirlemeli, yapıta uygun sanat eleştirisi çalışma formu hazırlayıp öncelikle kendisine uygulamalıdır. Öğretmen müze gezisi öncesi, ulaşım araçlarını ayarlamalı, müzeyle ilgili ücret bilgilerini öğrenmeli, gerekli kişilerden ve kurumlardan izin belgelerini aldıktan sonra öğrencilere müze gezisi ile ilgili ön bilgilendirme yapmalıdır. Onlara müzede nasıl davranacaklarını

anlattıktan sonra müze gezisine gidileceği gün yanlarında getirmeleri gereken araç gereçleri söylemelidir.

Müze gezisinin ikinci aşaması olan “**Grup Sanat Eleştirisi**” kapsamında ise öğretmen öğrencilerin sanat eleştirisi tartışmasına öncülük etmeli ve bunun için daha önceki sanat eleştirisi çalışma örneklerini kullanmalıdır.

Müze gezisinin üçüncü aşaması olan “**Tek Başına Bakma**” kapsamında ise öğretmen her öğrenciye üzerinde çalışma yapmaları için birer çalışma kağıdı dağıtmalı ve öğrencilerin beğendikleri bir ya da birkaç sanat yapıtını çizmeye yönlendirmelidir. Bu süreçte öğretmen, öğrencilerin sanat yapıtları ile ilgili sorularını not etmelidir. Müze gezimi sonrası sınıfa geri dönüldüğünde öğrencilerin müzede yaşadıkları deneyimi birbirleriyle paylaşmaları istenmelidir.

Disipline dayalı sanat eğitime göre müze gezisinin son aşaması olan ‘**Deneyim**’ kapsamında öğretmen öğrencilerden müzede hoşlandıkları bir tekniği araştırmasını istemeli ve bu sayede öğrencinin daha kalıcı bilgilere sahip olması sağlanmalıdır.

Müzede, bir eser incelenirken bağlamsal sanat tarihi açısından, sanat yapıtını zaman içinde toplumsal ve tarihsel olaylarla ilgisini anlamak ve araştırmak için eser hakkında detaylı bir inceleme yapmak gereklidir. Bu kapsamda, müzede bulunan eserleri incelerken bağlamsal sanat tarihi içinde araştırmak için aşağıdaki soruları sormak gerekmektedir.

- Ürün ne zaman, nerede yapılmış?
- Bu ürün nasıl yapılmış?
- Hangi amaçla yapılmış?
- Ürünün bugün de önemi aynı mı?
- Sanatçısı ya da ustaları kimdir?
- Ne gibi tarihi olaylar, ürünün yapıldığı zamanı etkilemiştir?
(savaş, din, işverenin desteği, parasal destek)
- Ürün hangi öyküyü (ya da simgeleri) aktarmaya çalışmıştır?
- Bu araştırma çalışması sizin düşüncenizi nasıl değiştirdi?

- Bu ürünü daha iyi değerlendirebilmek için kendinize başka ne gibi sorular sormanız gerekiyor?(Katz,1995; Stokrocki ve Kırıçoğlu, 1997 : s. 30'daki alıntı).

Müze ziyaretinde bir sanat yapıtı incelenirken aşağıda belirtilen tartışma sorularına cevap aranmalıdır.

- **Betimleme** : Yapıt, ne zaman, nerede, kim tarafından yapılmıştır?
- **Çözümleme** : Sanat yapıtının, formu, parlaklığı(sırrı), yapısı, pişme süresi açılarından özelliklerini kıyaslayınız.
- **Yorum** : Kültürel etkiler nelerdir? (işlev, üslup, simge, madde)
- **Yargı** : Kültürel kararları veren uzmanlar kimlerdir? (Stokrocki ve Kırıçoğlu, 1997:31).

Gazeteci Özgen Acar, yaptığı bir konuşmada, müzede yaşantılara dayalı olarak öğrenmeye ve disiplinler arası yaklaşımlara iyi bir örnek olarak şöyle demiştir:

"...1948 yılında ilkokul 4. sınıftayken, bize her çarşamba günü öğleden sonra bir tarihi yere örneğin; İzmir'de Kadifekale'ye götürür ve tarihini anlatırdı. Daha önce sınıfta anlatmıştı. Tam elli yıl önce, bu tarihlerde, yine böyle bir Mayıs ayında bizi aldı ve Bayraklı kazısına götürdü. O yıllarda Ekrem Akurgal Bayraklı kazısına başlamıştı. Bizi müzelere götürmeden önce, kendisi müzeye gider, neyi göstermek istiyorsa, neyi öğrenmemiz gerekiyorsa, önce kendi onları öğrenir, sonra bize anlatırdı(...) İlginç bir yöntemi vardı; kendince uygun gördüğü 5-10 tane eser saptar, bize bu 5-10 eseri vurgulardı (...) Yine oğlumla birlikte Amerika'da, Doğa Tarihi Müzesi'ne gitmişim. Her ay her hafta sonu aynı müzeyi ziyaret ettik. Oğlum bir süre sonra dinazorların tüm özelliklerini öğrendi. Türkiye'ye döndüğümüz zaman 4,5 yaşındaydı. Televizyon'da Cumhuriyet bilim teknik reklamı yapıyordu. Reklamda bir mağara adamı bir dinazorun peşinde, Kafasına vuruyor, yakalıyor, ters çeviriyor, ardından sürüklüyordu... Oğlum, "Baba, bu reklam yanlış" dedi,"Niye? dedim. "İnsanlarla dinazorlar hiçbir zaman bir araya gelmedi ki" dedi. Haklıydı. Arada herhalde 25 milyon yıl vardı. Cumhuriyet'in bilim teknik eki reklamında böyle bilimsel bir hata yapılıyordu (...) Şimdi bu nedir? 4,5 yaşındaki bir oğlan dinazorla insanın bir arada yaşamadığını biliyor. Bu neden? Gidip müzeyi gördüğü için. Müzede eğitim aldığı için..." Sonuç olarak, eğitim sistemlerinde öğrenme ortamlarının yalnızca okullarda sınırlı olmadığı açıktır. Öğrenme için yeni ortamların oluşturulmasında disiplinlerarası yaklaşımların işbirliği önemli bir koşuldur (Adıgüzel, 1999,21-28).

MÜZE VE EĞİTİM İLİŞKİSİ

2.12 Müzelerin Eğitimdeki Rolü

İnsanlık tarihi başlangıcından günümüze kadar eğitim, sürekli gelişim içinde her zaman var olmuştur. Günümüzde eğitim artık her yerde yapılmakta olup, müzeler de bir yaygın eğitim kurumu olarak bu anlamda yerini almıştır. Berna Alpagut'a göre müzecilik, çağın kendisine yüklediği eğitsel görevin farkına varmış ve çağdaş müzecilik anlayışı toplumda giderek yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Günümüzde müzelerin sadece arkeolojik buluntuların ve sanat eserlerinin toplanıp korunma altına alındığı; yabancılar ve okula giden çocuklar dışında çok az bir kesim tarafından gezildiği mekânlar olduğu bir gerçektir. Bu nedenle ülkemizdeki müzelerin eğitim görevini üstlenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

“Çağdaş toplumlarda müzeler, birer yaygın eğitim kurumu olarak halkı eğitmeyi hedeflemektedir. Bunu gerçekleştirebilmek için de yöntem olarak halkla ilişkilerini ve iletişimi kullanmaya yönelmiştir”(Maccario,2002:276). Çağdaş müzeler, bilim, sanat, kültür eğitimine katkıda bulunan ve evrensel değerlerin yayılmasına öncülük eden kurumlar olup, eğitici, ziyaretçilerin keşfetmesine, araştırmasına, etkinliklere katılmasına olanak sağlayan ve onlara kalıcı yaşantılar sunan etkili eğitim merkezleridir.

“Çağdaş öğrenme kuramına göre öğrenmek için aktif katılım gereklidir. Bundan dolayı, didaktik bilgi aktarımı ve ezbercilik anlayışından uzaklaşarak eğitimde farklı bakış açılarına ve aktif katılımın yer aldığı yaşantılara dayalı metoda öncelik verilmelidir”(Paykoç ve Baykal, 2000:102). “Bir Çin atasözünde “Duyarsam unuturum, görürsem hatırlarım, yaparsam anlar ve öğrenirim.” şeklindeki ifadesi ile müzeler, öğrenimde kalıcılığı sağlayan önemli mekânlardır. Müzelerin örgün ve yaşam boyu eğitim sürecindeki etkinliği, onun görsel, işitsel ve sözel niteliğinin yanı sıra yaşantıya dayalı öğrenim özelliğinden de kaynaklanmaktadır”(AMM,2005).

Günümüzdeki eğitim sisteminde bireyde kalıcı öğrenmenin gerçekleşebilmesi için sözel ve sembolik ağırlıklı öğretimin yerini, görsel ve yaşantılara dayalı öğretim ve aktif öğrenme almıştır. Bu bağlamda müze eğitimi kavramı önem kazanmakta, temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde yaşantılara ve çok yönlü öğrenmeye dayalı etkin katılımını içermektedir.

Müze eğitimi genel olarak dört temel ihtiyaç alanından ortaya çıkmıştır:

1. Kendi kültürünü ve farklı kültürleri çok yönlü ve hoşgörülü bir yaklaşımla tanıma, benzerlik ve farklılıkları anlama ve kültürlerarası anlayış ve empati geliştirme,
2. Eğitimin kalitesini arttırma,
3. Çevreyi ve kültürel varlıkları koruma bilincini etkili bir biçimde geliştirme,
4. Müzelerin arkeoloji, sanat tarihi vb. alanlarda yetişmiş elemanlarını kaliteli hizmet verecek biçimde işlevsel olarak kullanma ve istihdam olanakları yaratma, (Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı (TETTV),2000).

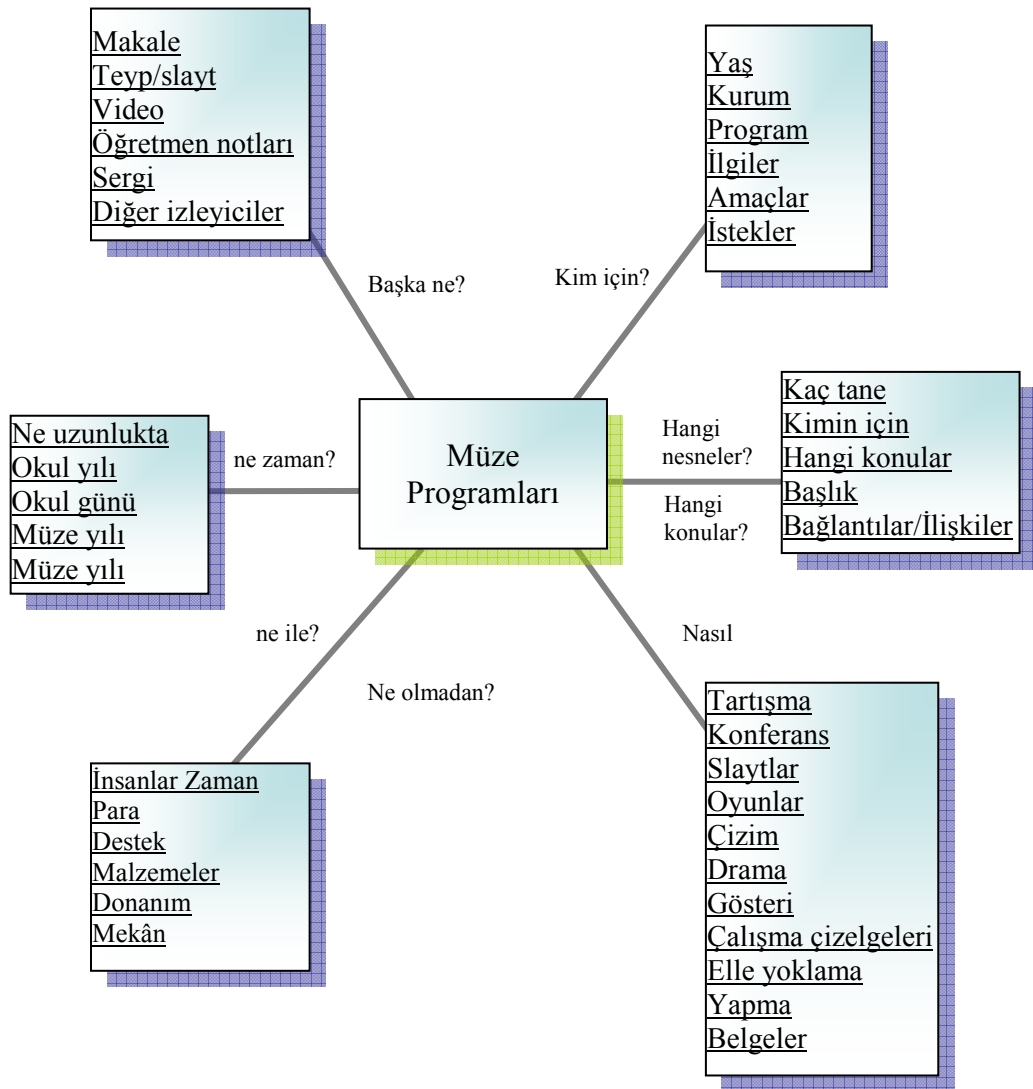
Müzelerdeki eğitim programlarının amacı sadece bilgi vermek olmayıp aynı zamanda bireyin eğitim ortamında yaratıcılığını, düş gücünü, ipuçlarından yeni bilgiler üretmesini sağlamak, sentez yapmasını özendirmek ve geliştirmektir.

Müze eğitimi öğrencileri müzeleri gezdirmekten ve okullarla çalışmaktan ibaret değildir. Müze eğitimcisinin müzelerdeki sergilerden, çeşitli organizasyon ve programlar yapmaya ve müze dışında da çeşitli etkinlikler düzenlemeye kadar pek çok görevi vardır. “Müze eğitiminin görevi hem müzenin işlevlerini zenginleştirmek, gücünü arttırmaktır; hem de bir tür halk eğitimi yapmaktır”(Hooper-Grenhill,1996:7).

Müzelerin eğitim işlevlerini yerine getirebilmesi için müze programlarını planlaması gerekmektedir. Aşağıda müze programlarının planlanmasına ait bir şekil görülmektedir.

Şekil 3 Müze Programlarının Planlanması (Hooper-Grenhill,1996:145)

Bu tablodan da anlaşılacağı gibi müzedeki eğitim görevlisi bir eğitim programı planlaması yaparken programı kimin için, hangi konulara dair, hangi yöntemlerle ve hangi kaynakları kullanarak bütün bu çalışmaları nasıl bir araya getireceğini planlamalıdır. “Her bir sorunun yanıtı tanımlandığında da özel program aşamalı olarak gerçekleşecektir” (Hooper&Grenhill,1996:145).

Günümüzde müze eğitimi, okullar için rehberli turlar düzenleme anlamını çoktan aşmış, sergileri, atölye çalışmalarını, yayınları da içeren, sadece öğrencileri değil, aileleri, yetişkinleri de içine alan çok daha geniş bir etkinlikler bütünü olarak anlaşılmaktadır. Müze eğitimi hem müzede hem topluluk içinde yapılabilir. Öte yandan, süreçten çok sonuçlara (notlar, dereceler) odaklanan geleneksel eğitim anlayışı da hızla

değişmektedir. Bugünün eğitim yaklaşımı sonucu değil sonuca götüren becerileri, etkinlikleri, deneyimi, yaratıcı potansiyeli vurgulamaktadır asıl. Dolayısıyla, müzelerde de süreçler önem kazanmaktadır; eğitim etkinlikleri artık keşfedici ve yaşantısal olmak zorundadır (Hooper&Grenhill,1996).

“Müze eğitiminin kuşkusuz en temel amaçlarından birisi bireylerin kültürel düzeylerinin gelişimi, estetiksel-görsel duyarlılıkların kazandırılması ve ifade yetilerinin geliştirilmesidir” (Artut,2004:96). Müzeler sayesinde, insanlar sergilenen eserlerle aracısız olarak karşı karşıya gelir ve etkileşime girerler. Bu sayede hayal güçleri ve yaratıcılıkları, empati yetenekleri gelişir.

Müze, öğrencilere geleneksel sınıf ortamından farklı olarak, birinci elden deneyim sağlamaktadır. Müzedeki öğrenme sınıfının aksine büyük ölçüde görseldir. Müze eğitiminin kuşkusuz çok önemli amaçları vardır. Bu önemli amaçlarından bazıları; ziyaretçilerin düş gücünü uyarmak, onun duyuşsal uyanıklığını geliştirmek, kültürel düzeylerinin gelişimine katkı sağlamak, estetik-görsel duyarlılıkları kazandırmak ve ifade yetilerini geliştirmektir.

Müze-okul işbirliği sonucu; sınıf ortamında sağlanamayan, müzelerin bireyi gerçek nesnelere karşı karşıya getirme olanağı, insanların yetenek ve becerilerini ortaya çıkarmadaki rolü; bireyin kalıcı öğrenmesinde büyük katkı sağlamaktadır.

“Çağdaş öğrenme kuramına göre öğrenme, bireyin aktif olmasını, uygulama yaparken aynı zamanda uyguladıkları üzerinde düşünüp bunları anlamlı hale getirmesini, dilini kullanmasını ve sosyal bir faaliyette yer almasını kapsamaktadır.” (Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü [AMAE],2003) Müze eğitiminde ise öğrenen kişi, karşılaştıkları nesnelere kendisi için anlamlı hale getirip, bunları birbirleriyle ilişkilendirip geliştirir. Müze eğitiminde, belirli amaçlar çerçevesinde şu temel soruları sormakta yarar vardır: “Bireyin bilgileri kendisinin geliştirmesi/inşa etmesi için müzede ne yapılıyor? Öğrenme nasıl aktif hale getiriliyor? Ziyaretçiyi meşgul etmek/ dikkatini toplamak için ne yapılıyor? Ortam/durum ziyaretçiye fiziksel, sosyal ve zihinsel yönden açık olarak nasıl tasarlanıyor?”(AMAE,2003:49).

Müzelerde rehberlik yapan uzman personelin ya da öğretmenlerin müzelerdeki en önemli görevlerinden birisi, koleksiyonları öğrenciler için ilgi çekici ve heyecan verici anlatma gerekliliğidir. Bunun için, koleksiyondan az sayıda uygun nesnelere seçilmeli, bu nesnelere ilgili uygun konular, hikayeler anlatılmalıdır. Bu sayede, öğrenci o konuyla ilgili fikir geliştirip, düşünüp, o nesneyi inceleyecektir. Konu ve eser seçerken, o grubun gereksinim ve özelliklerine dikkat etmek gerekir. Eser seçimi yapıldıktan sonra, ele alınacak konu belirlenmeli ve farklı öğretim teknikleriyle uygulamaya geçilmelidir. “Nesnelerin elle tutulması, rol yapmayı kullanma, bir sitte ya da binada çalışma, eğitim tiyatrosuna katılma, geniş ölçekli bir kolaj yapma, grup heykeli yapma, birinci el kanıtlardan çıkarsama yapma, bir gösteriyi izleme, teyp ve video kullanma”(Hooper-Greenhill, 1999:23) öğretim tekniklerine örnek olarak gösterilebilir.

Gazeteci yazar Özgen ACAR, Müzeciler Derneği'nin 2000 yılında katıldığı 'Müze-Eğitim İlişkisi' konulu bir panelde New York Doğa Tarihi Müzesi'nin gerçekleştirdiği eğitim etkinliklerinden bir gözlemini şu şekilde anlatmıştır:

Kapıdan girdiğimizde sadece çocuklara dağıtılan 4 sayfalık bir broşür var. Broşürde müzenin planı var. İşte hangi bölüm; dinazorlar bölümü, madenler bölümü, bilmem neler bölümü falan gibi, her bölümde bir figür koymuş. Bakıyoruz, bir timsah; öbür tarafta bir Kızılderili çadırı, oklarla yönleri gösteriyor. Bu bölümlerde bunları bulun diyor. Ve çocuk müzeye girdiği zaman, bulduğu on tane şey karşılığında kendisine müzenin bir kitapçığı veriliyor. Müzede bulmaca her ay değişiyor. Ondan sonra oğlum her ay oraya gitmek istiyordu. Yeni bir hediye peşinde gitmek için. Ama her seferinde yeni bir olay, yeni bir şey öğreniyordu.

ACAR'ın da belirttiği gibi New York Doğa Tarihi Müzesi oyunla öğretim tekniğini kullanarak, müze ziyaretlerini çocuklar için daha eğlenceli hale getirip, çocukların ilgisini müzeye çekecek etkinlikleri sürekli değiştirerek planlamaktadır.

Avrupa ülkelerinde müzelerde pedagoji eğitimi almış, müzede rehberlik eden uzman personeller bulunmaktadır. Müzelere gelen ziyaretçi sayıları çok olduğu zamanlarda, ziyaretçilere rehberlik edecek personellerin yetmediği durumlarda etkin bir müze eğitimi gerçekleşmesi için gelen ziyaretçilere farklı uygulamalar

yapılmaktadır. Örneğin Londra Kulesi'nde müze personeli gelen grup liderleri için çeşitli çareler bulmuştur. Müze yetkilileri müzedeki eserlerle ilgili video gösterileri, slaytlar, broşürler, öğretmenlere bilgi paketleri vb. yayınlar hazırlayarak müzedeki personel eksikliğini gidermeye çalışmaktadırlar. Gelen gruplar, bu dökümanları daha önceden temin ederek müze ve müzedeki eserler hakkında bilgi sahibi olup donanımlı bir şekilde müze ziyaretlerini gerçekleştirmektedirler. Bu çalışmalar sayesinde müze ziyaretleri, müzeye gelen izleyiciler açısından daha anlamlı hale gelmektedir.

2002 yılında gerçekleşen Akdeniz Bölgesi Müzeleri Eğitim Seminerleri (1)'de müze eğitiminin temel ilkeleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

MÜZE EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

- Müze eğitimi sürekli, yaşam boyu bir eğitimidir.
- Her müzenin sunduğu eğitim kendine özgüdür.
- Müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin gereksinimleri ve ilgileri arasında ilişki kurmak esastır.
- Koleksiyonları incelemek, eğitim için uygun nesnelere seçmek, bağlantılarını kurmak ön koşuldur.
- Koleksiyonlar ile hedef kitle arasında ilişki kurmak gerekir.
- Ziyaretçinin çevreyle ve nesnelere etkin bir etkileşim içinde olması sağlanmalıdır.
- Olguları/bilgileri iletmekten çok duyuvara, düşünme, yaratıcılığa yönelmek önemlidir.
- Müzedeki öğrenme "nesnelere öğrenme" dir, duyuvarı temel alır, yaşantıya dayanır.
- Müze eğitimi zorunlu değil, gönüllüdür.
- Müzedeki öğrenmenin hoşça gitmesi, haz vermesi beklenir.
- Müzedeki öğrenme, somuttan soyuta giden düşünmeyi geliştirir.

(AMAE,2003)

Birçok ülkede müzeler önce, okullara ödünç malzeme ve ürettikleri kopya eşyaları vererek okullarda müze köşesinin oluşmasına katkıda bulunmuşlardır. Gönüllü öğretmenlerle müze bilimi ve kendi müzeleri hakkında bilgiler vererek müze eğitim ilişkisini başlatmışlardır. 1894-1895 yıllarında İngiltere'de ilk eğitsel müze açılmıştır (Haslemere Müzesi) (San,2001:21). Bu sayede müze-okul işbirliği gerçekleşmiştir.

Resim 2 Haslemere Müzesi'nden bir görünüm (<http://www.jamd.com/image/g/3070518>)

Resim 3 Haslemere Müzesi eğitim etkinliklerinden bir görünüm

Günümüzde de Haslemere müzesi'nde eğitim etkinlikleri verimli bir şekilde devam etmektedir. Çocuklar “Yerin altındakiler” konulu projelerinin bir kısmı olan fosil incelemesini büyüteç ile yaparak, killerle üç boyutlu ve pastel boyalarla detaylı olarak resmetmeye çalışmışlardır.

1984'te Amerikan Müze topluluğu (AAM) “Yeni Yüzyıl İçinde Müze” adlı yayınladığı raporda, müze eğitiminin işlevi üzerinde önemle durulmuş, okul müze işbirliğine değinilmiştir. Bu raporda aynı zamanda müzelerin görsel, bilimsel ve tarihsel kültür merkezleri olduğunu ve burada, insanların düşüncelerini sentezlemeyi, fikirler oluşturmayı, estetik ve kültür duyarlılığı şekillendirmeyi öğrendikleri belirtilmiştir.

Müze eğitimi çalışmaları A.B.D.'de başlayıp İngiltere, Almanya gibi diğer Avrupa ülkelerine yayılan bir eğitim yaklaşımı olup “müze pedagojisi” artık bir bilim dalına dönüşmüştür.

“Batı ülkeleri, Avrupa ve Amerika müzeleri, müze görevlilerinin yanı sıra eğitimi de ciddi biçimde üstlenmişlerdir” (Yücel,1999:89).Günümüzde Almanya'daki müzelerin hepsinde özel dersaneler ve atölyeler bulunmakla birlikte bu atölyelerde çocuklara arkeolojik eserlerin gerçeğine yakın objeler verilmekte ve onlardan kil ve hamurlarla üç boyutlu olarak aynısını yapmaları istenmektedir. Bu sayede çocuk, arkeoloji ve sanat tarihi ile tanışmakta ve onlara müze bilinci küçük yaşlarda kazandırılmaktadır. Bu eğitici faaliyetlerin yanı sıra Alman müzelerinde gelen ziyaretçilerin inceleme yaparken rahat etmesi, kitap okumaları, orijinal esere bakarak notlarını almaları için önemli eserlerin önünde rahat koltuklar bulunmaktadır.

Almanya'da Museums Pedagogisches Zentrum (MPZ) Almanlar için çok önemli olup, gençlerin ve çocukların müzelerdeki eğitim etkinliklerini kapsamaktadır. Almanya München'te kentin müze eğitim merkezi Neue Pinakothek'te bir bilgisayar aracılığı ile bütün okullar taranmakta, o yörede bulunan müze ve sit alanlarına düzenli bir şekilde öğrencilerin gönderilmesi planlanmaktadır.

Bu sayede, tüm okul öğrencileri rehberli gezilere katılmakta, tartışma, açıklama ve atölye çalışmalarına katılmaktadır.

“Bir sanat müzesinde öğrenme, orijinal eserlerle bağlantı kurmada uyarıcı ve heyecanlı bir yoldur. Bunların dışında orijinal eserlerle iletişim kurmak sadece ziyaretçilerin yeni bir bilgi edinmelerine değil, aynı zamanda kendilerini çevreleyen dünyaya karşı görsel farkındalıkları geliştirir”(Sternberg,1989:154).

Hooper-Greenhill'e göre müze eğitiminin işlevleri iki ana grupta toplanır. Bunlardan birincisi uzaktan öğrenme ve öğretmen yoluyla eğitim, diğeri ise yüz yüze yoluyla eğitimidir. Şekil 4'te müzelerin eğitim yöntemleri detaylı olarak gösterilmiştir.

Şekil 4 Müzelerin Eğitim Yöntemleri (Hooper&Greenhill, 1994:143)

Müzeleri kamusal bir öğrenim merkezi haline getirmek için müzelerin belirli eğitim politikalarını amaç edinmesi gerekmektedir. Bir müze eğitim politikası oluşturulurken belirlenen amaç ve ilkeler en genelden en özele doğru şöyle sıralanabilir:

MÜZE EĞİTİM POLİTİKASININ AMAÇ VE İLKELERİ

- Müzenin çağdaş toplumdaki rolünün anlaşılmasını sağlamak,
- Müzeyi bir toplum eğitimi ve öğrenim merkezi haline getirmek,
- Müzenin kamu hizmeti rolünü etkileyecek bütün yönetim kararlarında eğitim işlevinin dikkate alınmasını sağlamak,
- Halkın müze algısındaki değişimlerin farkında olmak ve bunlara uyum sağlamak,
- Ulusal eğitimdeki yeni gelişmelerin farkında olmak ve bunlara uyum sağlamak,
- Müzeyi; müzenin binalarını, koleksiyonlarını ve diğer kaynaklarını, eğitsel potansiyelini en yüksek düzeyde kullanacak biçimde düzenlemek,
- Eğitim hedeflerini karşılayacak uygun kaynakları bulmak,
- Bütün personelin müzenin eğitim rolüne duyarlı olmasını ve sempati duymasını sağlamak,
- Mümkün olduğunca çok yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden kişinin koleksiyonlara fiziksel ve entelektüel olarak yaklaşmasını sağlamak,
- Koleksiyonlarını mümkün olduğunca çok yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden kişiye uygun olarak yorumlamak,
- Farklı yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden ziyaretçilere uygun öğrenme olanakları ile etkinlikleri sağlamak(AMAE,2003).

2.13 Türkiye’de Müze Eğitimi Uygulamaları

Türkiye’de müzeciliğin yaklaşık yüz elli yıllık geçmişi olmasına rağmen, uygulamada nesneye yönelik müzecilikten insana yönelik müzeciliğe, yani eğitim ve iletişim ağırlıklı müzeciliğe yeterince geçtiğimiz söylenemez. Ülkemizde müzeciliğin doğuşu ile teorikte müze eğitimi bilinci, bugünkü anlamda olmasa da aynı yıllara rastlamaktadır. Bunun için çalışmalar yapılmış ama nedense yeterince ilerleme ve gelişme olmamıştır.

Türkiye’de müze eğitiminin yerleşmesinde etkili olan çeşitli girişimler olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı; 1923 yılında okul müzelerinin kurulmasını öngörmesiyle 1923-1931 yılları arasında, Bursa’da bir ilkokulda ve İstanbul’da bir lisede okul müzesi açılmıştır. 1980’lerden sonra ise okul müzelerinin kurulması fikri yeniden ortaya atılmıştır. 1958’de “Öğretmenler İçin Müze El Kitabı” çıkarılmış, 1982’de ise Birinci Milli Kültür Şurası’nda “Müzedede Eğitim” konusu vurgulanmış ve büyük müzelerde çocuklara hitap eden bölümler açılması önerilmiştir. 1986,1992 ve 1995’te Milli Eğitim Bakanlığı okul müzelerine yönelik yönergeler yayınlamıştır. 1992’den itibaren ise Cumhuriyet Müzesi kurulması ve eğitimle ilişkilendirilmesi sağlanmaya başlamıştır. Talim Terbiye Kurulu’nun aldığı kararla ilköğretim okullarında Resim (1972 ve 1992), Sosyal Bilgiler (1990), İş Bilgisi (1970), Tarih (1970) derslerle eğitim, öğretim-müze ilişkisi kurulmuştur. 2006 yılında da değişen ilköğretim ders müfredatlarında müzede eğitime yer verilmeye başlanmıştır. Her yıl kutlanan müzeler haftasında da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir.

Müze eğitiminin ülkemizde yerleşmesi için üniversiteler de çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu bağlamda, 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Müzecilik Anabilim Dalı,1997 yılında Ankara Üniversitesi’nde Müze Eğitimi Anabilim Dalı’nda tezli ve tezsiz yüksek lisans programları açılmıştır. Müze eğitimi ile ilgili Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı “Eğitim Ortamı Olarak Müzeler” konulu konferanslar düzenlemiş, Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim Öğretmenliği Programlarında “Müze Eğitimi” dersleri verilmeye başlanmıştır.

Müze eğitimini geliştirmeye yönelik Türkiye’de sivil toplum örgütleri de çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Bu alanda, 1995 yılında Ankara’da Müzeciler Derneği kurulmuş ve “Müzeciliğimiz: Müze Eğitim İlişkileri”, “Müze Kültürü, Sanat Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk” panelleri düzenlemiştir. Çağdaş Drama Derneği ise başka kuruluşlarla işbirliği içinde müzelerde yaratıcı drama uygulamaları yapmış, düzenledikleri seminer, panel ve atölye çalışmaları ile bu alana destek vermiştir. Eğitim Gönüllüleri Vakfı ise “Gezici Çocuk Müzesi” projesi hazırlamıştır.

1990 yılında Ankara Üniversitesi'nde Oyuncak Müzesi'nin açılması, resmi ve özel müzelerin çocuklara yönelik uyguladığı eğitim faaliyetleri, Antalya ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri gibi çeşitli müzelerin bünyesinde çocuk bölümleri açma girişimleri olmuş, müzeler de bu bağlamda kendi bünyelerinde müze eğitimine destek vermek amacıyla çeşitli etkinliklerde ve girişimlerde bulunmuşlardır.

Bunlar gibi müze eğitimine ilişkin pek çok girişim olduğu bilinmektedir. Bu girişimlere rağmen, müze eğitiminin felsefi temelleri atılamamış ve ilkeleri konulamamıştır. Bunun belki de en büyük nedeni, uzun vadeli politikaların belirlenememiş olmasıdır. Bundan dolayı, Türkiye'de müze eğitiminin benimsenmesi ve geliştirilmesi için uzun vadeli çalışmalar yapılmalı, projeler belirlenmeli ve yapılan bütün çalışmalar belli bir koordinasyon içinde uygulanmalıdır.

Günümüzde de benzer hatalar yapılmaktadır. Müze eğitimi konusunda, müzeler konusunda uzman personeller yetiştirilmeden, öğretmenlere bu konuda hizmet içi eğitim verilmeden, hiçbir ön çalışma yapılmadan uygulamaya geçmek yanlıştır. ONUR'unda belirttiği gibi "Müze eğitimi yetişmiş öğretmen ve müzecinin varlığını gerektirmektedir. Müzecileri ve öğretmenleri yetiştirmeden okullara ve müzelere gitmenin fazla bir anlamı yoktur"(Hooper&Greenhill, 1999:6).

ATAGÖK, 2000 yılında Müzeciler Derneği'nin düzenlemiş olduğu "Müze-Eğitim İlişkisi" konulu bir panelde bu konuyla ilgili bir izlenimini şöyle dile getirmiştir:

"Ben bugün Anadolu Medeniyetleri müzesine gittim; kalabalık. Bir sürü çocuk öğretmenleriyle gelmişler, kısa bir sürede çıktılar. Çocukların ne aldıklarını çok merak ediyorum. Çok sempatik hocaları var; çok da sevimli çocuklar. Çok da güzel müzelerimiz var ama o kadar kalabalık içinde, eminim, o çocukların hiçbir şey alamadıklarından eminim ve üzülerek seyrettim."

Bu gözlemlerini Atagök panelde anlattıktan sonra, bu gözlemleriyle ilgili bir de şu çarpıcı yorumu yapmıştır:

“Çocuklar oraya gitmekle emin olun, keyif almadılar. Aldıkları keyif -ona da inanıyorum- okuldan bir gün uzaklaştılar. Biz de o kalabalıkta bir iki yere gittik, sonra da kaçtık dışarıya. Ama, o çocukları hocası sırayla gezdiriyor. Bu müze eğitimi değil. Bu çocuğun müzeyi sevmemesi için her türlü olanağı sunmuş oluyorsunuz. Bu yanlış.”

ATAGÖK, bu konudaki gözlemlerini panelde anlatarak, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin müze eğitimi düşüncesiyle yaptıkları müze gezisindeki yanlışlıklara değinmiş oldu. ATAGÖK’ün de belirttiği gibi bu tür gezilerin çokta faydası yoktur. Bu yapılan müze eğitimi değildir. Etkin bir müze eğitimi gerçekleştirmek için, pedagoji eğitimi almış müze rehberlerine, müze eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim almış öğretmenlere ve teknik elemanlara ihtiyaç vardır.

“Nasıl arkeolojinin temel ilkelerini, kavramlarını, kuramlarını öğrenmeden kazı yapmaya kalkışmak doğru olmazsa, müze eğitiminin kuramsal temellerini bilmeden uygulama yapmaya, yaptırmaya kalkışmak ta o kadar yanlış, hatta zararlı olacaktır” (Hooper&Greenhill, 1999:6). Bundan dolayı yapılacak müze ziyaretleri eğitim değeri taşınmalı ve bunun için gerekli teknikler kullanılmalıdır. Müzelerin eğitim amaçlı nasıl kullanılması gerektiğinin öğrenilmesi gerekir.

Müze eğitimi ile ilgili dünyada birçok okul ve müzede eğitime ilişkin aktiviteler yapıldığını görmekteyiz. Ama bu durum maalesef Türkiye’de istenilen düzeyde değildir. Türkiye’de müzeler turistlerin ziyaret ettiği yerler olarak algılanıp, döviz getiren kuruluşlar olarak algılanmaktadır. Okullar, müzeleri eğitim amaçlı yeteri kadar kullanamamaktadır. Müze Eğitimi, “Müzeler Haftası” bağlamında kalabalık gruplarla müze ziyaretlerinin gerçekleşmesi ile sınırlı olmaktadır. Bu gezilerde kuru bilgi ile öğrenciler müzeleri gezmektedir.

Türkiye’de müze eğitiminin etkin bir şekilde faaliyet gösterememesinin birçok nedeni vardır. Birçok müzede eğitim biriminin bulunmaması, gelen ziyaretçilere müze rehberliği yapacak uzman personel yetersizliği ve müzedeki

görevli uzman personellerin iş yoğunluğu nedeniyle müzelerde eğitim alanına yeteri kadar zaman ayırlamamaktadır. Müzelerin çoğunda rehberlik yapan uzman personellerin birçoğu öğrencilere rehberlik yaparken öğrencilerin seviyesine inememekte, öğrencilerin ilgisini eserlere çekememektedir. Bundan dolayı, uzman personellerin iyi bir pedagoji eğitimi ve drama eğitimi almaları daha verimli müze eğitimleri için bir ön koşuldur. Müzelerin birçoğunun giriş ücreti alması, ülkemizin ekonomik şartları düşünüldüğünde insanlar için müzeleri lüks kılmaktadır. Müzeler, kültürel varlıkları toplama ve koruma görevi üstlenerek kendilerini belli bir kalıba sokmaktadırlar. Çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde yer alan kendilerini tanıtmaya, bireylere müze bilincini kazandırma ve halka iletişim kurma gibi görevlerini yeteri kadar yerine getirememektedirler. Müzeler, okullara ve halka yönelik eğitimler düzenleyerek, müzede yarışmalar ve geçici sergilerle kendi tanıtımlarını yapmalıdırlar. Günümüzde birçok insan yaşadıkları ildeki müzelerin yerini bile bilememektedirler, bilseler de müzeye gitmemektedirler. Müzeler kendileriyle ilgili yazılı ve görsel materyaller yeterince hazırlayamamakta ve bunları halka sunup, müzeleri cazip hale getirememektedirler.

Akdeniz Bölgesi Müzeleri'nin 2002 yılında düzenlemiş oldukları "Müze Eğitim Seminerleri(1)" de, müze kültürünün oluşumunda ilk adım bir müze eğitimi politikası olması gerektiği düşüncesiyle, Türkiye için geliştirilecek özelden genele doğru bir müze eğitim politikası belirlenmiştir. Türkiye'de bir müze eğitim politikası oluşturulurken Avrupa standartları dikkate alınarak belirlenmiştir.

Tablo 1 Türkiye İçin Müze Eğitimi Politikası Taslağı (AMAE,2003).

TÜRKİYE İÇİN MÜZE EĞİTİMİ POLİTİKASI TASLAĞI	
KÜLTÜR BAKANLIĞI	MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
* Müzelerin eğitim işlevini devlet belgelerinde belirtmek	* Okulların müzelerle işbirliğini devlet belgelerinde belirtmek
* Merkezde bir müze eğitimi birimi (daire başkanlığı, şube müdürlüğü) kurmak	* Merkezde bir müze eğitimi birimi (daire başkanlığı, şube müdürlüğü) kurmak
* Her müzenin kendi koşulları içinde bir müze eğitimi politikası oluşturmasını sağlamak	* Her okulun kendi koşulları içinde bir müze eğitimi politikası oluşturmasını sağlamak
* Özel müzelerin açılmasını özendirme ve desteklemek	* Okul müzelerinin açılmasını özendirme ve desteklemek
* Ülkedeki bütün müzelerin eğitim potansiyelini araştırmak, bulguları raporlaştırmak	* Ülkedeki bütün okulların müzelerle işbirliği potansiyelini araştırmak, raporlaştırmak
* Halkın müze anlayışını araştırmak ve geliştirmek	* Öğrencilerin müze anlayışını araştırmak ve geliştirmek
* Üniversitelerde öğretmen, müzeci yetiştiren bölümlere müze eğitimi dersi koymak	* Okullarda planlı müze ziyaretlerini öğretim programına koymak
* Büyük müzelerde eğitim bölümü ve eğitimeci kadrosu açmak	* Okullarda bir öğretmeni okul-müze görevlisi olarak seçmek ve eğitmek
* Her kentte ve bölgede müze eğitimeci grupları kurmak	* Her kentte ve bölgede okul-müze görevlisi grupları kurmak
* Büyük müzelerin küçük müzelerde geçici sergiler açması, gezici sergiler düzenlemesi, ödünç verme hizmeti yapması sistemini kurmak,, işletmek	* Okulların birbirleriyle müze eğitimi konusunda işbirliği yapabileceği bir sistemi kurmak ve işletmek
* Her yaşta, cinsiyetten, öğrenim düzeyinden insanın en az bir kez/ en az bir müze görmesini sağlayacak bir sistem kurmak	* Okula giden her çocuğun en az bir kez/ en az bir müze görmesini sağlayacak bir sistem kurmak
* Bütün müzelerde dokunma, örnek çıkarma, kopya etme köşeleri açmak, olanakları sağlamak	* Bütün okullarda müzelerin her türlü yayınına (broşür, kitapçık, vb.) öğrencilerin ulaşmasını sağlamak

2.14 Müze-Okul İşbirliği

Amerikalı sanat eğitimcileri müze-okul işbirliği projeleri hakkında “yardımlaşmacı” anlayıştan çok “ortaklaşa-işbirlikçi” anlayışın daha etkili olduğunu söylemektedirler. Müzelerin ve okulların ortak amaçlar doğrultusunda çalışmalarını birlikte planlayıp, yürütmeleri gerekmektedir. Müze- okul işbirliğinin gerçekleşmesi sonucunda müzeler yılda bir kez ziyaret edilen mekânlar olmaktan çıkıp, sanat eğitiminde sürekli yararlanılacak şekilde projeler geliştirilen mekânlar olacaktır.

2.14.1 İşbirliği Programında Okullar Neler Yapabilir?

Müze ve okul arasındaki işbirliğinin sağlanması için öncelikle sanat eğitimcilerinin müze eğitimi hakkında yeterli donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Bunun için de öğretmenler bu konuyla ilgili belirli eğitimler almalı ve okuldaki idarecilere ve öğrencilere müze bilinci kazandırılmalıdır. Sanat eğitimcisi aynı zamanda bulunduğu ildeki müze veya müzelerle sürekli diyalog içinde olmalı ve müzelerdeki programları, yenilikleri ve değişiklikleri takip edebilmelidir. Böylelikle öğrenciler ve öğretmenler sürekli koleksiyonları ve bu koleksiyonlardaki değişiklikleri, geçici sergileri, müzenin hazırladığı panelleri, konferansları ve değişik programları yakından takip etmiş olacak ve bunlardan faydalanacaklardır.

Müze-okul işbirliği çerçevesinde okulların müzelere gereken önemi vermesi gerekmektedir. Öğretmenler derslerinde müzeleri adeta bir atölye, laboratuvar gibi görüp kullanmalıdır. Öğretmenler öğrencilerini müzelere sadece yılda bir kez müzeler haftasında götürmeyip, müzedeki eğitim çalışmalarını bütün bir yıla yaymalıdır.

2.14.2 İşbirliği Programında Müzeler Neler Yapabilir?

Müzeler, okulların öğretim programından haberdar olmalı ve öğrencilerin rahat uygulama çalışmaları yapabileceği ortamı ayarlamalıdır. Müze-okul işbirliği çerçevesinde müzeler okulların açık olduğu zamanlarda okullara hizmet vermeli,

öğrencilere yönelik gezi programları, atölye çalışmaları ve yaz kampları düzenlenmelidir. Öğrencilerin ilgisini çekebilecek eğitici paneller, seminerler ve konferanslarla bu hizmet desteklenmelidir. Okullar ve aileler için, müzelerdeki eğitim etkinliklerinin yararlarını anlatan materyaller hazırlanmalıdır. Sanat eğitiminde kullanılan görsel materyalleri (müze rehberi, broşür, katalog, karpostal vb.) ve kendi bünyesinde bulunan tüm koleksiyonlara ait eserlerin slaytlarını kendi imkânlarıyla hazırlamalı gerektiğinde okullara bu materyalleri ulaştırmalıdır.

2.15 Görsel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müzelerde Eğitim Nasıl Planlanmalı?

Bütün çocuklar için yeni bir yere gitmek, yeni insanlarla tanışmak, bilgi toplamada yeni yaklaşımları denemek ve gerçek objelerle karşılaşmak çok güdüleyici ve uyarıcı olabilir ve okulda edindikleri bilgileri bir bakış açısına yerleştirebilirler (Hooper& Greenhill, 1999:175'den Adams 1990).

Müzelerin eğitim amaçlı kullanım potansiyeli oldukça zengindir. Müzede öğrenme süreçleri dikkatle planlanmalı ve değerlendirilmelidir.

ACAR, Müzeciler Derneği'nin 2000 yılında katıldığı "Müze-Eğitim İlişkisi" konulu bir panelde 1948 yılında öğretmeninin müze etkinliklerindeki öğrenme süreçlerini nasıl planladığı ve uyguladığını şu şekilde ifade etmiştir:

1948 yılında ilkokul 4. sınıftaydım. 1948 yılında ilkokul 4. sınıftayken, öğretmenimiz bizi her çarşamba günü öğleden sonra bir tarihi yeri ziyarete, örneğin İzmir'de Kadifekale'ye götürür, Kadifekale'nin tarihini anlatırdı. Daha önce sınıfta anlatmıştı; orada bir kere daha tekrar ederdi. O zaman İzmir'de müze Basmane'de, Fuar'ın içindeydi; Fuar'a götürürdü. Basmane'de müze deposu vardı, deposunu gezdirmişti. Çeşitli yerlere götürdü. Tam elli yıl önce, bu tarihlerde, yine böyle bir mayıs ayında bizi aldı. Eşrefpaşa'dan yürüyerek Basmane'ye, Basmane'den trenle Bayraklı'ya, oradan da saatlerce yürüyerek –çocuk olarak saatlerce diyorum- bayraklı kazısına götürdü. İşin ilginç tarafı, o yıllarda Ekrem Akurgal Bayraklı kazısına başlamıştı. Tam elli yıllık bir kazı... bayraklı kazısı başladığı zaman ilkokul öğrencisi olarak orayı gezen bir insanım. Bu, öğretmenin bilincinden gelen bir olay. Kendisi bizi müzelere götürmeden önce, kendisi müzeye gider, neyi göstermek istiyorsa, neyi öğrenmemiz gerekiyorsa, önce kendi onları öğrenir sonra

bize anlatırdı. Biraz önce söylediniz. Vitrinler kalabalık, falan şeklinde. İlginç bir yöntemi vardı: Böyle kalabalık vitrinler önünde hangileri kafamız üzerinde iz bırakacağını bilmediği için ve hepsi üst üste çakışacağı için ve sonuçta hiçbir şey öğrenemeyeceğimiz için kendimize uygun gördüğü 5-10 tane eser saptar, bize bu 5-10 eseri vurgulardı; İlkokul 4'teki Cahide öğretmen. Şimdi, bu bir eğitim olayı.

Etkili bir müze ziyareti gerçekleştirmek amacıyla,1880'lerde müze ziyaretçilerine yardım için "Müze Gezerken Akılda Tutulması Gereken Yararlı Kurallar" listesi yapılmıştır. Bu listede:

1. Çok fazla şey görmekten kaçının.
2. İyi görülen bir numunenin ya da nesnenin rastgele bulunan birçok numuneden daha iyi olduğunu unutmayın.
3. Bir müzeye girmeden önce kendinize özellikle neyi öğrenmek istediğini sorun ve ilginizi büyük ölçüde bu numunelerle sınırlayın. Her odada özellikle neyin ilginç olduğunu sorun.
4. Numunelerin başlıca hedefinin öğretmek olduğunu unutmayın.
5. Yanınızda bir defter bulundurun ve izlenimlerinizi kaydedin, böylece sonraki ziyaretlerinizde bir öncekinde kaldığınız yerden deva edebilirsiniz.
6. Müzelerde gördüğünüz şeylere ilişkin izlenimlerinizi başkalarına da anlatın.
7. İlgi duyduğunuz özel konuya ilişkin teknik yayınlara sık sık başvurun.
8. En yakınınızdaki müzeyi düzenli olarak ziyaret edin ve bunun sizin için ileri bir kendi kendine eğitim okulu olmasını sağlayın.
9. Her gittiğinizde göreceğiniz yeni şeyler olduğunu unutmayın.
10. Herhangi bir şeyin özel koleksiyonunu yapın. Unutmayın ki, posta pulu koleksiyonunun birçok yararı vardır.
11. Müze çalışmalarının bazı özel konularını izleyin.
12. Yavaş yavaş bakın, yakından gözlemleyin, gördükleriniz üzerinde uzun uzun düşünün (Greenwood 1888:388, Hooper&Grenhill, 1999:145'den alıntı).

Öğretmenler bir müze ziyareti yaparken, müze ziyaretindeki öğrenme potansiyelinin her zaman farkına varmayıp, öğrenme fırsatlarını kaçırmaktadır. "Müzedeki gerçekleşen çalışmalar her zaman müfredatla bütünleşmemekte ve müze ziyareti öğrenme sürecini geliştirici bir fırsat olmaktan çok yalnızca bilgi edinme şansı olarak görülmektedir" (Hooper&Grenhill,1999:141).

İyi bir müze ziyareti üç bölümden oluşur. İlk bölüm, ön hazırlık; ikinci bölüm, müze ziyareti; üçüncü bölüm ise izleme ve çalışma'dır.

2.15.1.Ön Hazırlık

Ön hazırlık, okul içi ve okul dışında yapılan faaliyetleri içerir ve öğrencilerin yapılacak müze gezisi için bir ön bilgi verilerek hazırlanmasıdır. Öğretmen müzeye ön ziyaret yaparak müzeden gerekli olan bütün bilgileri almalıdır. “Ön ziyaretlerde bazen çalışma sayfaları yazılabilir ya da uyarlanabilir” (Hooper&Grenhill,1999:146).

Planlı bir hazırlık verimli ve etkili müze ziyareti için bir ön koşuldur. Öğretmen müze gezisi planlarken çok dikkatli davranmalı ve ona uygun hazırlık yapmalıdır. Müze ziyareti öncesi öğretmenin ön hazırlığı çok önemlidir. “Öğrencilerin müzelerden etkili bir biçimde yararlandırılması onların ziyaret öncesi iyi güdülenmesine ve hazırlanmasına bağlıdır. Bunu sağlamak için sanat öğretmeni hem kendisine hem de öğrenciye yönelik hazırlıkları kaydetmelidir” (Özsoy,2002).

Öğretmen müze gezisinde gün içinde neler yapılacağını kesin olarak belirlemeli ve o plan doğrultusunda hareket etmelidir. Bunun için öğretmen ziyaret öncesi bazı noktalara dikkat etmelidir.

Müzelerin çok çeşitli olmasından dolayı öğretmen, öğrencileri götüreceği müzeyi seçerken dersin hedeflerine ve kazanımlarına dikkat etmelidir. Müzeye gidilmeden önce müze yetkilileri ile görüşüp müzeye götüreceği öğrenci grupları hakkında müze yetkililerine bilgi verip, müzeden hangi tarihlerin uygun olduğunu öğrenmelidir. Bazı müzelerin haftanın belirli günleri yoğun olmasından dolayı ya da müzede görevli personelinin müze gezimi esnasında başka görevleri olduğundan dolayı rehberlik yapamayabilir. Müze ziyaretinde, müze personelinin rehberlik desteğinden en iyi şekilde faydalanabilmek için müze yetkilileri ile görüşülmesi ve uygun tarihlerin karşılıklı kararlaştırılması daha uygun olabilir.

Öğretmen tarafından ders müzede işlenecekse, müze idaresiyle görüşülüp gerekli izinler zamanında alınmalıdır. Çünkü her müzenin kendine ait bir programı ve işleyişi vardır. Müzedeki uzmanlardan müzede etkili bir rehberlik almak için belirlenen tarihten önce müze idaresi ile görüşmeler yapılmalıdır.

Öğretmen, müze gezisiyle ilgili bir gezi planı(ekkk) hazırlayarak görev yaptığı okuldan izin belgesi ve öğrenci velilerinden müze gezisi ile ilgili izin dilekçesi(ekkk) almalıdır. Öğrencileri müzeye götürmeden önce müze ve müzedeki eserlerle ilgili detaylı bilgiler toplamalı, müzeden en etkili şekilde eğitim amaçlı nasıl faydalanması gerektiğini düşünmeli ve müzedeki eserlerle ilgili etkinlikler planlamalıdır. Örneğin, bazı eserlerin mitolojik hikayelerini öğrenip öğrencilere ziyaret esnasında yaratıcı drama etkinliklerini kullanarak müze ziyaretini daha eğlenceli hale getirip, öğrencilerin daha kalıcı bilgilere sahip olmasını sağlayabilir. Eğer müze ziyaretinde uygulamalı resim çalışmaları yaptırılmak isteniyorsa, ziyaret öncesi uygun eser belirlenmelidir. Öğretmen müzeyi daha önceden gezip müze ziyareti ve müzedeki eserlerin analizi için uygun süreyi tespit etmelidir. Gezi düzenleyeceği müzeyi önceden ziyaret edip müze binası hakkında genel bir bilgi sahibi olmalı ve bu öğrencilerin temel ihtiyaçlarını (tuvalet, yeme-içme, dinlenme vb.) karşılama ve müze binasını içinde rahat dolaşmalarına olanak sağlayacaktır.

Öğretmen öğrencileri müzeye götürmeden önce onlara müzede uyulması gereken kuralları kavratmalı, müze ziyaretinin amacı, ziyaret süresi ve yanlarında getirmeleri gereken malzemeler hakkında bilgi vermelidir. Örneğin, görsel sanatlar dersi kapsamında bir müze ziyareti için, uygulamalı resim çalışması yaptırılacaksa kalem, silgi, resim kağıdı, boya kalemleri v.b.'nin yanlarında getirilmesi gerektiği önceden öğrencilere söylenmelidir.

Öğretmen tarafından, müze gezisi öncesi öğrencilere uygulanmak üzere ön anket, müze ziyareti esnasında uygulanacak amaca uygun çalışma kağıtları ve müze ziyareti sonrası uygulanacak son anket hazırlanmalıdır.

Gezi öncesi öğrencilere ön anket çalışması yaptırılıp, öğrencilerin müze bilinci konusundaki hazır bulunuşluk düzeyi belirlenmelidir. Yapılan ön anket çalışması sonuçlarına göre öğretmen öğrencileri müze gezisine götürmeden önce, sınıf içerisinde farklı öğretim teknik ve yöntemlerini kullanarak “Müze nedir? Müze çeşitleri nelerdir? Müzelerin görevleri ve amaçları nelerdir? vb.” konularda öğrencileri bilgilendirmeli, düzenlenecek müze gezisi kapsamında müzede yapılacak etkinliklerden bahsedip öğrencilerin verimli bir müze gezisi için hazırlanmasına yardımcı olunmalıdır.

2.15.2 Müze Ziyareti

İkinci bölüm olan müze ziyareti, güdüleyici ve uyarıcıdır. Bireyde, fiziksel deneyim kalıcı öğrenme sağlar. Bu şekilde uygulanan bir çalışma programının başında ya da sonunda mutlaka başarıya ulaşılır.

Öğretmen öğrenciyi müzeye götürdüğünde ilk olarak öğrencilerin kendilerini buldukları ortamda rahat hissetmelerini ve özgürce hareket etmelerini sağlamak amacıyla öğrencilere müze mekânı hakkında bilgi vermeli, doğal ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri lavabo, büfe, müze giriş-çıkışları ve danışma gibi mekânların yerlerini göstermelidir. Öğretmen müze gezisi sırasında daima öğrencilerinin yanında olduğu hissettirip, onlara güven vermelidir. Müzede uygulatmak istediği aktivitelerin sorunsuz geçmesi amacıyla yönlendirici olmalıdır. Öğretmen müzede uygulamalı çalışmalar yaptırmak istiyorsa, mekânı buna uygun belirlemeli, eğer resim yaptracaksa öğrencilerin hepsinin görebileceği uygun oturma ortamlarını ayarlamalıdır. Müze ziyareti esnasında öğretmen öğrencilerin yaratıcılığını engelleyecek bütün davranışlardan kaçınmalı, öğrencilerin yaratıcılığı geliştirecek davranışlarda bulunmalıdır. Bunun için; müzede öğrencilerin en çok ilgisini ve merakını çeken eserler üzerinde odaklanılmalıdır. Öğrencilere müzedeki bütün eserlerin gösterilmesi gerektiği duygusuna kapılmamalı, birkaç eserin derinlemesine incelenmesine olanak sağlanmalıdır. Öğrencilerin müze ortamında yalnız veya arkadaşlarıyla fikir alışverişi içinde çalışmasına, eserler hakkında yorum yapmasına olanak sağlanmalıdır. Öğrencilerin yaratıcı ve algısal yeteneklerini ortaya çıkabilmek için acele edilmemeli, öğrencilerin ihtiyacı doğrultusunda zaman

ayrılmalıdır. Öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek amacıyla öğrencilerin eseri incelemeyi önce eserler hakkındaki etiketleri okunmasından ve öğrenciler tarafından eserler hakkında ortak yargılarda bulunmaktan kaçınılmalı, her öğrencinin bireysel düşüncesini ifade etmesi sağlanmalıdır.

2.15.3 İzleme ve Çalışma

Üçüncü aşama yani izleme ve çalışma bölümünde ise; sınıfa dönüldüğünde bu deneyim anımsanmalı, tartışılmalı, değerlendirilmeli ve akıllarda kalan sorular yanıtlanmalıdır. Aksi takdirde kazanılan çoğu bilgi işlenmeden kaybedilecektir.

Öğretmen müze ziyareti sonrası öğrencilerin yaşlarına, ilgilerine, dersin konusuna ve gidilen müzenin türüne göre farklı çalışmalar yaptırabilir. Müze ziyareti sonrası öğretmen ilk olarak öğrencilere daha önceden hazırlanmış son anketleri doldurtmalıdır. Bu şekilde öğretmen ön anket ve son anket sonuçlarına göre müze gezisinin ne derece başarıya ulaştığını saptayabilir.

Öğretmen, sınıf ortamında öğrencilerden müze ile ilgili görüşlerini anlatmalarını ve duygularını kompozisyon şeklinde yazmalarını isteyebilir. Soru-cevap ve tartışma yöntemlerini kullanarak müzeyle ilgili bilgilerinin daha iyi pekişmesini sağlayabilir. Müzede sergilenen eserlerden akıllarında kalan varsa, ya da müzede çizdikleri resimlerden yola çıkarak üç boyutlu çalışmalar veya farklı resim teknikleriyle iki boyutlu çalışmalar yapmalarını isteyebilir. Öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmek amacıyla, müzede etkilendikleri eserlerden yola çıkarak öğrencilerin drama yapmaları istenebilir. Sanal ortamda müzelerin nasıl gezileceği hakkında bilgi verilebilir. Öğretmen öğrencilerin tarihi eserlerin ve sanatın önemini kavramaları açısından çeşitli power point sunusu hazırlayarak konuyu pekiştirebilir. Müze ziyaretinde öğrencilerin çektikleri fotoğrafları ve müzede yaptıkları resim çalışmalarını estetik düzen içinde sınıf ve okul panolarında sergilemeleri için öğrenciler teşvik edilebilir.

2.16.Verimli Bir Müze Ziyaretinin Gerçekleşmesi İçin Müzelerde Eğitim Hizmeti Nasıl Verilmeli?

Müzeciler Derneği'nin 2000 yılında düzenlemiş olduğu “Müze-Eğitim İlişkisi” panelinde Bekir ONUR; Müzeler de eğitim hizmeti nasıl verilmeli? Örneğin hangi gruba yönelinmeli? Bu eğitim doğrudan, yoksa dolaylı mı yapılmalı? gibi sorulara cevap aramak için müzelerde eğitim hizmeti verecek personellerin iki kaynak gruptan derlenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Müzelerde eğitim görevi yapacak kaynaklardan birincisinin doğrudan, müzelerde fiilen görev yapmakta olan müzecilerin, arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji vb. dallarda lisans derecesi almış, bu alanla ilgili yüksek lisans yapmış, müzecilik alanında ya da müze eğitimciliği alanında yüksek lisans derecesi almış kişiler olması gerektiğini vurgulamıştır.

İkinci kaynak ise doğrudan eğitim alanında görev yapan, eğitimbilimleri ya da farklı öğretmenlik alanlarından mezun ve bu alanlarda yüksek lisans derecesi almış ve onun üzerine de müze eğitimciliği yüksek lisansı almış kişiler olması gerektiğini söylemiştir.

Müzelerde öğrenciye, topluma hizmet etmek onlara müze bilinci kazandırmak amacıyla müzelere ve müze personellerine bir takım görevler düşmektedir.

Müze personeli, sergilenen nesnelere, eserlerin öğretme olanaklarını en üst düzeye çıkarmak için müze uzmanları ve tasarımcılarla birlikte çalışmalıdır. “Müzedeki eğitim görevlisinin rolü, dış dünya ile müzenin iç dünyası arasındaki ilişki ağları, bağlar ve bağlantılar kurmaktır”(Hooper&Grenhill, 1999:145).

Müzelerde ideal bir eğitim görevlisi başarılı bir eğitim deneyimine; müze koleksiyonlarının tamamını bilecek kadar bilgiye; müzecilik alanında bir öğrenim derecesine ve müze tecrübesine sahip olmalı; görsel-işitsel medya ve sergiler de dahil olmak üzere bütün medyada becerileriyle akıcı iletişimde bulunabilmeli; nesnelere çalışma konusunda özel bir yeteneğe sahip olmalı; mesai saatleri dışında da

çalışmaya hazırlıklı olmalı ve farklı uzmanlarla birlikte çalışabilmelidir (Hooper&Grenhill,1999).

Müze personeli eğitilmiş ve deneyimli olmalı, çalışacağı koleksiyonlar konusunda temel bir uzmanlığa sahip olmalı ve koleksiyonları insanlar için ilgi çekici, heyecan verici kılmaktır. “Çoğu müze eğitmeni, müzede eğitimin farklı bir deneyim olması ve hem müzede koleksiyonlarla hem de koleksiyonların tutulduğu alanla birinci elden karşılaşma sağlanması gerektiği gerekçesiyle, çocuklar ve yetişkinler için geleneksel bir sınıf ortamı yaratmayı istemez” (Hooper&Grenhill, 1999:23). Drama yapma, nesnelere elle tutulması, eğitim tiyatrosuna katılma, kolaj yapma, üç boyutlu heykeller yapma, birinci el kanıtlardan çıkarsama yapma, bir sitte ve kazı alanında çalışma, bir gösteriyi izleme, teyp ve video kullanma gibi etkinlikler planlayabilirler.

Müze eğitimcilerinin bir kısmı müzelerde toplum için eğitim etkinliklerini gerçekleştirirken, bir kısmı da eğitim kursları vermek ve çocuklarda müze bilinci geliştirmek amacıyla okulları ziyaret etmeli, farklı öğretim tekniklerini kullanarak onlara eğitim vermelidirler.

Müzelerin eğitim ile ilgili temel görevlerinden birisi ziyaretçi gruplarına yönelik atölye çalışmaları düzenlemektir. Bunu için müzede bu konuyla ilgili uzman personel, uygun mekân olmalıdır.

Müzelerin, gelecek ziyaretçi gruplarıyla ilgili bilgilerin kayıt altına alındığı bir randevu defteri olmalıdır. Bu randevu defterinde “geziyi düzenleyen okulun ya da yüksek okulun adı, görevli öğretmenin adı, katılımcıların sayısı, yaşları ve müze eğitimcisine gerek eğitsel malzemeyi, gerekse grubun fiziksel özelliklerine (tekerlekli sandalye kullananlar, iyi okuyamayanlar vb.) uygun donanımı hazırlaması açısından yardımcı olacak diğer bilgiler” (Hooper&Grenhill,1999:107) olmalıdır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada “kontrol gruplu ön test-son test araştırma modeli” uygulanmıştır. Araştırma, kontrol ve deney grubu üzerinde yürütülmüştür.

Bu deneysel yöntemde, Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu’nun 7-A ve 7-B sınıfindaki öğrenci gruplarına, başarı testi kapsamında ön test ve son test uygulanmış, eş olasılıklı olarak (şans esasına dayalı, random) deney ve kontrol grupları belirlenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni ve örneklemini, Bolu il merkezindeki Milli Egemenlik İlköğretim Okulu’nda okuyan “Görsel Sanatlar” dersi alan ve birbirine denk 7-A sınıfı (25 öğrenci) ve 7-B sınıfı (25 öğrenci) öğrencileridir.

Uygulamanın yapıldığı kontrol ve deney grupları;

- Bolu ilinde bulunan bir İlköğretim Okulunda okuyan,
- Halen “Görsel Sanatlar” dersi görmekte olan,
- Birbirine denk farklı sınıflarda okuyan öğrenciler arasından seçilmiştir.

3.3. Deney Deseni

Deney ve kontrol gurubu öğrencileri ile öğretim faaliyetlerine başlamadan önce öğrencilere 25 soruluk ön test yaptırılmıştır. Başarı testi'nin tamamlanması sonucu öğretmen hazırlığı kapsamında; Bolu Arkeoloji Müzesi'ne gidilmiş, müze müdürü ve arkeologlarla tanışılmış, müzede gerçekleştirmek istenilen araştırmada yapılacak faaliyetler hakkında koordinelerde bulunulmuş, karşılıklı fikir alış verişi içinde öğrencilere uygulanmak üzere projeler kararlaştırılmıştır. Yapılan koordineler neticesinde müze müdürü tarafından, gelen öğrencilerin bir arkeolojik eserin bulunması, çıkarılması, temizlenmesi gibi aşamaları daha iyi kavramaları maksadıyla müze bahçesine 6 metrekare büyüklüğünde bir adet kum havuzu yaptırılmıştır. Müze ile ilgili gerekli bilgiler toplanmış ve müzedeki eserlerin fotoğrafları çalışma kâğıtlarında kullanılmak üzere müze broşürlerinden alınmıştır. Araştırmanın uygulanacağı Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu müdürü ve görsel sanatlar öğretmeni ile tanışılmış, gerekli koordineler yapılmıştır. Müze'de yapılacak gezi için müzeden, araştırma yapılacak okulun idaresinden, araştırmaya katılacak öğrenci velilerinden ve yetkili mercilerden gerekli izinler alınmıştır. Müzelerin amaçlarının, görevlerinin, çeşitlerinin öğretilmesine yönelik gerekli kaynak araştırması yapıldıktan sonra müze, müze çeşitleri, konservasyon, restorasyon ve röprodüksiyon kavramlarına yönelik öğrencilere dağıtılacak çalışma kâğıtları hazırlanmıştır.

Deney grubunun eğitilmesi kapsamında birinci hafta; Müze gezisi başlamadan önce öğrencilere “müzelerde uymamız gereken kurallar” ile ilgili yazılı doküman dağıtılmıştır (ek-3). Öğrencilere müzede uyulacak kuralların hatırlatılması ve kavratılmasından sonra; müzenin arkeoloji ve etnografya salonlarını gezmeden bir arkeolojik kazının nasıl gerçekleştiği, nelere dikkat edildiği, tarihi eserin önemi, tarihi eser bulunduktan sonra eserin ne gibi aşamalardan (konservasyon, restorasyon) geçtiğini anlatmak ve müze gezisini daha anlamlı kılmak maksadıyla öğrenciler müze bahçesinde hazırlanan kum havuzunun yanına götürülmüştür. Müze personeli tarafından öğrencilere eldiven dağıtılmış, görevli bir arkeolog tarafından bir

arkeolojik kazı örneği uygulamalı bir şekilde anlatılmış ve öğrencilere konuyla ilgili çalışma kâğıdı dağıtılmıştır. Çalışma kâğıtları üzerinde yazılan bilgiler arkeolog tarafından anlatıldıktan sonra öğrencilere kazma, kürek, fırça, kova vb. malzemeler verilerek arkeolog'un uygulamalı olarak gösterdiği şekilde öğrencilerden bir arkeolojik kazı yapmaları istenerek öğrencilerin müzede eğlenerek öğrenmelerine fırsat tanınmıştır. Daha sonra müze rehberi eşliğinde öğrencilerin seviyesine uygun bir anlatımla müzede eserler hakkında ve müze çeşitleri hakkında genel bir bilgi verilmiş, soru-cevap yoluyla öğrencilerin konuyu iyi bir şekilde kavramaları sağlanmıştır. Öğrencilerin bireysel gezmelerine olanak sağlayacak şekilde öğrenciler serbest bırakılmış, öğrencilere müze çeşitleri ile ilgili çalışma kâğıdı (ek-4) dağıtılmıştır. Müzenin etnografya bölümünde öğrenciler tarafından drama (resim 7) yoluyla bir kına gecesi canlandırılmış, bu şekilde müze gezimi öğrenciler için eğlenceli hale getirilmiştir.

İkinci Hafta; 7-A sınıfı (deney grubu) öğrencileri ile uygulama çalışması yapmak maksadıyla öğrencilerin yanlarına aldıkları resim malzemeleriyle müzeye gidilmiştir. Müzede görevli arkeolog tarafından beş (5) dakika tarihi eserlerin özellikleri açıklanmış, Bolu'da bulunan tarihi yerler hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Öğrencileri motive etmek için çalışma kâğıdı (ek-6) dağıtılmış ve çalışma kâğıdında yer alan Hermes büstü'nün desenini çizmek üzere öğrencilerin heykeli rahatça görebileceği bir şekilde oturmaları sağlanmış ve uygulamalı desen çalışmasını yapmaları için öğrenciler serbest bırakılmıştır. Öğrencilerin karakalem tekniği ile gördükleri tarihi eserden yola çıkarak görsel tasarımlar yapmaları istenmiştir. Deseni çizerken büstü kâğıda uygun bir şekilde yerleştirmelerine, çizgi, ışık-gölge, hacim, leke ve konuya uygunluğa dikkat etmeleri hatırlatılmış, müze ortamında ders işlenmiştir. Uygulama esnasında, öğrencilerin hepsinin okuldakinin aksine eksiksiz bir şekilde bütün resim malzemelerini müzeye getirdiği ve çok istekli bir şekilde görsel tasarımlar yaptığı görülmüştür.

Üçüncü hafta; bir önceki hafta öğrencilerden tarihi eser ve sanat eserlerle ilgili buldukları fotoğrafları sınıfa getirmeleri istenmiştir. Öğrencilerin sınıfa getirdikleri fotoğraflar toplanmış ve öğrencilere sırayla fotoğraflar gösterilip,

fotoğrafta gördüklerinin sanat eseri mi yoksa tarihi eser mi olduğu sorulmuş, eş zamanlı olarak tarihi eserin sanat eserinden farkı daha önceden hazırlanmış olan power point sunusu projeksiyon makinesi ile perdeye yansıtılarak anlatılmıştır. Tarihi eser ve sanat eseri kaçakçılığının olumsuz sonuçları ve tarihi eserlerin ve kültür taşıyıcısı niteliğindeki sanat eserlerinin kayıt altına alınmasının gerekliliği gibi konular soru-cevap yoluyla sınıfta tartışılmıştır. Ayrıca öğrencilere ödev olarak; internetten araştırmaları maksadıyla sanal müzelerin web sitesi adresleri verilmiş, sanat eserleri ve tarihi eserleri araştırmaları istenmiştir. Dersin sonuna doğru öğrencilere çalışma kâğıdı (ek-8) dağıtılmış, öğrencilerin çalışma kâğıdındaki soruları cevaplamaları istenmiş, müteakiben cevaplar öğrencilerle birlikte tartışma ortamı içerisinde değerlendirilmiştir.

Dördüncü hafta; pastel tekniği ile uygulamalı resim çalışması yapmak üzere öğrenciler ile birlikte müzeye gidilmiştir. İki hafta önce karakalem tekniği ile çizdikleri Hermes büstünü pastel boya tekniği ile kompozisyon, ışık-gölge ve pastel boya tekniğine uygun olarak yaratıcılıklarını kullanarak çalışmaları istenmiş, öğrencilerin Hermes büstü'nü rahatça görebilecek şekilde oturmaları sağlanmıştır. Öğrenciler uygulama çalışması yapmak üzere serbest bırakılmış, bu esnada öğrencilerle tek tek ilgilenilerek resimde dikkat etmeleri gereken konular üzerinde öğrencilere bilgi verilmiştir. Okula dönünce öğrencilerin resim çalışmaları okul panosunda sergilenmiş, moral ve motivasyonları arttırılmıştır.

Beşinci hafta; öğrencilerden dördüncü hafta istenen uygulama çalışmasında kullanılmak üzere kil, plastik piknik bıçağı, kürdan, şekil vermeye yarayan plastik araç-gereçler, su kabı, bez parçası, gazete kâğıdı, koruyucu önlük getirmeleri istenmiştir. Sınıfa kil ile yapılmış örnek heykel çalışmaları getirilmiş ve öğrencilerin bu çalışmaları incelemesine olanak sağlanmıştır. Öğrencilerin daha öncede müzede çalıştıkları Hermes büstü'nün kil ile küçük bir büstünün yapılacağı söylenmiş, bunun için sınıfın uygun yerlerine Hermes büstü'nün fotoğrafları asılmıştır. Öğrenciler de daha önceden müzede çalıştıkları Hermes büstü'nün karakalem ve pastel boya tekniği ile yaptıkları resimlerden de faydalanarak, eseri kil ile üç boyutlu çalışmaya başlamışlardır. Uygulama aşamasında öğrencinin yaratıcılığını etkileyecek doğrudan

bir yönlendirme yapılmamıştır. Uygulama süresince temizlik ve güvenlik önlemleri gözetilip, uygulama sonrası malzemelerin toplanarak çalışma ortamının temizlenmesi sağlanmıştır.

Deney grubu yukarıda belirtilen faaliyetleri yaparken kontrol grubu öğrencileri ile müze bilincini öğrenme alanına yönelik konular, geleneksel öğretim yöntemiyle sınıf ortamında işlenmiştir. Bu grup öğrencileri; deney grubunun müzede birebir görerek çalıştıkları Hermes Büstü'nü, büstün fotoğraflarına bakarak resmetmişlerdir. Geleneksel öğretim yöntemiyle işlenen derse iştirak eden kontrol grubu öğrencilerde motivasyon düşüklüğü, malzemeleri tam getirmemeleri, resim çalışmalarını tamamlamadıkları gözlenmiştir.

Özet olarak; deney grubuna uygulanan öğretim programının bir kısmı Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nde uygulanmıştır. Müze eğitimi ile ilgili teorik bilgiler, uygulamalı resim ve desen çalışmaları müze ortamında gerçekleştirilmiştir. Kontrol grubu ise; geleneksel öğretim yöntemiyle müze bilinci öğrenme alanına yönelik derslerini sınıf ortamında işlemiş, deney grubunun müzede çalıştıkları uygulamalı resim ve desen çalışmalarını, müzeye gitmeden kendilerine dağıtılan müzede bulunan eserlere yönelik fotoğrafların fotokopilerine bakarak resmetmişlerdir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin yaptıkları uygulamalı çalışmalar (resim, desen ve kil çalışmaları), İzmir Işıl Saygın Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi resim öğretmenleri ve uzman görsel sanatlar öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak yorumlanmış, müze incelemelerinin görsel sanatlar dersindeki uygulamalı çalışmalara etkisi ve katkısı saptanmaya çalışılmıştır.

Başarı testinin tamamlanması sonucu; kontrol ve deney grupları üzerinde beş (5) hafta süreli farklı şekilde yukarıda belirtildiği şekilde denel işlemler uygulanmış, müteakiben aynı yirmi beş (25) soruluk test tekrar aynı kontrol ve deney gruplarına uygulanarak son test yapılmıştır.

Araştırma esnasında; aynı okuldan, yaşları ve sınıf seviyeleri birbirine denk olan iki ayrı sınıf, deney grubu (7-A Sınıfı öğrencileri) ve kontrol grubu (7-B Sınıfı öğrencileri) olarak ele alınmıştır.

Tablo 2, kontrol ve deney gruplarına uygulanan başarı testinin ölçtüğü konuları göstermektedir.

Tablo 2 Müze Eğitime Yönelik 25 Maddelik Başarı Testinin Belirtke Tablosu

Belirtke Nu.	Davranış Basamağı Konular	Soru Sayısı			Toplam Soru Sayısı	Yüzde
		Bilgi Düzeyi	Kavrama düzeyi	Uygulama düzeyi		
1	Müze Çeşitleri	2	2	4	8	%32
2	Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar	-	2	2	4	%16
3	Sanat Galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi	1	-	1	2	%8
4	Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları	2	1	-	3	%12
5	Röprodüksiyon çalışması bilgisi	1	1	-	2	%8
6	Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri	2	1	-	3	%12
7	Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi	1	1	1	3	%12
Toplam		9	8	8	25	%100

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırma öncesinde; kuramsal çerçevenin hazırlanmasında literatür çalışması yapılmış, konu ile ilgili yayımlanmış kitaplar ve yayımlanmamış tezler incelenmiştir. Veriler; deney ve kontrol grubuna uygulanan ön test, son test, müze içi ve sınıf içi teorik ve uygulamalı resim, desen, kil ile yapılan üç boyutlu çalışmalara göre elde edilmiştir. Ön test ve son test sorularının hazırlanmasında kaynak olarak “M.E.B. İlköğretim Genel Müdürlüğü, Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara, 2006” kitabı kullanılmıştır. Araştırmadaki hedef kazanımlarla ilgili 60 soruluk çoktan seçmeli test hazırlanmıştır. Bu test, oluşturulan taslaktaki maddelerin araştırma konusunun içeriğine uygun ifadeler olup olmadığını saptamak amacıyla Bolu il merkezinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerine ve Bolu-Merkez Karaçayır İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni Mustafa AY’ın incelemelerine sunulmuş, uzman öğretmenlerin de görüşleri alındıktan sonra hazırlanan veri toplama araçları yeniden düzenlenmiştir. Okul ve müze içi öğretim uygulamaları ise ders projesi olarak hazırlanmıştır.

Elde edilen veriler neticesinde; Görsel Sanatlar dersi’nin müze bilinci öğrenme alanına yönelik bilgi düzeyinde 24, kavrama düzeyinde 18 ve uygulama düzeyinde 18 olmak üzere, toplam 60 soruluk çoktan seçmeli test hazırlanmış, 100 kişilik bir gruba (N=100) uygulanmıştır. 100 öğrencinin cevap kâğıtları puan sırasına göre büyükten küçüğe doğru sıralanmış ve buna göre hangi puanı kaç öğrencinin aldığı bir tabloda belirtilmiştir. Test 100 öğrenciye uygulandığı için (n=27) olarak hesaplanmıştır. $(Dü+Da)/2n$ formülü kullanılarak her bir maddenin güçlük derecesi bulunmuştur. Her bir maddenin ayırt etme indeksi ise $(Dü-Da)n$ formülü ile hesaplanmıştır. 60 soruluk çoktan seçmeli test içinde ayırt edicilik ve güçlük dereceleri ideale yakın 9’u bilgi, 8’i kavrama ve 8’i uygulama düzeyinde olmak üzere toplam 25 soru seçilmiş, araştırmanın ön test ve son test safhasında bu test kullanılmıştır. Testteki soruların seçiminde ilk amaç testin güvenilirliğini yükseltmek yani puanların genişçe dağılmasını sağlamak için ayırt etme indeksi en büyük olan maddeler seçilmiştir. Bu iş için maddeler, en büyük ayırt etme gücünden en küçük ayırt etme gücüne doğru sıralanmış, bu sıralama sonucunda ayırt etme indeksi 0.19 ve

daha küçük olan maddeler ayıklanmıştır. Bunlar yeniden oluşturulacak teste alınmamıştır. Bununla birlikte öğrencilerin çoğunun doğru cevapladığı çok kolay birkaç madde iyi bir test ortamı yaratmada ve onlara bir sonraki teste cevap verirken moral vermek amacıyla yeni testin başına konulmuştur. Madde seçiminde ayırt etme indeksi 0.40 ve daha büyük maddeler seçilmiştir. Ayırt etme indeksi 0.40 ve daha yukarı maddelerden istenilen güçlükte madde çıkmayınca ayırt etme indeksi 0.30 olan maddelere de inilmiştir. Testin ortalama güçlüğü ve testteki maddelerin çoğunun güçlük derecesi (p) 0.50 civarındadır. Söz konusu testin başarı testin güvenilirliğinin hesaplanmasında Kuder-Richardson 20-21 formülleri ile iç tutarlılık hesaplaması yapılmış; testin güvenilirlik katsayısı 0.85 düzeyinde bulunmuştur. Geçerlik hesaplanmasında Abant İzzet Baysal Üniversitesinde ölçme ve değerlendirme alanında görev yapan öğretim elemanlarının görüşüne başvurulmuştur.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Kontrol ve deney gruplarına uygulanan 25 soruluk başarı testi sonuçları, bilgisayar ortamına aktarılmadan önce kontrol edilmiş ve numaralandırılmıştır. Elde edilen veriler, numaralandırılması sonucu kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Kontrol ve deney gruplarına uygulanan 25 soruluk başarı testi sonucu; ön test ve son test sonrası elde edilen veriler “eşleştirilmiş örneklem t-testi” ile yoklanmış, anlamlılık (manidarlık) dereceleri 0.05 düzeyine göre yorumlanmıştır.

Aynı zamanda deney ve kontrol gruplarının öğretim programı süresince yaptıkları uygulamalar (resim, desen, üç boyutlu çalışmalar), alanında uzman kişiler tarafından değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırma bulguları ve bu bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar yer almaktadır. Araştırmada elde edilen bulgular ile müze incelemelerinin, Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar eğitimine katkısı incelenmiş, konu ile ilgili yorumlar alt problemler doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

4.1. Alt Problem: Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin ön test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 3 Kontrol ve Deney Grubu Ön Test Sonuçları

	KONTROL VE DENEY DRUBU ÖN TEST SONUÇLARI													
	1.belirtke (8 Soru)		2.belirtke (4 soru)		3.belirtke (2 soru)		4.belirtke (3 Soru)		5.belirtke (2 Soru)		6.belirtke (3 Soru)		7.belirtke (3 Soru)	
öğrenci	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test	Kntrl.Gr. ön test	Dny. Gr. ön test
A	2	4	3	2	1	2	3	1	2	0	1	1	2	2
B	0	4	1	4	0	1	0	2	1	2	2	2	0	2
C	3	2	3	4	1	1	0	2	1	2	3	1	0	2
Ç	1	5	1	2	1	0	1	2	0	1	2	3	1	3
D	2	3	2	2	1	1	0	1	1	0	3	0	0	1
E	3	4	1	4	1	1	0	1	1	1	2	2	1	3
F	2	4	2	4	1	1	0	1	1	0	2	2	2	1
G	2	3	2	1	0	1	0	1	0	2	2	2	1	2
Ğ	3	4	2	2	0	0	0	1	0	0	2	2	0	2
H	5	5	1	4	1	1	2	3	1	0	1	2	1	2
I	2	2	1	2	1	1	0	2	1	0	1	1	1	0
İ	4	4	1	2	0	0	1	2	0	0	2	3	1	1
J	5	1	3	2	2	1	1	1	0	0	2	1	3	0
K	3	4	1	1	0	1	1	0	1	0	1	2	0	3
L	4	3	1	2	2	1	1	2	0	1	2	1	3	1
M	3	1	1	1	0	1	0	2	0	1	1	2	2	1
N	3	1	2	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	0
O	7	3	3	2	1	1	0	0	0	0	2	2	1	1
Ö	7	1	4	2	1	0	3	1	1	1	2	2	2	0
P	1	2	3	0	0	1	0	1	2	0	3	0	1	2
R	4	2	4	2	1	1	2	2	1	1	3	0	3	1
S	3	4	3	2	1	1	3	0	2	0	3	1	2	0
Ş	2	2	3	2	2	1	0	0	0	1	2	1	1	2
T	2	3	4	2	1	1	2	3	2	0	3	3	1	2
U	1	1	4	3	0	1	1	0	2	0	1	2	1	2
toplam	74	72	56	55	20	22	21	32	20	14	49	39	31	36
Ortalama	2,96	2,88	2,24	2,2	0,8	0,88	0,84	1,28	0,8	0,56	1,96	1,56	1,24	1,44
stsapma	1,72	1,30	1,13	1,08	0,65	0,44	1,07	0,89	0,76	0,71	0,73	0,87	0,93	0,96

Uygulanan başarı testi (ön test) sonucu elde edilen ve Tablo 3'te gösterilen verilerin normal dağılıma uygunluğu SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 paket programı ile tespit edilmiş, sonuçları Tablo 4 ve Tablo 5'te ve sonrasında şekil 5 ve şekil 6'da gösterilmiştir.

Tablo 4 Deney grubu ön test puanları normallik testi sonuçları

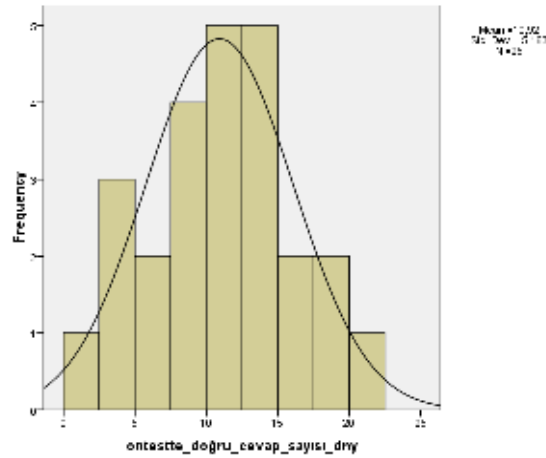
	Ontestte doğru cevap sayısı deney grubu
N	25
Normal Parameters ^a	
Mean	10,92
Std. Deviation	5,163
Most Extreme Differences	
Absolute	,103
Positive	,075
Negative	-,103
Kolmogorov-Smirnov Z	,514
Asymp. Sig. (2-tailed)	,954

a. Test distribution is Normal.

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Normal Dağılıyor
  - H₁: Normal Dağılmıyor
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEİ:** YOK
- **TEST DEĞERİ:** KSZ=0,514
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** P=0,954
- **SONUÇ:** P>0,05 olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** Veriler Normal Dağılım Göstermektedir.

Şekil 5 Deney grubu ön test sonuçları normallik testi grafiği

Tablo 5 Kontrol grubu ön test puanları normallik testi verileri

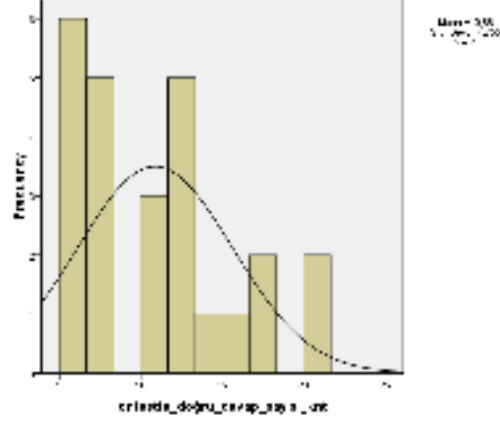
		Ontestte doğru cevap sayısı kontrol grubu
N		25
Normal Parameters ^a	Mean	10,88
	Std. Deviation	4,755
Most Extreme Differences	Absolute	,168
	Positive	,168
	Negative	-,108
Kolmogorov-Smirnov Z		,838
Asymp. Sig. (2-tailed)		,483

a. Test distribution is Normal.

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Normal Dağılıyor
  - H1: Normal Dağılmıyor
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEİ:** YOK
- **TEST DEĞERİ:** KSZ=0,838
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** P=0,483

- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan H_0 KABUL
- **YORUM:** *Veriler Normal Dağılım Göstermektedir.*

Şekil 6 Kontrol grubu ön test sonuçları normallik testi grafiği

Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra; öncelikle deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin birbirine denk seviye olup olmadığı araştırılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ön test puanları arasında, her belirtke için ve bir bütün olarak, istatistiksel anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren t-testi sonuçları Tablo 6 ve Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 6 Kontrol ve Deney Grubu Ön Test Puanları İstatistik Sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	dny_bl1_ontest	2,88	25	1,301	,260
	knt_bl1_ontest	2,96	25	1,719	,344
Pair 2	dny_bl2_ontest	2,20	25	1,080	,216
	knt_bl2_ontest	2,24	25	1,128	,226
Pair 3	dny_bl3_ontest	,88	25	,440	,088
	knt_bl3_ontest	,80	25	,645	,129
Pair 4	dny_bl4_ontest	1,28	25	,891	,178
	knt_bl4_ontest	,84	25	1,068	,214
Pair 5	dny_bl5_ontest	,56	25	,712	,142
	knt_bl5_ontest	,80	25	,764	,153
Pair 6	dny_bl6_ontest	1,56	25	,870	,174
	knt_bl6_ontest	1,96	25	,735	,147
Pair 7	dny_bl7_ontest	1,44	25	,961	,192
	knt_bl7_ontest	1,24	25	,926	,185

Tablo 7 Kontrol ve Deney Grubu, Her Belirtke İçin, Ön Test “t testi” Sonuçları

	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 dny_bl1_ontest - knt_bl1_ontest	-,080	2,326	,465	-1,040	,880	-,172	24	,865
Pair 2 dny_bl2_ontest - knt_bl2_ontest	-,040	1,645	,329	-,719	,639	-,122	24	,904
Pair 3 dny_bl3_ontest - knt_bl3_ontest	,080	,702	,140	-,210	,370	,569	24	,574
Pair 4 dny_bl4_ontest - knt_bl4_ontest	,440	1,325	,265	-,107	,987	1,660	24	,110
Pair 5 dny_bl5_ontest - knt_bl5_ontest	-,240	1,200	,240	-,735	,255	-1,000	24	,327
Pair 6 dny_bl6_ontest - knt_bl6_ontest	-,400	1,291	,258	-,933	,133	-1,549	24	,134
Pair 7 dny_bl7_ontest - knt_bl7_ontest	,200	1,633	,327	-,474	,874	,612	24	,546

Yukarıdaki tablodaki verilerden yola çıkarak;

- **HİPOTEZLER:**

• Ho: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

• H1: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DEREJESİ:** 24

- **ANLAMLILIK DEĞERLERİ:** $p=0,87; 0,90; 0,57; 0,11; 0,33; 0,13; 0,55$

- **SONUÇ:** $p > 0,05$ (bütün belirtiçer için) olduğundan Ho KABUL

- **YORUM:** *Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin her belirtiçer için ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Deney ve Kontrol grubu öğrencilerinin, bütün belirtiçer için, ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını gösterdikten sonra ön test bir bütün olarak değerlendirilmiş, sonuçları tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, ön test puanları t-testi sonuçları

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 ontestte_doğru_cevap_sayısı_dny	10,92	25	5,163	1,033
ontestte_doğru_cevap_sayısı_knt	10,88	25	4,755	0,951

Yukarıdaki tabloda deney grubu öğrencilerinin ($n=25$) ön test puan ortalamasının 10,92; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamasının ise 10,88 olduğu görülmektedir. Söz konusu farkın anlamlı olup olmadığı “t testi” ile incelenmiş, sonucu tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları karşılaştırması

	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair ontестte_đođru_cevap_sayısı_dny 1 - ontестte_đođru_cevap_sayısı_knt	,040	4,036	,807	-1,626	1,706	,050	24	,961

Yukarıdaki tablodaki verilerden yola çıkarak;

- **HİPOTEZLER:**

• Ho: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

• H₁: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t=0,050$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $p=0,961$

- **SONUÇ:** $p>0,05$ olduğundan Ho KABUL

- **YORUM:** *Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön teste verilen cevaplar arasında puanların ortalamaları yönünden eşitlik olup olmadığı araştırılmış ve deney ile kontrol gruplarına ait yukarıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ait ön test ortalamaları arasındaki fark “t testi” ile karşılaştırılmış, “t” değeri 0,050 ve “p” değeri 0,961 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre; “p” değerinin 0.05’den büyük olması ($0,961>0,05$) nedeniyle; araştırma başlangıcında % 95 doğrulukla (% 5 yanılma payı ile) deney ve kontrol grupları arasında farklılık olmadığı, söz konusu grupların çalışmaya başlarken denk bilgiye sahip oldukları ve iki grubun da birbirine eşdeğer olduğu söyleyebiliriz.

4.2. Alt Problem: Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin son test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Tablo 10 Kontrol ve Deney Grubu Son Test Sonuçları

öğrenci	KONTROL VE DENEY DRUBU SON TEST SONUÇLARI													
	1.belirtke (8 Soru)		2.belirtke (4 soru)		3.belirtke (2 soru)		4.belirtke (3 Soru)		5.belirtke (2 Soru)		6.belirtke (3 Soru)		7.belirtke (3 Soru)	
	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test	Kntrl.Gr. son test	Dny. Gr. son test
A	4	7	3	3	1	2	1	2	1	2	2	3	2	3
B	3	8	2	4	0	2	2	3	0	2	1	3	1	3
C	4	8	3	4	1	1	1	2	0	0	3	3	1	3
Ç	3	8	0	4	1	1	1	3	1	2	3	3	0	3
D	4	7	3	3	0	0	0	2	1	0	3	3	1	3
E	3	8	2	4	0	2	1	3	0	1	2	3	2	2
F	6	8	1	4	1	1	1	3	1	2	2	3	1	3
G	5	5	1	4	0	0	1	2	1	1	2	3	1	3
Ğ	2	7	1	4	0	1	0	2	2	1	1	3	0	2
H	3	8	4	4	1	1	2	3	2	2	2	3	1	3
I	6	4	3	4	0	2	1	3	0	1	3	3	0	2
İ	2	8	4	4	1	0	2	3	0	1	3	3	1	2
J	4	5	4	4	1	1	0	2	0	1	3	1	2	3
K	3	7	3	4	1	2	1	3	1	2	2	3	0	2
L	4	8	1	3	2	0	1	2	2	1	2	3	2	2
M	0	5	4	4	1	0	0	3	1	0	2	3	1	2
N	5	3	3	3	1	2	0	2	0	2	3	3	1	2
O	3	6	3	4	1	2	1	1	0	1	2	3	1	2
Ö	4	3	4	3	1	1	3	3	1	2	3	3	1	2
P	3	6	3	2	1	1	0	3	1	1	3	2	2	3
R	3	6	3	3	1	1	2	2	2	2	3	2	3	3
S	3	6	3	4	1	1	2	2	1	1	3	2	1	2
Ş	3	5	3	4	0	2	0	1	0	2	2	2	2	3
T	3	5	4	3	1	2	3	3	2	1	2	3	0	2
U	4	5	4	4	1	2	1	1	2	2	1	3	1	2
toplam	87	156	69	91	19	30	27	59	22	33	58	69	28	62
Ortalama	3,48	6,24	2,76	3,64	0,76	1,2	1,08	2,36	0,88	1,32	2,32	2,76	1,12	2,48
stsapma	1,26	1,61	1,16	0,57	0,52	0,76	0,91	0,70	0,78	0,69	0,69	0,52	0,78	0,51

Uygulanan başarı testi (son test) sonucu elde edilen ve Tablo 10’te gösterilen verilerin normal dağılıma uygunluğu SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 paket programı ile tespit edilmiş, sonuçları Tablo 11 ve Tablo 12’de ve sonrasında şekil 7 ve şekil 8’de gösterilmiştir.

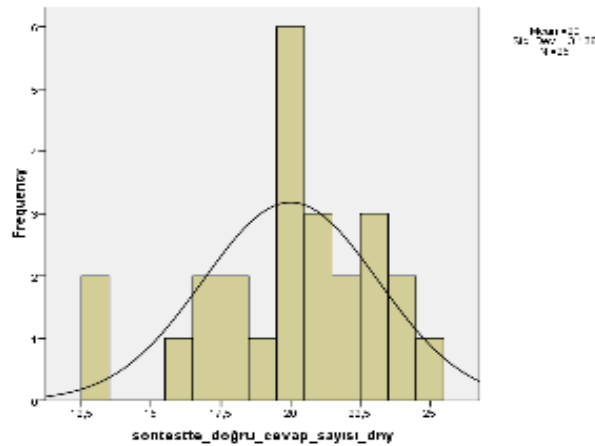
Tablo 11 Deney grubu son test puanları normallik testi sonuçları

		Sonteste doğru cevap sayısı deney grubu
N		25
Normal Parameters ^a	Mean	20,00
	Std. Deviation	3,136
Most Extreme Differences	Absolute	,180
	Positive	,067
	Negative	-,180
Kolmogorov-Smirnov Z		,900
Asymp. Sig. (2-tailed)		,393

a. Test distribution is Normal.

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Normal Dağılıyor
  - H1: Normal Dağılmıyor
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** YOK
- **TEST DEĞERİ:** KSZ=0,900
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** P=0,393
- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** *Veriler Normal Dağılım Göstermektedir.*

Şekil 7 Deney grubu son test sonuçları normallik testi grafiği

Tablo 12 Kontrol grubu son test puanları normallik testi sonuçları

		Sontestte doğru cevap sayısı kontrol grubu
N		25
Normal Parameters ^a	Mean	12,72
	Std. Deviation	6,175
Most Extreme Differences	Absolute	,124
	Positive	,087
	Negative	-,124
Kolmogorov-Smirnov Z		,620
Asymp. Sig. (2-tailed)		,837

a. Test distribution is Normal.

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Normal Dağılıyor
- H1: Normal Dağılmıyor

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

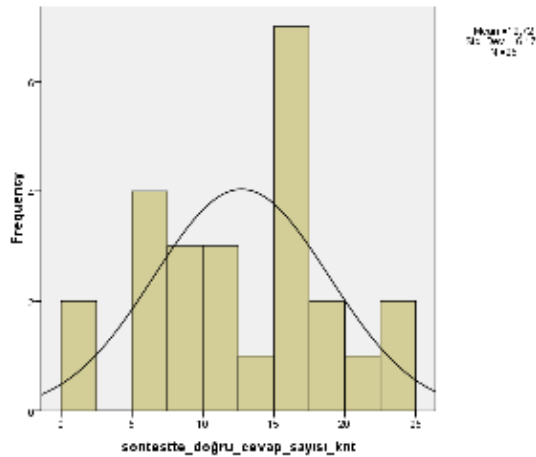
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** YOK

- **TEST DEĞERİ:** KSZ=0,620

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** P=0,837

- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan Ho KABUL

- **YORUM:** *Veriler Normal Dağılım Göstermektedir.*

Şekil 8 Kontrol grubu son test sonuçları normallik testi grafiği

Verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşıldıktan sonra; deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin son test puanları arasında, her belirtke için ve bir bütün olarak, istatistiksel anlamlı bir fark olup olmadığı araştırılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, son test puanları arasında, her belirtke için ve bir bütün olarak, istatistiksel anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren t-testi sonuçları Tablo 13 ve Tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 13 Kontrol ve Deney Grubu Son Test Puanları İstatistik Sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	dny_bl1_sontest	6,24	25	1,615	,323
	knt_bl1_sontest	3,48	25	1,262	,252
Pair 2	dny_bl2_sontest	3,64	25	,569	,114
	knt_bl2_sontest	2,76	25	1,165	,233
Pair 3	dny_bl3_sontest	1,20	25	,764	,153
	knt_bl3_sontest	,76	25	,523	,105
Pair 4	dny_bl4_sontest	2,36	25	,700	,140
	knt_bl4_sontest	1,08	25	,909	,182
Pair 5	dny_bl5_sontest	1,32	25	,690	,138
	knt_bl5_sontest	,88	25	,781	,156
Pair 6	dny_bl6_sontest	2,76	25	,523	,105
	knt_bl6_sontest	2,32	25	,690	,138
Pair 7	dny_bl7_sontest	2,48	25	,510	,102
	knt_bl7_sontest	1,12	25	,781	,156

Tablo 14 Kontrol ve Deney Grubu, Son Test “t testi” Sonuçları

	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 dny_bl1_sontest - knt_bl1_sontest	2,760	2,241	,448	1,835	3,685	6,157	24	,000
Pair 2 dny_bl2_sontest - knt_bl2_sontest	,880	1,364	,273	,317	1,443	3,226	24	,004
Pair 3 dny_bl3_sontest - knt_bl3_sontest	,440	1,003	,201	,026	,854	2,193	24	,038
Pair 4 dny_bl4_sontest - knt_bl4_sontest	1,280	,936	,187	,894	1,666	6,835	24	,000
Pair 5 dny_bl5_sontest - knt_bl5_sontest	,440	,961	,192	,043	,837	2,290	24	,031
Pair 6 dny_bl6_sontest - knt_bl6_sontest	,440	1,003	,201	,026	,854	2,193	24	,038
Pair 7 dny_bl7_sontest - knt_bl7_sontest	1,360	,757	,151	1,047	1,673	8,981	24	,000

Yukarıdaki tablodaki verilerden yola çıkarak;

- **HİPOTEZLER:**

• Ho: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

• H1: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **ANLAMLILIK DEĞERLERİ:** p=0,00; 0,004; 0,038; 0,00; 0,031; 0,038; 0,00

- **SONUÇ:** p < 0,05 (bütün belirtkeler için) olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin her belirtke için son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Deney ve Kontrol grubu öğrencilerinin, bütün belirtkeler için, son test sonuçları arasında anlamlı bir fark olmadığını gösterdikten sonra ön test bir bütün olarak değerlendirilmiş, sonuçları tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, son test puanları t-testi sonuçları

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 sontestte_doğru_cevap_sayısı_dny	20,00	25	3,136	,627
sontestte_doğru_cevap_sayısı_knt	12,72	25	6,175	1,235

Yukarıdaki tabloda deney grubu öğrencilerinin (n=25) son test puan ortalamasının 20,00; kontrol grubu öğrencilerinin ön test puan ortalamasının ise 12,72 olduğu görülmektedir. Söz konusu farkın anlamlı olup olmadığı “t testi” ile incelenmiş, sonucu Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16 Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları karşılaştırması

	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 sontestte_doğru_cevap_sayısı_dny - sontestte_doğru_cevap_sayısı_knt	7,280	5,319	1,064	5,084	9,476	6,843	24	,000

Yukarıdaki tablodaki verilerden yola çıkarak;

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H1: Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ: %95**

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t=6,843$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $p=0,000$
- **SONUÇ:** $p<0,00$ olduğundan H_0 KABUL
- **YORUM:** *Deney grubu öğrencileri ve Kontrol grubu öğrencilerinin son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.*

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan son teste verilen cevaplar arasında puanların ortalamaları yönünden eşitlik olup olmadığı araştırılmış ve deney ile kontrol gruplarına ait yukarıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ait son test ortalamaları arasındaki fark “t testi” ile karşılaştırılmış, “t” değeri 6,843 ve “p” değeri 0,000 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuca göre; “p” değerinin 0.05’den küçük olması ($0,000<0,05$) nedeniyle; % 95 doğrulukla (% 5 yanılma payı ile) araştırma sonunda deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu söyleyebiliriz.

4.3. Alt Problem: Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin ön test – son test sonuçlarına göre “müze bilinci” konusundaki başarı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

4.3.1. (Belirtke 1): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 1 nu.lı belirtke olan “müze çeşitleri” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

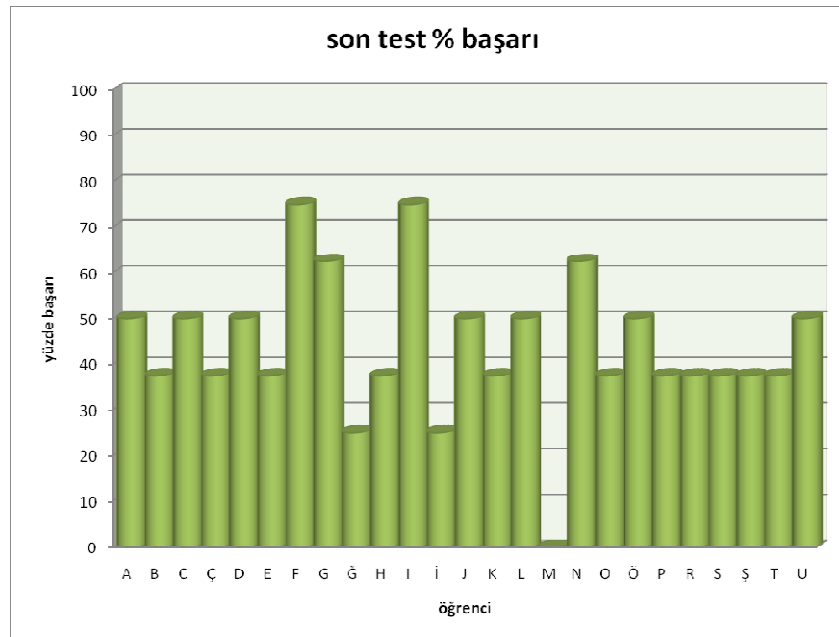
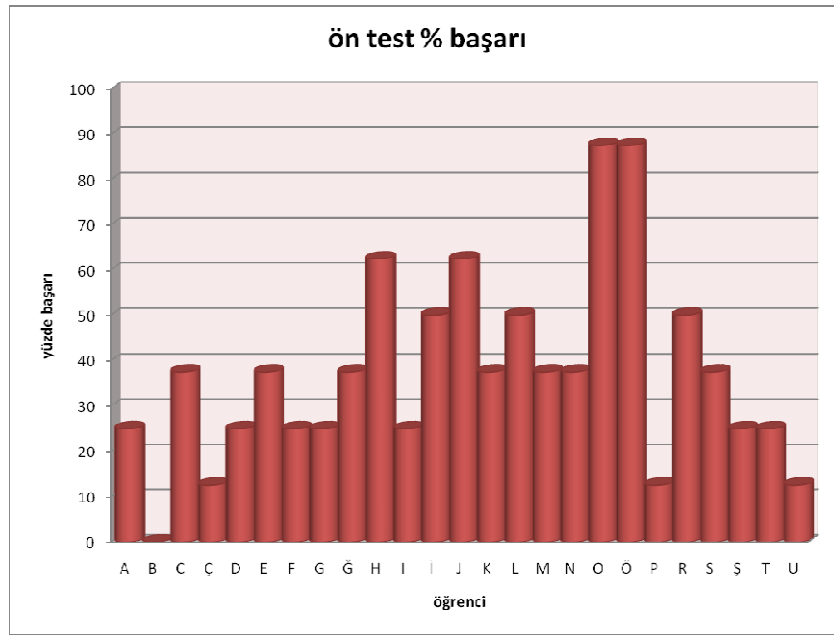
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) 1 nu.lı belirtkeye ait ön test ve son test sonuçları tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	1. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	4	25	50
B	0	3	0	37,5
C	3	4	37,5	50
Ç	1	3	12,5	37,5
D	2	4	25	50
E	3	3	37,5	37,5
F	2	6	25	75
G	2	5	25	62,5
Ğ	3	2	37,5	25
H	5	3	62,5	37,5
I	2	6	25	75
İ	4	2	50	25
J	5	4	62,5	50
K	3	3	37,5	37,5
L	4	4	50	50
M	3	0	37,5	0
N	3	5	37,5	62,5
O	7	3	87,5	37,5
Ö	7	4	87,5	50
P	1	3	12,5	37,5
R	4	3	50	37,5
S	3	3	37,5	37,5
Ş	2	3	25	37,5
T	2	3	25	37,5
U	1	4	12,5	50
Ortalama	2,96	3,48		
st sapma	1,7195	1,26227		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 9'dadır.

Şekil 9 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları

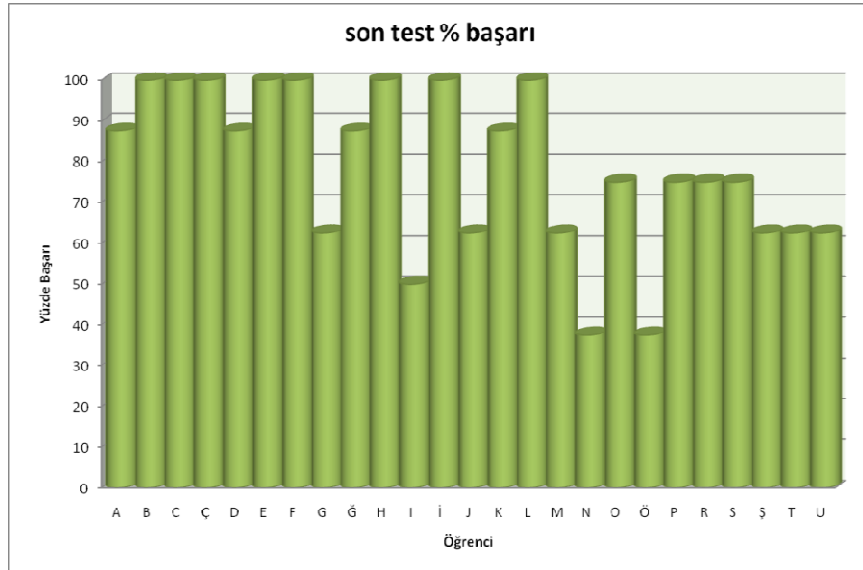
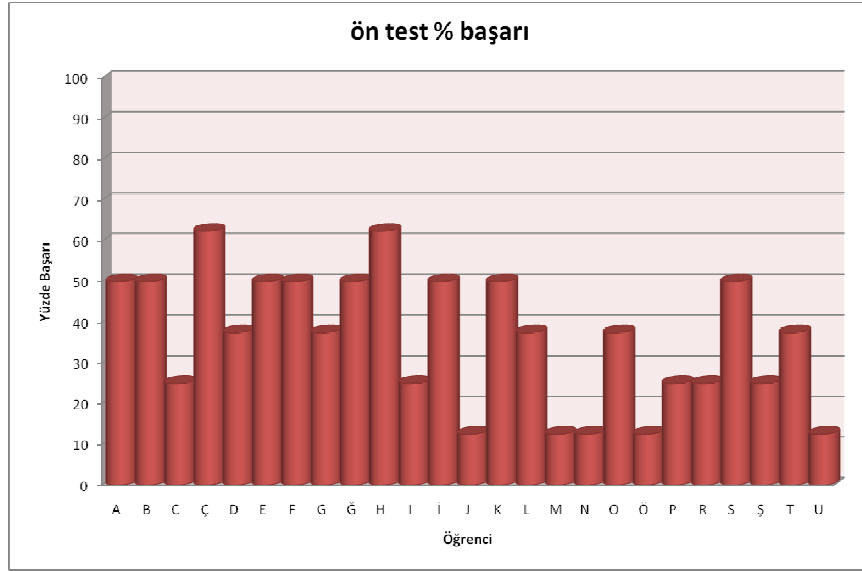
Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 1. Belirtke (müze çeşitleri) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 18 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	1. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	4	7	50	87,5
B	4	8	50	100
C	2	8	25	100
Ç	5	8	62,5	100
D	3	7	37,5	87,5
E	4	8	50	100
F	4	8	50	100
G	3	5	37,5	62,5
Ğ	4	7	50	87,5
H	5	8	62,5	100
I	2	4	25	50
İ	4	8	50	100
J	1	5	12,5	62,5
K	4	7	50	87,5
L	3	8	37,5	100
M	1	5	12,5	62,5
N	1	3	12,5	37,5
O	3	6	37,5	75
Ö	1	3	12,5	37,5
P	2	6	25	75
R	2	6	25	75
S	4	6	50	75
Ş	2	5	25	62,5
T	3	5	37,5	62,5
U	1	5	12,5	62,5
Ortalama	2,88	6,24		
stsapma	1,30128	1,61452		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 10'dadır.

Şekil 10 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 1. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 1. Belirtke (müze çeşitleri) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki aşamada incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında

yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı test edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait Tablo 19'daki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 19 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 1 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b1_a	2,96	25	1,719	,344
	b1_b	3,48	25	1,262	,252

- **b1_a** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 1. Belirtke ön test sonuçları
- **b1_b** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 1. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 2,96
- **Son test ortalaması:** 3,48

	Paired Differences								
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)	
				Lower	Upper				
Pair 1	b1_a - b1_b	-,520	2,238	,448	-1,444	,404	-1,162	24	,257

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H₁: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DEREJESİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t = -1,162$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,257$
- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan H₀ KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu); Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 1 nu.lı belirtke olan “müze çeşitleri” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait Tablo 20de bulunan veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 20 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 1 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b1_a	2,88	25	1,301	,260
	b1_b	6,24	25	1,615	,323

- **b1_a :** Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 1. Belirtke ön test sonuçları
- **b1_b :** Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 1. Belirtke son test sonuçları

- **Ön test Ortalaması:** 2,88
- **Son test ortalaması:** 6,24

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b1_a - b1_b	-3,360	1,036	,207	-3,788	-2,932	-16,216	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -16,216$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak farklı aktiviteler eşliğinde müze ortamında işlenmesi neticesinde 1 nu.lı belirtke olan “müze çeşitleri” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve öğrencilerin müze çeşitleri konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde arttırdığını göstermektedir.

4.3.2. (Belirtke 2): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 2 nu.lı belirtke olan “Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

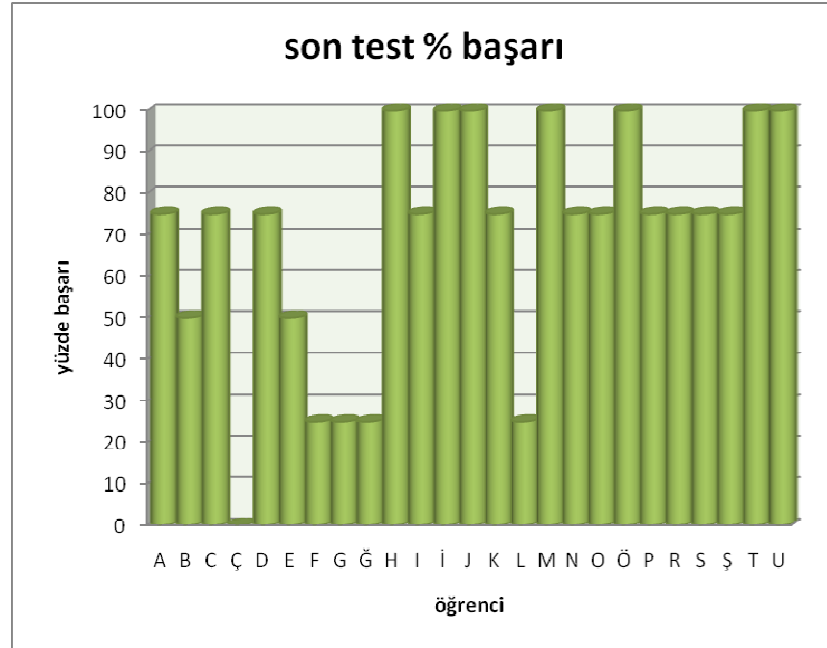
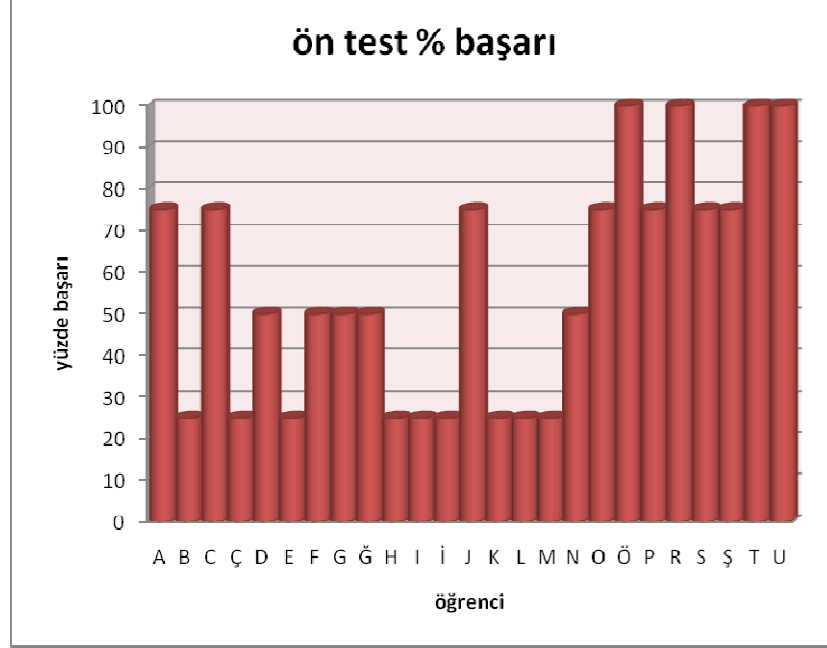
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) ön test ve son test sonuçları Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	2. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	3	3	75	75
B	1	2	25	50
C	3	3	75	75
Ç	1	0	25	0
D	2	3	50	75
E	1	2	25	50
F	2	1	50	25
G	2	1	50	25
Ğ	2	1	50	25
H	1	4	25	100
I	1	3	25	75
İ	1	4	25	100
J	3	4	75	100
K	1	3	25	75
L	1	1	25	25
M	1	4	25	100
N	2	3	50	75
O	3	3	75	75
Ö	4	4	100	100
P	3	3	75	75
R	4	3	100	75
S	3	3	75	75
Ş	3	3	75	75
T	4	4	100	100
U	4	4	100	100
Ortalama	2,24	2,76		
st sapma	1,12842	1,16476		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 11'dedir.

Şekil 11 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları

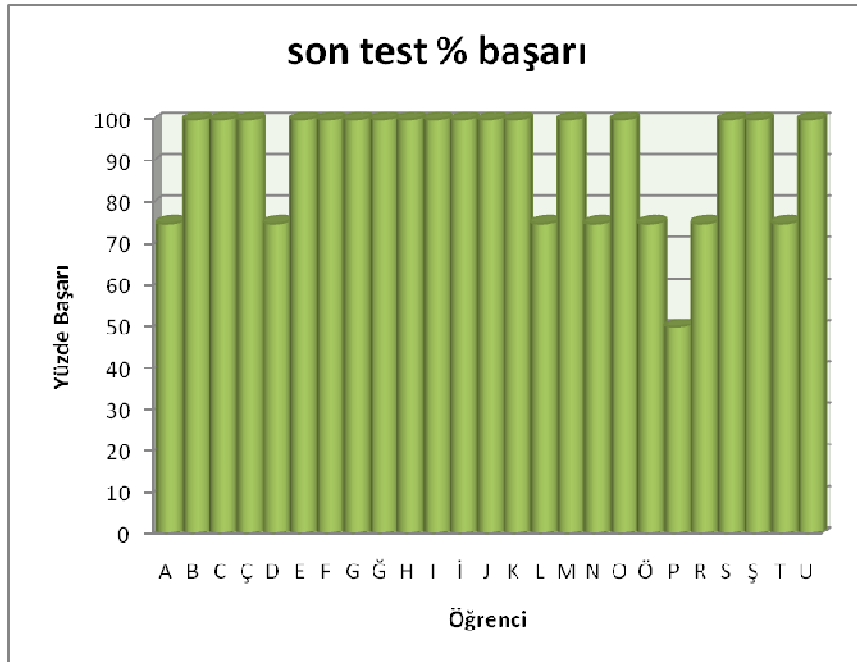
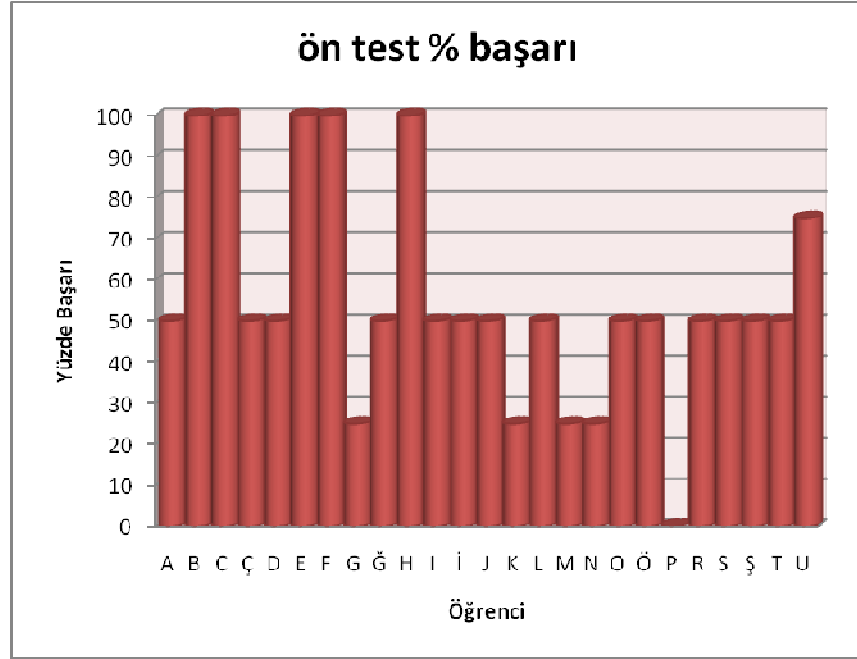
Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 2. Belirtke (Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 22 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	2. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	3	50	75
B	4	4	100	100
C	4	4	100	100
Ç	2	4	50	100
D	2	3	50	75
E	4	4	100	100
F	4	4	100	100
G	1	4	25	100
Ğ	2	4	50	100
H	4	4	100	100
I	2	4	50	100
İ	2	4	50	100
J	2	4	50	100
K	1	4	25	100
L	2	3	50	75
M	1	4	25	100
N	1	3	25	75
O	2	4	50	100
Ö	2	3	50	75
P	0	2	0	50
R	2	3	50	75
S	2	4	50	100
Ş	2	4	50	100
T	2	3	50	75
U	3	4	75	100
Ortalama	2,2	3,64		
stsapma	1,08012	0,56862		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 12'dedir.

Şekil 12 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 2. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 2. Belirtke (Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki safhalarda incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı tespiti edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait Tablo 23'teki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 23 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 2 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b2_a	2,24	25	1,128	,226
	b2_b	2,76	25	1,165	,233

- **b2_a** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 2. Belirtke ön test sonuçları
- **b2_b** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 2. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 2,24
- **Son test ortalaması:** 2,76

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b2_a - b2_b	-,520	1,262	,252	-1,041	,001	-2,060	24	,051

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.
  - H1: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t = -2,060$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,051$
- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 2 nu.lı belirtke olan “Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait Tablo 24’teki, veriler SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 24 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 2 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 b2_a	2,20	25	1,080	,216
b2_b	3,64	25	,569	,114

- **b2_a :** Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 2. Belirtke ön test sonuçları

- **b2_b** : Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 2. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 2,20
- **Son test ortalaması:** 3,64

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b2_a - b2_b	-1,440	,961	,192	-1,837	-1,043	-7,493	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -7,493$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak farklı aktiviteler eşliğinde müze ortamında işlenmesi neticesinde 2 nu.lı belirtke olan “Müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin

Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve öğrencilerin müzelerin tanımı ve müzelerin görevleri ve müzelerde uyulması gereken kurallar konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir.

4.3.3. (Belirtke 3): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 3 nu.lı belirtke olan “Sanat galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

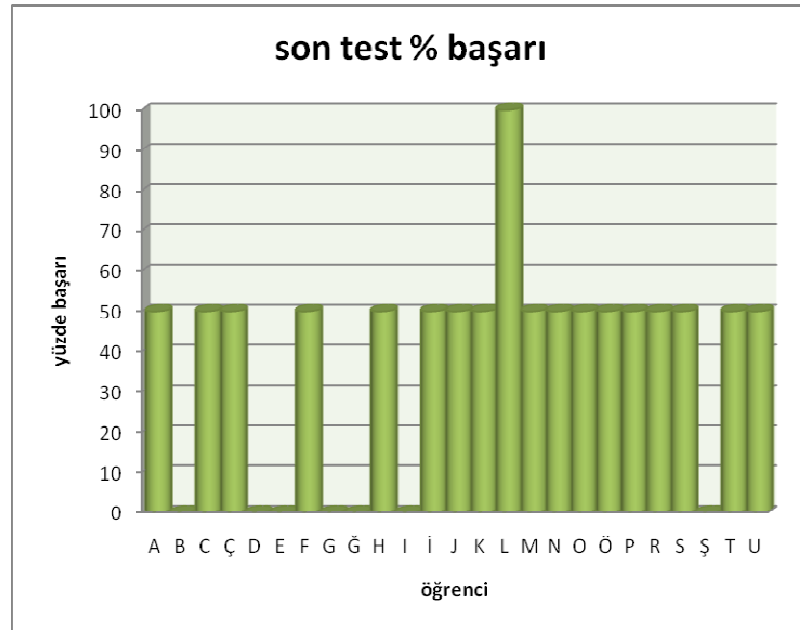
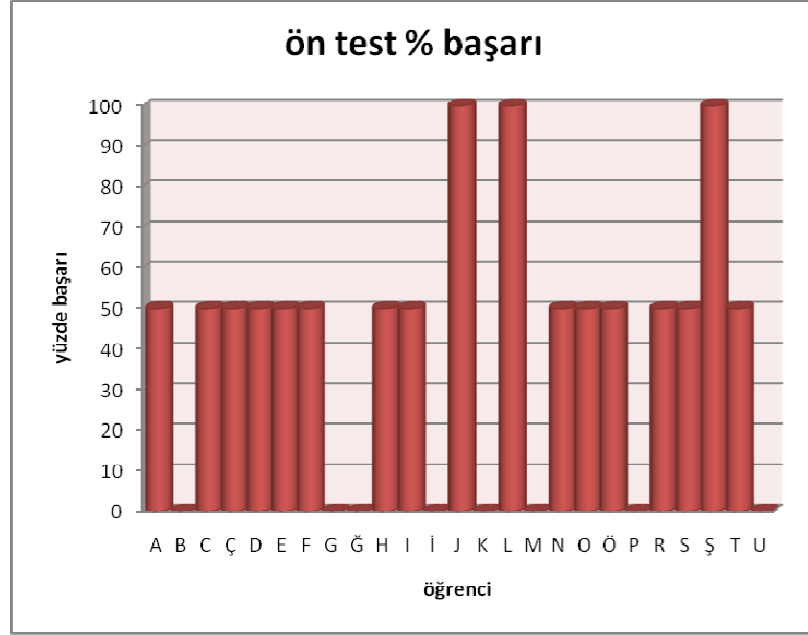
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) 3 nu.lı belirtkeye ait ön test ve son test sonuçları Tablo 25’te gösterilmiştir.

Tablo 25 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	3. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	1	1	50	50
B	0	0	0	0
C	1	1	50	50
Ç	1	1	50	50
D	1	0	50	0
E	1	0	50	0
F	1	1	50	50
G	0	0	0	0
Ğ	0	0	0	0
H	1	1	50	50
I	1	0	50	0
İ	0	1	0	50
J	2	1	100	50
K	0	1	0	50
L	2	2	100	100
M	0	1	0	50
N	1	1	50	50
O	1	1	50	50
Ö	1	1	50	50
P	0	1	0	50
R	1	1	50	50
S	1	1	50	50
Ş	2	0	100	0
T	1	1	50	50
U	0	1	0	50
Ortalama	0,8	0,76		
st sapma	0,6455	0,52281		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 13'tedir.

Şekil 13 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları

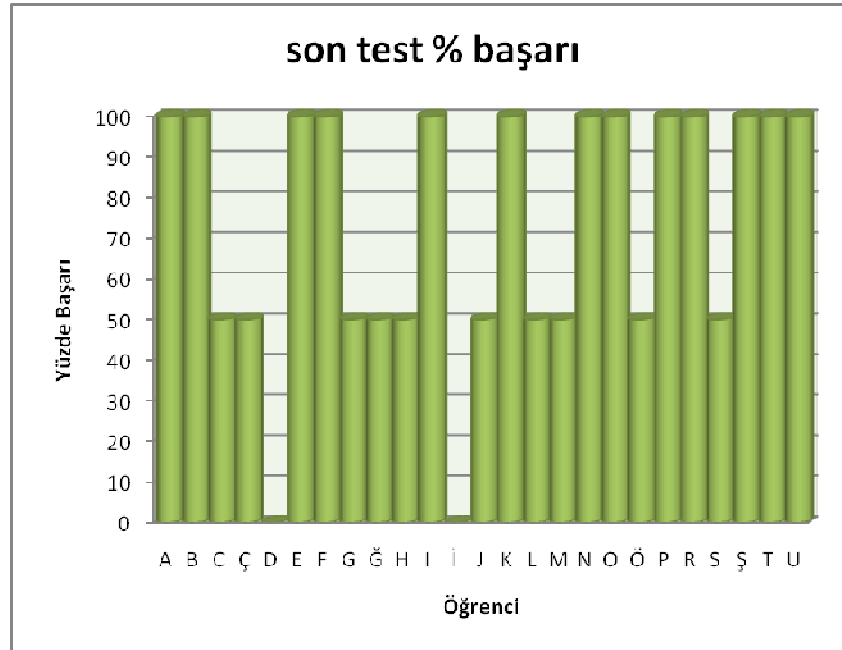
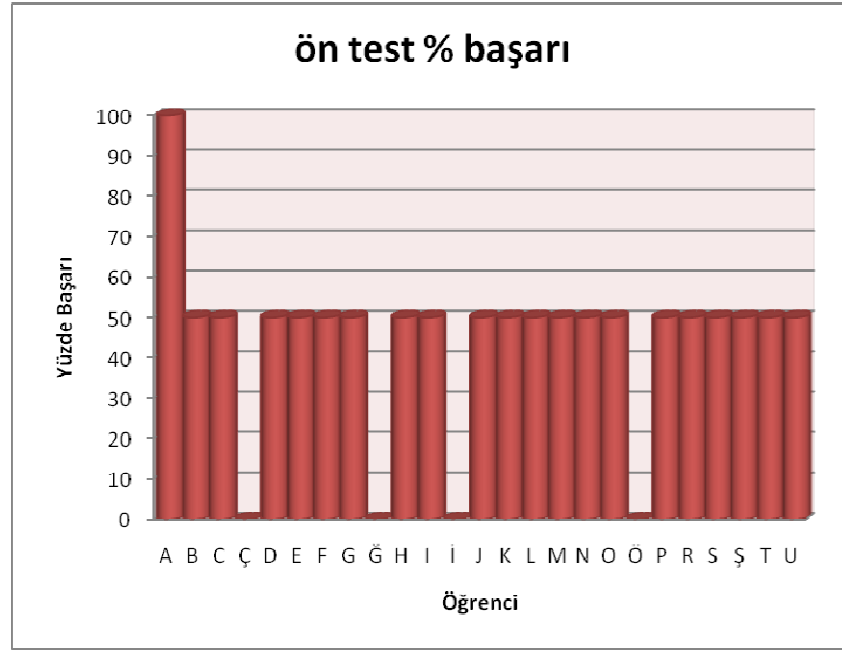
Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 3. Belirtke (Sanat galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi) hususunda belirli bir ilerleme kaydedilmediği aksine başarı düzeyinin düştüğü görülmektedir. Söz konusu hususun anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 26 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	3. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	2	100	100
B	1	2	50	100
C	1	1	50	50
Ç	0	1	0	50
D	1	0	50	0
E	1	2	50	100
F	1	2	50	100
G	1	1	50	50
Ğ	0	1	0	50
H	1	1	50	50
I	1	2	50	100
İ	0	0	0	0
J	1	1	50	50
K	1	2	50	100
L	1	1	50	50
M	1	1	50	50
N	1	2	50	100
O	1	2	50	100
Ö	0	1	0	50
P	1	2	50	100
R	1	2	50	100
S	1	1	50	50
Ş	1	2	50	100
T	1	2	50	100
U	1	2	50	100
Ortalama	0,88	1,2		
stsapma	0,4397	0,76376		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 14'tedir.

Şekil 14 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 3. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 3. Belirtke (Sanat galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu değişimin anlamlı olup olmadığı sonraki aşamalarda incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı tespit edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait Tablo 27’teki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 27 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 3 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b3_a	,80	25	,645	,129
	b3_b	,76	25	,523	,105

- **b3_a** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 3. Belirtke ön test sonuçları
- **b3_b** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 3. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 0,80
- **Son test ortalaması:** 0,76

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b3_a - b3_b	,040	,735	,147	-,263	,343	,272	24	,788

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.
  - H1: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t= 2,272$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P=0,788$
- **SONUÇ:** $P>0,05$ olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test ortalamaları farkının pozitif bir değer olması, bu grup öğrencilerin başarı düzeyinde ilerlemeden ziyade bir gerileme olduğunu göstermektedir. Bu durumda Görsel Sanatlar dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitim verilmesi neticesinde; öğrencilerin 3 nu.lı belirtke olan “Sanat galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi” konusundaki bilgi seviyesinde bir gerileme tespit edilmiş olup söz konusu gerilemenin anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait Tablo 28’deki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 28 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 3 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

	Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1 b3_a	,88	25	,440	,088
b3_b	1,44	25	,651	,130

- **b3_a** : Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 3. Belirtke ön test sonuçları
- **b3_b** : Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 3. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 0,88
- **Son test ortalaması:** 1,44

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b3_a - b3_b	-,560	,583	,117	-,801	-,319	-4,802	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -4,802$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak müze ortamında işlenmesi neticesinde 3 nu.lı belirtke olan “Sanat Galerisi tanımı ve sanat galerisinin işlevi” konusundaki bilgi düzeyinde

anamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin mŸze incelemeēi eşliğinde işlenmesinin Deney Grubu Ÿzerinde olumlu bir etki yaptığını ve Ÿđrencilerin mŸzelerin tanımı ve mŸzelerin gŸrevleri ve mŸzelerde uyulması gereken kurallar konusundaki bilgi seviyesini anlamlı dŸzeyde artırdığını gŸstermektedir.

4.3.4. (Belirtke 4): GŸrsel sanatlar eğitiminin “mŸze incelemeēi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, Ÿđrencilerin 4 nu.lı belirtke olan “Restorasyon ve Konservasyon alışmaları” konusundaki başarı dŸzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin ŸzŸmŸ için; Ÿncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” Ÿđrencilerinin Ÿn test ve son test sonuçları incelenecektir.

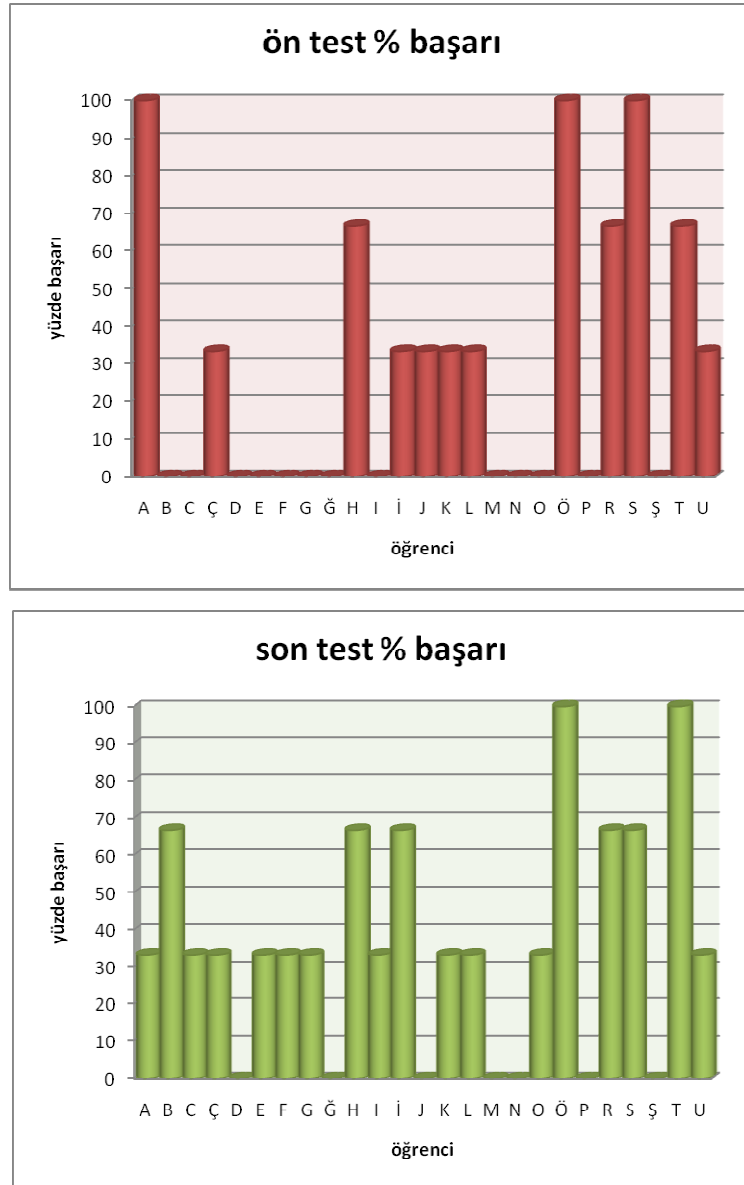
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlkŸretim Okulu 7-B sınıfı Ÿđrencilerinin (Kontrol Grubu) Ÿn test ve son test sonuçları Tablo 29’da gŸsterilmiřtir.

Tablo 29 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlkŸretim Okulu 7-B (Kontrol Grubu) sınıfı Ÿđrencilerinin 4. Belirtke Ÿn test ve son test sonuçları

Ÿđrenci	4. belirtke			
	Ÿn test	son test	Ÿn test % başarı	son test % başarı
A	3	1	100	33,3333
B	0	2	0	66,6667
C	0	1	0	33,3333
	1	1	33,3333	33,3333
D	0	0	0	0
E	0	1	0	33,3333
F	0	1	0	33,3333
G	0	1	0	33,3333
Đ	0	0	0	0
H	2	2	66,6667	66,6667
I	0	1	0	33,3333
İ	1	2	33,3333	66,6667
J	1	0	33,3333	0
K	1	1	33,3333	33,3333
L	1	1	33,3333	33,3333
M	0	0	0	0
N	0	0	0	0
O	0	1	0	33,3333
Ŗ	3	3	100	100
P	0	0	0	0
R	2	2	66,6667	66,6667
S	3	2	100	66,6667
ř	0	0	0	0
T	2	3	66,6667	100
U	1	1	33,3333	33,3333
Ortalama	0,84	1,08		
st sapma	1,06771	0,90921		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 15'tedir.

Şekil 15 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları

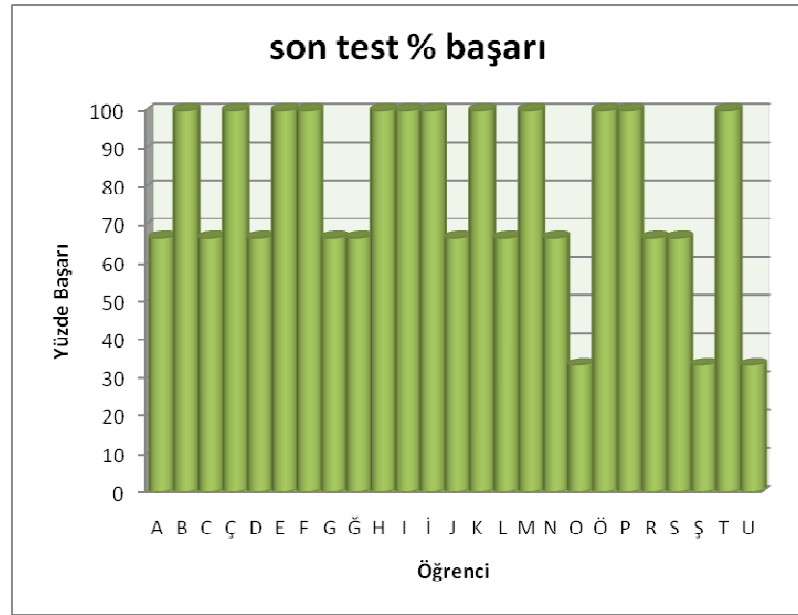
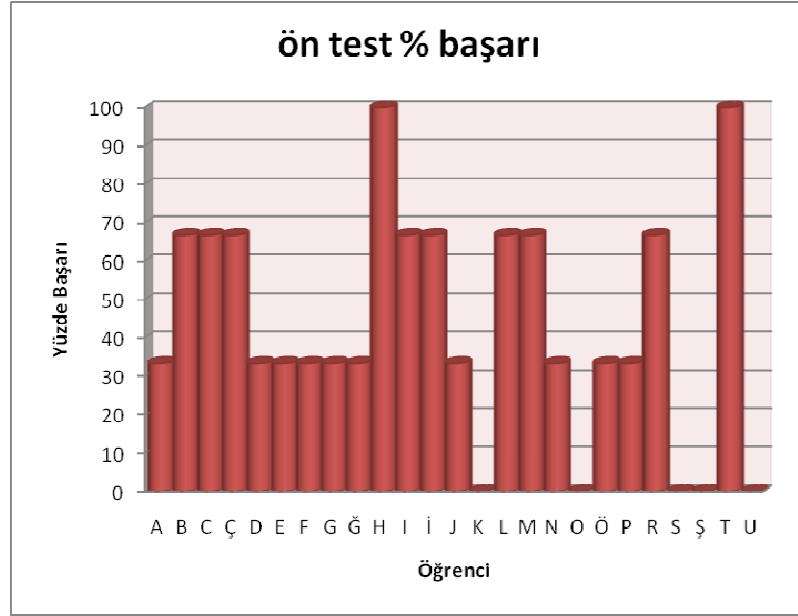
Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 4. Belirtke (Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 30 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	4. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	1	2	33,3333	66,6667
B	2	3	66,6667	100
C	2	2	66,6667	66,6667
Ç	2	3	66,6667	100
D	1	2	33,3333	66,6667
E	1	3	33,3333	100
F	1	3	33,3333	100
G	1	2	33,3333	66,6667
Ğ	1	2	33,3333	66,6667
H	3	3	100	100
I	2	3	66,6667	100
İ	2	3	66,6667	100
J	1	2	33,3333	66,6667
K	0	3	0	100
L	2	2	66,6667	66,6667
M	2	3	66,6667	100
N	1	2	33,3333	66,6667
O	0	1	0	33,3333
Ö	1	3	33,3333	100
P	1	3	33,3333	100
R	2	2	66,6667	66,6667
S	0	2	0	66,6667
Ş	0	1	0	33,3333
T	3	3	100	100
U	0	1	0	33,3333
Ortalama	1,28	2,36		
stsapma	0,89069	0,7		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 16'dadır.

Şekil 16 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 4. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 4. Belirtke (Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki safhada incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı tespit edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait Tablo 31'deki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 31 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 4 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b4_a	,84	25	1,068	,214
	b4_b	1,08	25	,909	,182

- **b4_a** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 4. Belirtke ön test sonuçları
- **b4_b** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 4. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 0,84
- **Son test ortalaması:** 1,08

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b4_a - b4_b	-,240	,831	,166	-,583	,103	-1,445	24	,161

- **HİPOTEZLER:**
  - Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.
  - H1: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t = -1,445$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,161$
- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 4 nu.lı belirtke olan “Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait Tablo 32’deki veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 32 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 4 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b4_a	1,28	25	,891	,178
	b4_b	2,36	25	,700	,140

- **b4_a** : Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 4. Belirtke ön test sonuçları
- **b4_b** : Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 4. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 1,28
- **Son test ortalaması:** 2,36

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b4_a - b4_b	-1,080	,759	,152	-1,393	-,767	-7,111	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -7,111$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak farklı aktiviteler eşliğinde müze ortamında işlenmesi neticesinde; 4 nu.lı belirtke olan “Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları”

konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve öğrencilerin “Restorasyon ve Konservasyon Çalışmaları” konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir.

4.3.5. (Belirtke 5): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 5 nu.lı belirtke olan “Röprodüksiyon çalışması bilgisi” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

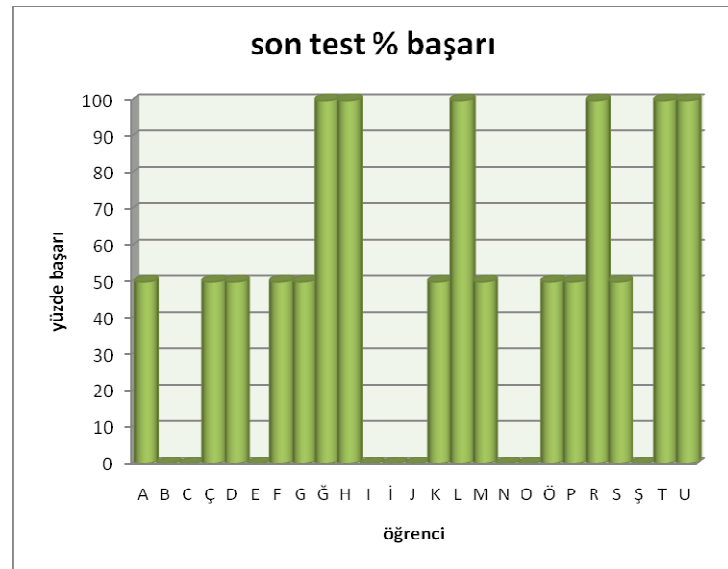
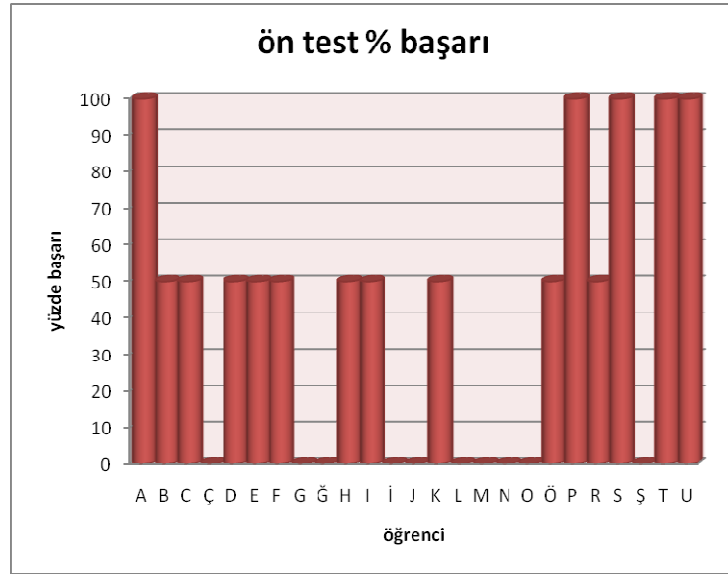
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) ön test ve son test sonuçları Tablo 33’te gösterilmiştir.

Tablo 33 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	5. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	1	100	50
B	1	0	50	0
C	1	0	50	0
Ç	0	1	0	50
D	1	1	50	50
E	1	0	50	0
F	1	1	50	50
G	0	1	0	50
Ğ	0	2	0	100
H	1	2	50	100
I	1	0	50	0
İ	0	0	0	0
J	0	0	0	0
K	1	1	50	50
L	0	2	0	100
M	0	1	0	50
N	0	0	0	0
O	0	0	0	0
Ö	1	1	50	50
P	2	1	100	50
R	1	2	50	100
S	2	1	100	50
Ş	0	0	0	0
T	2	2	100	100
U	2	2	100	100
Ortalama	0,8	0,88		
st sapma	0,76376	0,78102		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 17'dedir.

Şekil 17 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları

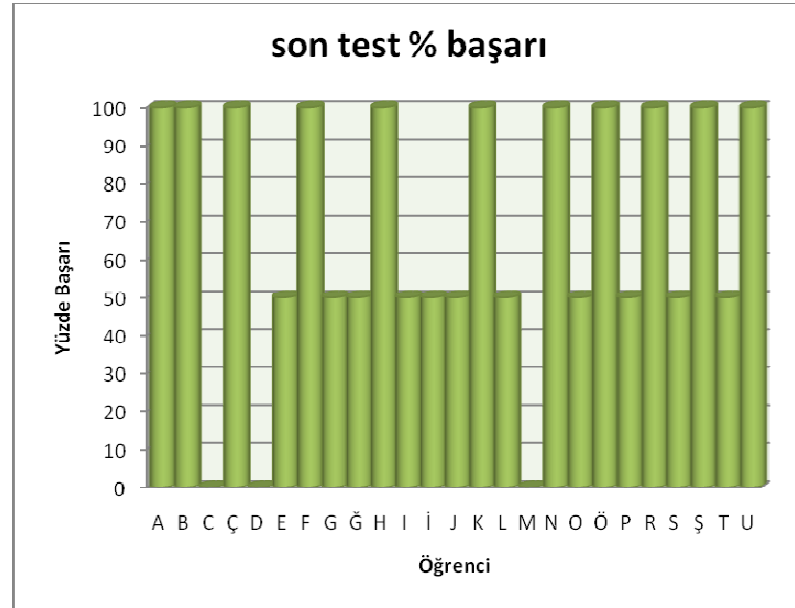
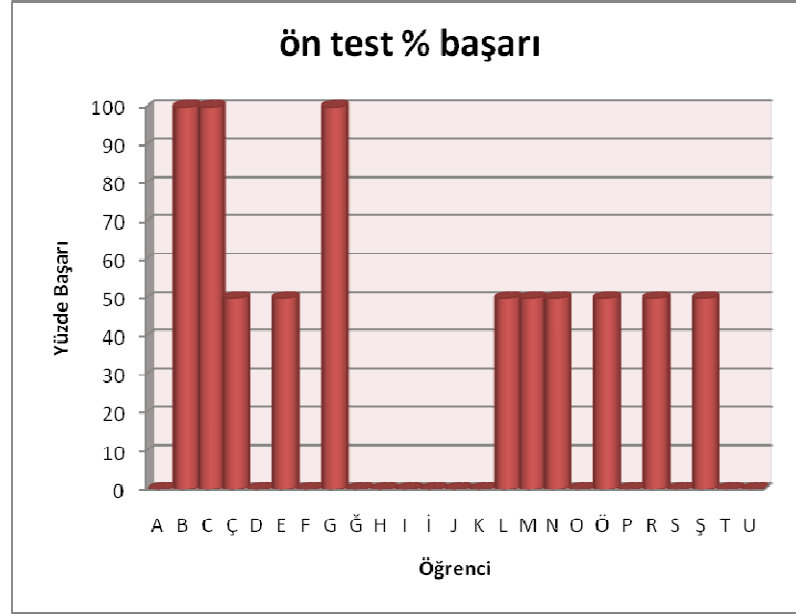
Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 5. Belirtke (Röprodüksiyon çalışması bilgisi) hususunda ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu ilerlemenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 34 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	5. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	0	2	0	100
B	2	2	100	100
C	2	0	100	0
Ç	1	2	50	100
D	0	0	0	0
E	1	1	50	50
F	0	2	0	100
G	2	1	100	50
Ğ	0	1	0	50
H	0	2	0	100
I	0	1	0	50
İ	0	1	0	50
J	0	1	0	50
K	0	2	0	100
L	1	1	50	50
M	1	0	50	0
N	1	2	50	100
O	0	1	0	50
Ö	1	2	50	100
P	0	1	0	50
R	1	2	50	100
S	0	1	0	50
Ş	1	2	50	100
T	0	1	0	50
U	0	2	0	100
Ortalama	0,56	1,32		
stsapma	0,71181	0,69041		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 18'dedir.

Şekil 18 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 5. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 5. Belirtke (Röprodüksiyon çalışması bilgisi) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki safhada incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında

yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığının tespit edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait aşağıda elde edilen veriler (Tablo 35) SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 35 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 5 nu.lı belirtkeye ait bağimli (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b5_a	,80	25	,764	,153
	b5_b	,88	25	,781	,156

- **b5_a** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 5. Belirtke ön test sonuçları
- **b5_b** : Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 5. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 0,80
- **Son test ortalaması:** 0,88

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b5_a - b5_b	-,080	,909	,182	-,455	,295	-,440	24	,664

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H₁: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t = -0,440$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,664$
- **SONUÇ:** $P > 0,05$ olduğundan H_0 KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 5 nu.lı belirtke olan “Röprodüksiyon çalışması bilgisi” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamıştır.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait aşağıdaki veriler (Tablo 36), SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 36 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 5 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b5_a	,56	25	,712	,142
	b5_b	1,32	25	,690	,138

- **b5_a :** Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 5. Belirtke ön test sonuçları
- **b5_b :** Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 5. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 0,56
- **Son test ortalaması:** 1,32

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b5_a - b5_b	-,760	1,012	,202	-1,178	-,342	-3,756	24	,001

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -3,756$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,001$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak müze ortamında işlenmesi neticesinde 5 nu.lı belirtke olan “Röprodüksiyon çalışması bilgisi” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve öğrencilerin “Röprodüksiyon çalışması bilgisi” konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir.

4.3.6. (Belirtke 6): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 6 nu.lı belirtke olan “Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) ön test ve son test sonuçları Tablo 37’te gösterilmiştir.

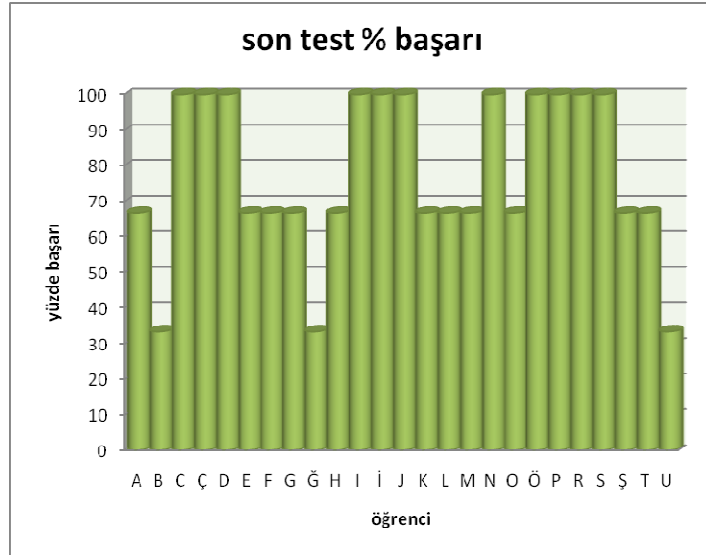
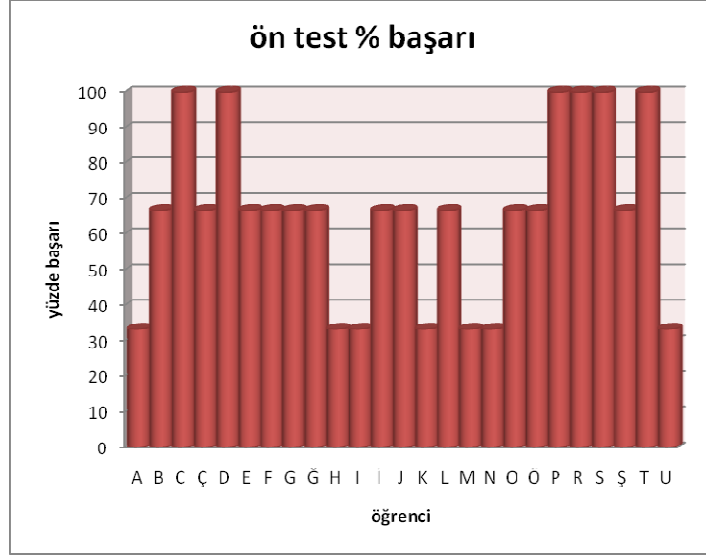
Tablo 37 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	6. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	1	2	33,3333	66,6667
B	2	1	66,6667	33,3333
C	3	3	100	100
Ç	2	3	66,6667	100
D	3	3	100	100
E	2	2	66,6667	66,6667
F	2	2	66,6667	66,6667
G	2	2	66,6667	66,6667
Ğ	2	1	66,6667	33,3333
H	1	2	33,3333	66,6667
I	1	3	33,3333	100
İ	2	3	66,6667	100
J	2	3	66,6667	100
K	1	2	33,3333	66,6667
L	2	2	66,6667	66,6667
M	1	2	33,3333	66,6667
N	1	3	33,3333	100
O	2	2	66,6667	66,6667
Ö	2	3	66,6667	100
P	3	3	100	100
R	3	3	100	100
S	3	3	100	100
Ş	2	2	66,6667	66,6667
T	3	2	100	66,6667
U	1	1	33,3333	33,3333
Ortalama	1,96	2,32		
st sapma	0,73485	0,69041		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 19'dadır.

Şekil 19 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 6. Belirtke (Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri) hususunda bir ilerleme

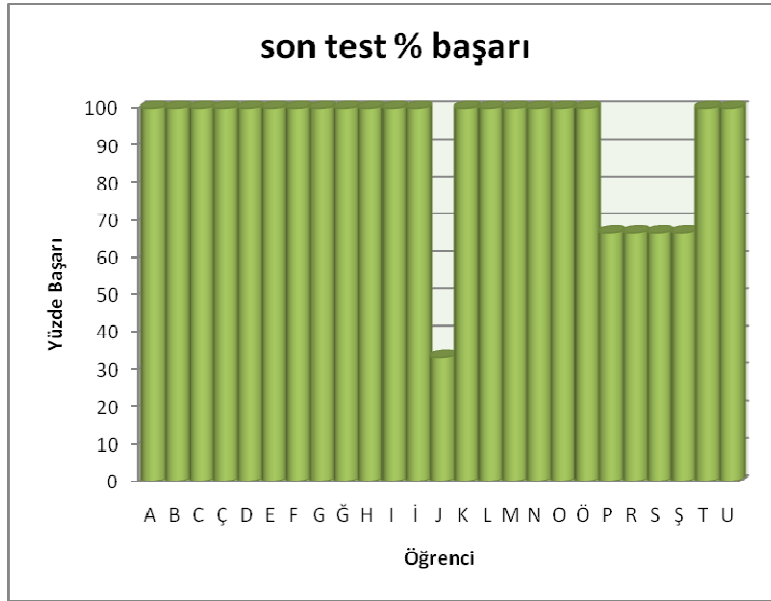
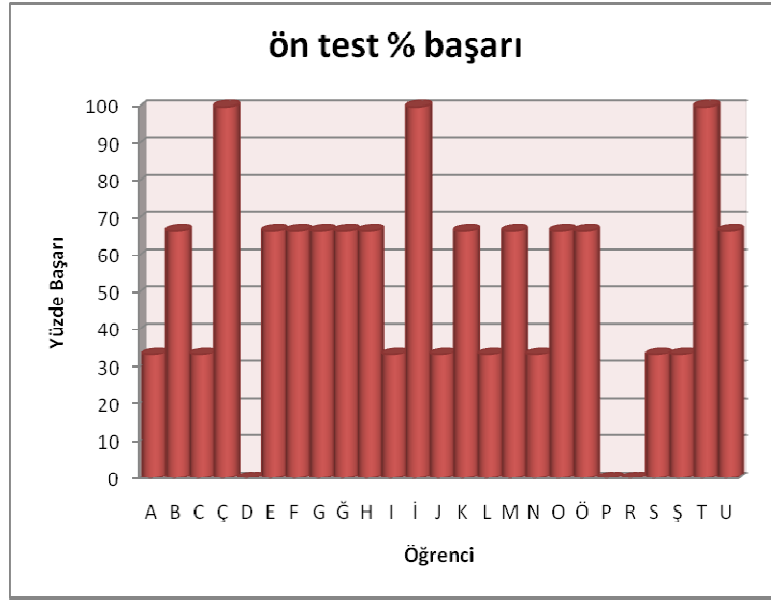
kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

Tablo 38 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	6. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	1	3	33,3333	100
B	2	3	66,6667	100
C	1	3	33,3333	100
Ç	3	3	100	100
D	0	3	0	100
E	2	3	66,6667	100
F	2	3	66,6667	100
G	2	3	66,6667	100
Ğ	2	3	66,6667	100
H	2	3	66,6667	100
I	1	3	33,3333	100
İ	3	3	100	100
J	1	1	33,3333	33,3333
K	2	3	66,6667	100
L	1	3	33,3333	100
M	2	3	66,6667	100
N	1	3	33,3333	100
O	2	3	66,6667	100
Ö	2	3	66,6667	100
P	0	2	0	66,6667
R	0	2	0	66,6667
S	1	2	33,3333	66,6667
Ş	1	2	33,3333	66,6667
T	3	3	100	100
U	2	3	66,6667	100
Ortalama	1,56	2,76		
stsapma	0,86987	0,52281		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 20'dedir.

Şekil 20 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 6. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 6. Belirtke (Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki safhada incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında

yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı tespit edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait aşağıdaki veriler, (Tablo 39) SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 39 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 6 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b6_a	1,96	25	,735	,147
	b6_b	2,32	25	,690	,138

- **b6_a :** Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 6. Belirtke ön test sonuçları
- **b6_b :** Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 6. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 1,96
- **Son test ortalaması:** 2,32

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b6_a - b6_b	-,360	,810	,162	-,694	-,026	-2,221	24	,036

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H₁: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECEŚİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t = -2,221$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,036$
- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan H_0 RED
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 6 nu.lı belirtke olan “Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait aşağıdaki veriler (Tablo 40), SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 40 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 6 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b6_a	1,56	25	,870	,174
	b6_b	2,76	25	,523	,105

- **b6_a :** Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 6. Belirtke ön test sonuçları

- **b6_b** : Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 6. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 1,56
- **Son test ortalaması:** 2,76

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b6_a - b6_b	-1,200	,764	,153	-1,515	-,885	-7,856	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -7,856$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak müze ortamında işlenmesi neticesinde 6 nu.lı belirtke olan “Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve

öğrencilerin “Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri” konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir.

4.3.7. (Belirtke 7): Görsel sanatlar eğitiminin “müze incelemesi” faaliyeti ile birlikte yapılmasının, öğrencilerin 7 nu.lı belirtke olan “Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi” konusundaki başarı düzeyine anlamlı bir katkısı var mıdır?

Bu problemin çözümü için; öncelikle “kontrol grubu”, devamında ise “deney grubu” öğrencilerinin ön test ve son test sonuçları incelenecektir.

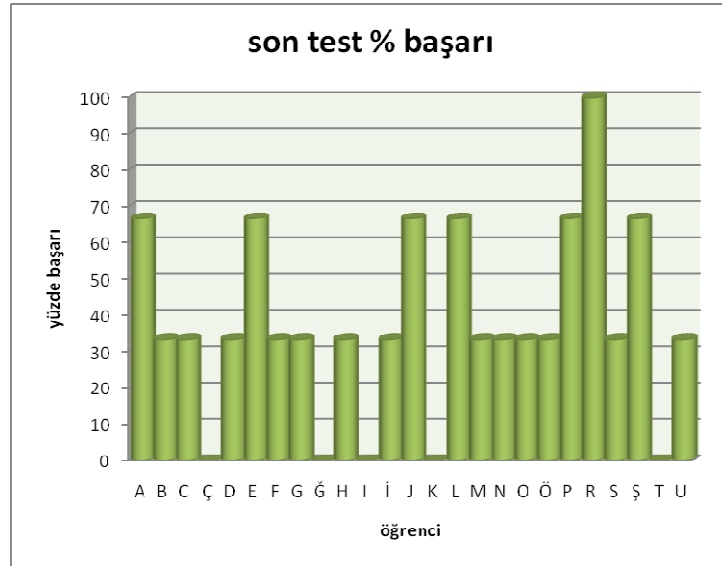
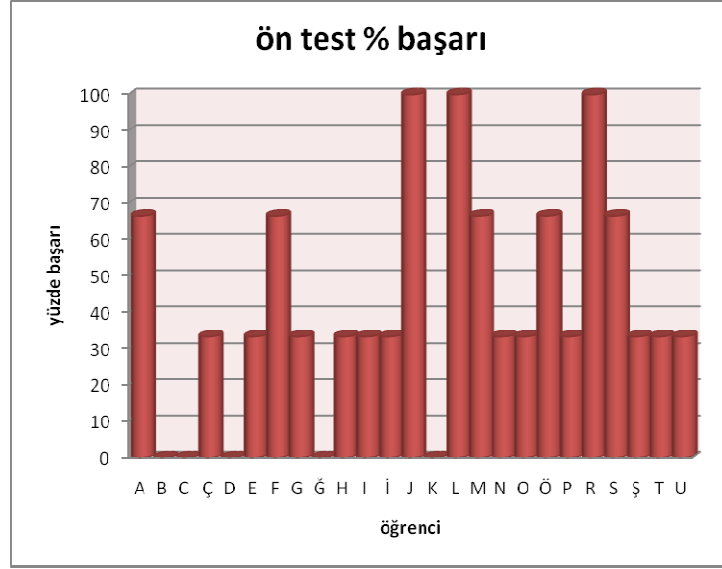
Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin (Kontrol Grubu) ön test ve son test sonuçları tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	7. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	2	66,6667	66,6667
B	0	1	0	33,3333
C	0	1	0	33,3333
Ç	1	0	33,3333	0
D	0	1	0	33,3333
E	1	2	33,3333	66,6667
F	2	1	66,6667	33,3333
G	1	1	33,3333	33,3333
Ğ	0	0	0	0
H	1	1	33,3333	33,3333
I	1	0	33,3333	0
İ	1	1	33,3333	33,3333
J	3	2	100	66,6667
K	0	0	0	0
L	3	2	100	66,6667
M	2	1	66,6667	33,3333
N	1	1	33,3333	33,3333
O	1	1	33,3333	33,3333
Ö	2	1	66,6667	33,3333
P	1	2	33,3333	66,6667
R	3	3	100	100
S	2	1	66,6667	33,3333
Ş	1	2	33,3333	66,6667
T	1	0	33,3333	0
U	1	1	33,3333	33,3333
Ortalama	1,24	1,12		
st sapma	0,92556	0,78102		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 21’dir.

Şekil 21 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda kontrol grubu öğrencilerinde 7. Belirtke (Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi) hususunda bir gerileme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gerilemenin anlamlı olup olmadığı ilerleyen safhalarda incelenecektir.

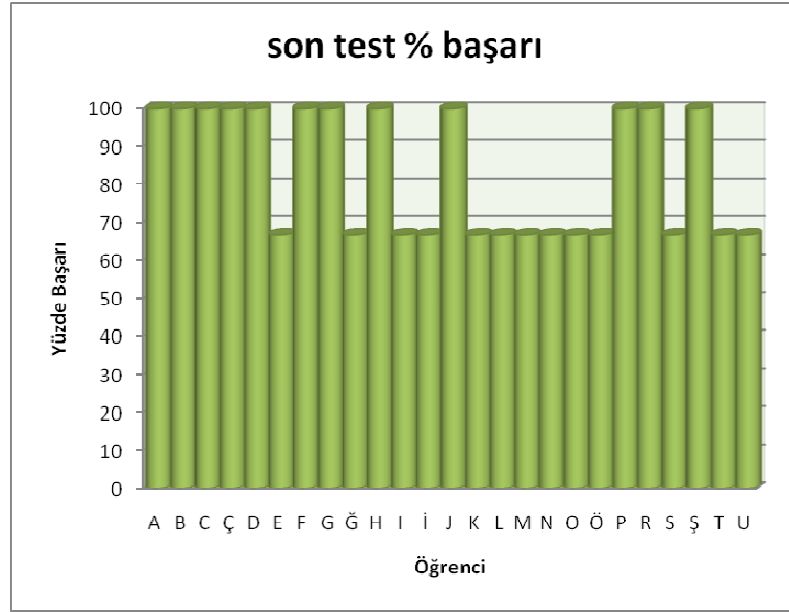
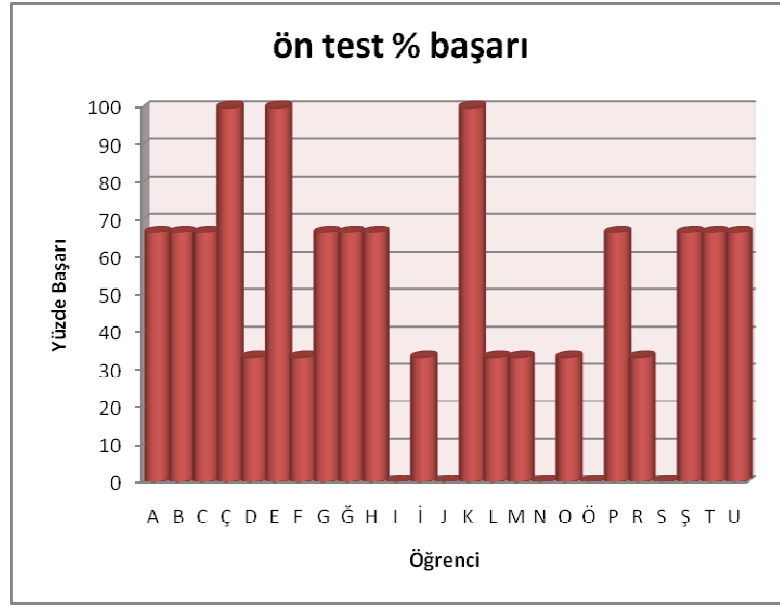

Tablo 42 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları

öğrenci	7. belirtke			
	ön test	son test	ön test % başarı	son test % başarı
A	2	3	66,6667	100
B	2	3	66,6667	100
C	2	3	66,6667	100
Ç	3	3	100	100
D	1	3	33,3333	100
E	3	2	100	66,6667
F	1	3	33,3333	100
G	2	3	66,6667	100
Ğ	2	2	66,6667	66,6667
H	2	3	66,6667	100
I	0	2	0	66,6667
İ	1	2	33,3333	66,6667
J	0	3	0	100
K	3	2	100	66,6667
L	1	2	33,3333	66,6667
M	1	2	33,3333	66,6667
N	0	2	0	66,6667
O	1	2	33,3333	66,6667
Ö	0	2	0	66,6667
P	2	3	66,6667	100
R	1	3	33,3333	100
S	0	2	0	66,6667
Ş	2	3	66,6667	100
T	2	2	66,6667	66,6667
U	2	2	66,6667	66,6667
Ortalama	1,44	2,48		
stsapma	0,9609	0,5099		

Yukarıdaki verilerin daha anlaşılır hale getirmek amacıyla grafiksel olarak incelemek faydalı olacaktır. Bu kapsamda deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte göstermiş olduğu yüzde başarı oranlarını gösteren grafikler şekil 22'dedir.

Şekil 22 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin 7. Belirtke ön test ve son test sonuçları

Yukarıda deney grubu öğrencilerinde 7. Belirtke (Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi) hususunda belirli bir ilerleme kaydedildiği görülmektedir. Söz konusu gelişmenin anlamlı olup olmadığı sonraki safhada incelenecektir.

Bu aşamada; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A ve 7-B sınıfı (Deney ve Kontrol Grubu) öğrencilerinin ön test ve son test sonuçlarında

yukarıda meydana gelen değişikliğin anlamlı bir değişiklik olup olmadığı tespit edilecektir.

Kontrol grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmadan sınıf ortamında ders almıştır. Bu gruba ait aşağıdaki veriler (Tablo 43), SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 43 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze eğitimi almadan; eğitim öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 7 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b7_a	1,24	25	,926	,185
	b7_b	1,12	25	,781	,156

- **b7_a :** Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim öncesi 7. Belirtke ön test sonuçları
- **b7_b :** Kontrol grubunun, müze incelemesi yapılmaksızın sınıf ortamında uygulanan eğitim sonrası 7. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 1,24
- **Son test ortalaması:** 1,12

	Paired Differences								
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)	
				Lower	Upper				
Pair 1	b7_a - b7_b	,120	,781	,156	-,202	,442	,768	24	,450

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.

- H₁: Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark vardır.
- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95
- **SERBESTLİK DERECESESİ:** 24
- **TEST DEĞERİ:** $t=0,768$
- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P=0,450$
- **SONUÇ:** $P>0,05$ olduğundan Ho KABUL
- **YORUM:** *Eğitim öncesi ve sonrasında sonuçlar arasında anlamlı bir fark yoktur.*

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-B sınıfı (Kontrol Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin sınıf ortamında işlenmesi ve müze incelemesi yapılmaksızın geleneksel eğitim ve öğretim teknikleri ile eğitilmesi neticesinde 7 nu.lı belirtke olan “Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi” konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmamıştır. Ortalama farkına göz atacak olursak ise burada bahsi geçen değişimin olumsuz yönde gerçekleştiğini kolaylıkla görebiliriz. Bu da öğrencilerin bu konuda ilerlemeden ziyade gerilediği anlamına gelmektedir.

Deney grubu; daha önce de belirtildiği gibi müze incelemesi yapmış, müze ortamında çeşitli aktiviteler eşliğinde Görsel Sanatlar dersi almıştır. Bu gruba ait aşağıdaki veriler (Tablo 44), SPSS (Statistical Package for the Social Science) 16.0 istatistik paket programı kullanılarak elde edilmiştir.

Tablo 44 Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinde müze incelemesi öncesine (ön test) ve sonrasına (son test) ilişkin 7 nu.lı belirtkeye ait bağımlı (eşleştirilmiş) t testi sonuçları

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	b7_a	1,44	25	,961	,192
	b7_b	2,48	25	,510	,102

- **b7_a :** Deney grubunun, müze incelemesi yapılmadan önceki 7. Belirtke ön test sonuçları

- **b7_b** : Deney grubunun, müze incelemesi yapıldıktan sonraki 7. Belirtke son test sonuçları
- **Ön test Ortalaması:** 1,44
- **Son test ortalaması:** 2,48

	Paired Differences							
	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval of the Difference		t	df	Sig. (2-tailed)
				Lower	Upper			
Pair 1 b7_a - b7_b	-1,040	,978	,196	-1,444	-,636	-5,316	24	,000

- **HİPOTEZLER:**

- Ho: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark yoktur.
- H1: Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

- **GÜVEN DÜZEYİ:** %95

- **SERBESTLİK DERECEİ:** 24

- **TEST DEĞERİ:** $t = -5,316$

- **ANLAMLILIK DEĞERİ:** $P = 0,000$

- **SONUÇ:** $P < 0,05$ olduğundan Ho RED

- **YORUM:** Müze incelemesi öncesi ve sonrasında ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yukarıda elde edilen sonuçlara göre; Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu 7-A sınıfı (Deney Grubu) öğrencilerinin; Görsel Sanatlar Dersinin müze incelemesi yapılarak müze ortamında işlenmesi neticesinde 7 nu.lı belirtke olan "Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi" konusundaki bilgi düzeyinde anlamlı bir fark oluşmuştur. Bu bulgu, sanat eğitiminin müze incelemesi eşliğinde işlenmesinin

Deney Grubu üzerinde olumlu bir etki yaptığını ve öğrencilerin “Sanat eseri ve tarihi eser bilgisi” konusundaki bilgi seviyesini anlamlı düzeyde artırdığını göstermektedir.

4.4. Alt Problem: Kontrol ve deney gruplarındaki öğrencilerin uygulamalı resim, desen ve kil çalışmaları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Uygulama Çalışmalarına Yönelik Deney ve Kontrol Grubunun Değerlendirilmesi:

Deney ve Kontrol grubuna 5 hafta(5 ders saati) süren müze incelemelerine yönelik eğitim etkinlikleri yaptırılmıştır. Deney grubu bu çalışmaların 3 ders saatini, müze ortamında, 2 ders saatine ise sınıf ortamında gerçekleştirmiştir. Müze ortamında bütün öğrencilerin derse aktif katılımı görülmekle birlikte, konular öğrencinin ilgisini çekmiş, öğrenciler yaparak-yaşarak ve oyunla eğlenerek derslerini geçirmişlerdir. Bütün öğrencilerin, resim malzemelerini eksiksiz olarak getirdiği gözlenmiştir. Kontrol grubu ise aynı konuları sınıf ortamında geleneksel yöntemlerle işlemiştir. Kontrol grubu öğrencilerinde motivasyon düşüklüğü görülmekle beraber, öğrencilerin çoğu malzemelerini eksik getirmiş, yaptıkları uygulama çalışmalarını tam olarak bitirmemişlerdir. 1. Hafta deney grubu ile müzede, kontrol grubu ile sınıf ortamında müze bilinci öğrenme alanında yer alan ‘müze, sanat galerisi, öğren yeri, tarihi eser, müze çeşitleri, restorasyon, konservasyon ve röprodüksiyon bilgisi kazanımlarına yönelik ders işlenmiştir. Kontrol grubunda geleneksel yöntemlerle ders işlendiği için konu öğrencilerin ilgisini çekmemiş, öğrencilerin çoğunun canlarının sıkıldığı gözlenmiştir. Deney grubunun ise tam aksine müze ortamında hazırlanan eğitim etkinlikleri (kum havuzunda tarihi eser bulma, restorasyon ve konservasyon çalışmasını uygulamalı bir şekilde görme, çalışma kağıtları (ek-5) ile müze ortamında derse rahat ve aktif bir şekilde katılma) sayesinde öğrenciler konuyu iyi bir şekilde anlamış, akıllarına takılan soruları birinci elden müzede uzman personellere istedikleri gibi sormuşlardır. Müze ortamında öğrencilerin eğlenerek derse katıldıkları gözlenmiştir. Müze ortamında öğrencilere dağıtılan çalışma

kağıtları sayesinde, arkeologların uygulamalı olarak öğrencilere anlattığı konular pekiştirilmiştir.

2. hafta deney grubu ile müze ortamında, kontrol grubu ile sınıf ortamında uygulama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Müzede deney grubunu motive etmek, güdülemek ve eğlenmesini sağlamak amacıyla çalışma kağıdı (ek-7) dağıtılmıştır. Daha sonra öğrenciler daha önce belirlenen Hermes Büst'ünün karakalem tekniği ile desenini çalışmışlardır. Deney grubu öğrencilerinin desen çalışmasını gerçekleştirirken yaptıkları çalışmadan zevk aldıkları görülmüştür. Öğrenciler büste istedikleri açıdan bakarak, ihtiyaç duyduklarında büstünü yakından inceleyerek, büste dokunup formunu hissederek resmetmişlerdir. Öğrenciler, büstü çizerken kağıt üzerinde yerleştirmeyi etkili bir şekilde yapmış, büstü formuna uygun çizmiş, büste yansıyan ışık-gölgeyi, büstün hacmini ve lekesini başarılı bir şekilde resimlerinde belirtmişlerdir. (resim 8) Kontrol grubuna ise Hermes Büst'ünün daha önceden çekilmiş fotoğrafları dağıtılmış ve öğrencilerden bu fotoğraflara bakarak büstü resmetmeleri istenmiştir. Bu çalışma yapılırken bazı öğrencilerin canlarını sıkıldığı ve motivasyonlarının düşük olduğu fark edilmiştir. Öğrenciler iki boyutlu bir fotoğrafa bakarak çizimlerini gerçekleştirdikleri için yaptıkları resimlerde hacim, ışık-gölge ve leke değerleri görülmemiştir (resim 11). Çoğu öğrenci büstü gerçeğine uygun yapmak yerine ellerinde resimlere bakmadan resimlerine yorum katmışlardır. Desen çalışması sonucu kontrol ve deney grubu öğrencilerinin resimleri kıyaslandığında, deney grubu öğrencilerinin yaptıkları çizimlerde çok daha başarılı olduğu görülmüştür. En önemlisi de öğrenciler müze ortamında eğlenerek uygulama çalışmasını gerçekleştirmiş ve müzelere karşı olumlu tutum kazanmışlardır. Birçok öğrenci, bundan sonra da müzeye gelip resim yapmak istediklerini ve çok eğlendiklerini söylemişlerdir.

3. hafta deney grubu uygulama çalışmalarını bilişim sınıfında, bilgisayar destekli olarak, kontrol grubu ise sınıf ortamında gerçekleştirmiştir. Deney grubuna daha önceden hazırlanmış power point sunusu ile soru-cevap yöntemi kullanılarak konu anlatılmış, daha sonra öğrencilere müzelerin internet adresleri verilmiş, öğrenciler internet ortamında müze incelemelerini gerçekleştirmişlerdir. Bu sayede

öğrenciler sanal ortamda da müzelerin gezileceğini öğrenmiş bu konuya ilgilerinin çekilmesi sağlanmıştır. Kontrol grubu ile konu sınıf ortamında geleneksel yöntemlerle işlenmiştir.

4.hafta, daha önce karakalem deseni çalışılan Hermes Büstü'nü çalışmak üzere deney grubu tekrar müzeye götürülmüştür. Öğrencilerin, daha önceden iki defa gittikleri müzede çok rahat oldukları gözlenmiştir. Müzeye gidilmeden önce nasıl bir çalışma yapılacağı öğrencilere anlatılmış, öğrenciler müzeye gider gitmez Hermes Büstü'nün karşısında yerlerini almış ve pastel tekniği ile büstü resmetmişlerdir. (resim 9) Kontrol grubu öğrencilerine ise Hermes Büstü'nün fotoğrafları tekrar dağıtılmış, öğrenciler aynı büstü tekrar çalışmak zorunda kaldıkları için istemeyerek büstü resmetmişlerdir . Deney ve kontrol grubunun pastel boya ile gerçekleştirdikleri uygulama çalışmaları sonucu önemli farklar gözlenmiştir. Deney grubu öğrencilerinin resimlerinin çoğunda kompozisyon kurallarına uygunluk, yaratıcılık, ışık-gölge ve renkleri temiz kullanılması dikkat çekmiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin resimlerinde ise, sınıf ortamında ve iki boyutlu fotoğrafa bakarak çalışmaları sonucu ve öğrencilerin canlarının sıkılmasından dolayı, öğrencilerin bu konudaki olumsuz psikolojilerinin yaptıkları resimlere yansıdığı gözlenmiştir.

5. hafta her iki sınıfta çalışmalarını sınıf ortamında gerçekleştirmiş, daha önceden yaptıkları Hermes Büstü'nün resimlerine ve fotoğraflarına bakarak üç boyutlu olarak kil çalışması ile büstün küçük bir kopyasını yapmaya çalışmışlardır (resim 14). Her iki grubunda kille üç boyutlu çalışmaktan dolayı bu uygulamadan zevk aldıkları görülmüştür. Ders sonunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin yaptıkları üç boyutlu kil çalışmaları arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Müze ortamında iki hafta aynı büstün resmini çalışsan deney grubu öğrencileri, büst kavramını, büstün nasıl bir hacme sahip olduğunu yakından inceleyerek özümsemiş, çalışmalarını gerçekleştirirken bunlara dikkat etmiştir. Deney grubu öğrencilerinin çalışmalarında tekniği iyi kullandıkları, yaratıcılıkları ile büstün hacmine dikkat ederek, büstü üç boyutlu olarak yaptıkları dikkat çekmiştir. (resim 15) Kontrol grubu öğrencileri ise tam aksine, aynı büstü, yassı bir şekilde, hacim kavramından uzak bir şekilde uygulamışlardır (resim 16).

Beş hafta süren öğretim programı sonucu kontrol ve deney grubu öğrencilerinin uygulamalı çalışmaları sonucu öğrencilerin müzelere karşı tutumları arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Sonuç olarak müze ortamında aktif bir katılımıla ders işlemenin, öğrencilerin yaptıkları uygulama çalışmalara, derse ve müzelere karşı olumlu tutumlar edinmesine önemli bir katkısı olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgu ve yorumlarına dayalı olarak elde edilen sonuçlara ve bu sonuçlara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın problemi, “Müze İncelemelerinin İlköğretim Okullarındaki Görsel Sanatlar Eğitimine Katkısı var mıdır?” şeklinde ifade edilmiştir.

Söz konusu probleme ilişkin yukarıda elde edilen bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar Tablo 45 ve Tablo 46’da özet olarak gösterilmiştir.

Tablo 45 Kontrol Grubu öğrencilerinin müze incelemesi faaliyeti öncesi ve sonrası belirtilere göre puan ortalaması, standart sapması ve meydana gelen değişimin anlamlılık tablosu.

KONTROL GRUBU

Belirtke	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	p (anlamlılık) değeri
1	2,96 ± 1,72	3,48 ± 1,26	0,257 ^{ns}
2	2,24 ± 1,13	2,76 ± 1,16	0,051 ^{ns}
3	0,80 ± 0,65	0,76 ± 0,52	0,778 ^{ns}
4	0,84 ± 1,07	1,08 ± 0,91	0,161 ^{ns}
5	0,80 ± 0,76	0,88 ± 0,78	0,664 ^{ns}
6	1,96 ± 0,74	2,32 ± 0,69	0,036*
7	1,24 ± 0,93	1,12 ± 0,78	0,450 ^{ns}

- ± : standart sapma
 ns : istatistiksel olarak önemli değil
 * : $p < 0,05$ % 95 olasılıkla farklılık önemli

Tablo 46: Deney Grubu öğrencilerinin müze incelemesi faaliyeti öncesi ve sonrası belirtilere göre puan ortalaması, standart sapması ve meydana gelen değişimin anlamlılık tablosu.

DENEY GRUBU

Belirtke	Eğitim öncesi	Eğitim sonrası	p (anlamlılık) değeri
1	2,88 ± 1,30	6,24 ± 1,62	,000*
2	2,20 ± 1,09	3,64 ± 0,57	,000*
3	0,88 ± 0,44	1,44 ± 0,66	,000*
4	1,28 ± 0,89	2,36 ± 0,70	,000*
5	0,56 ± 0,71	1,32 ± 0,69	,001*
6	1,56 ± 0,87	2,76 ± 0,52	,000*
7	1,44 ± 0,96	2,48 ± 0,51	,000*

- ± : standart sapma
 * : $p < 0,05$ % 95 olasılıkla farklılık önemli

Araştırmanın problemine ilişkin olarak yukarıda elde edilen sonuçlara göre eğitim öncesi birbirine eşdeğer olan her iki grubu da karşılaştıracak olursak;

- Kontrol grubunda meydana gelen değişiklikler (6 nu.lı belirtke hariç) istatistiksel olarak anlamlı değildir. Burada şunu eklemek gerekir ki; söz konusu belirtke "Yakın ve uzak çevremizdeki müzeler, tarihi yerler ve ören yerleri" konusunu ölçmekte olup, müze incelemesi yapılarak ders işleyen deney grubu öğrencilerinin gösterdiği başarı kadar etkili olduğu,

- Müze incelemesi ve geleneksel eğitimin dışında farklı aktiviteler eşliğinde verilen eğitimin; deney grubu öğrencileri üzerinde bütün belirtiler için

istatistiksel olarak anlamlı şekilde etkili olduğu görülmüş olup, 7-A Sınıfı öğrencileri (deney grubu) üzerinde yürütölen görsel sanatlar eğitimi programındaki müze eğitimi kazanımlarının çok daha anlamlı ve olumlu sonuçlar ortaya çıkardığı düşünölmektedir. Bu sonucun, yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmış Görsel Sanatlar Eğitimi programı ile öğrencilere verilen müze incelemesine bağılı olduğu anlaşılmaktadır. Bu programın deney grubu öğrencilerini bütün belirtiler için daha olumlu yönde etkilediğı ve buna bağılı olarak da anlamlı bir farklılık oluşturduğu söylenebilir.

Bu araştırma sonucunda Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu'ndan seçilen birbirine eşdeğer seviyede olduğu ispatlanan deney (7-A) ve kontrol (7-B) gruplarının arasında; müze incelemeleri eğitimi almadan önce ve sonra anlamlı bir farklılık oluştuğu görölmektedir. Bu sonuç ancak müze incelemeleri yapılması ile ve geleneksel öğretim dışı etkinlik ve teknikler eşliğinde verilen eğitim ile açıklanabilir. Çünkü; kontrol grubundaki öğrenciler sadece klasik yöntemlerle ve olaylar yaşatılmaksızın eğitilirken; deney grubundaki öğrenciler olayları yaşamış ve bütün duyularını derse katması sağlanarak eğitilmiş; bunun sonucunda da iki grup arasında anlamlı bir fark oluşmuştur.

Bütün bunlara ek olarak; geleneksel yöntemle öğrenme gerçekleştiren kontrol grubu öğrencilerinin bir kısmında dersin süresi arttıkça derse olan ilginin azaldığı ve dikkatin dağıldığı gözlenmiştir. Ancak; deney grubu öğrencileri kontrol grubu öğrencilerine göre derste daha yoğun ve aktif bir çalışma temposuna girdiğı tespit edilmiştir. Bu husus da geleneksel yöntemlerle öğretimin dışında uygulanan eğitim türüne, müze inceleme faaliyetine bağlanmıştır.

Bunun yanında deney grubundaki öğrenciler; müze ortamında akıllarına takılan her türlü soruyu bizzat o işle uğraşan kişilere sorma, nesnelere yerinde inceleme, gözlem yapma ve yaparak öğrenme fırsatını bulmuştur. Nitekim, anlamlı bir öğrenme Piaget'in belirttiğı gibi; bireyin eğitim sürecine aktif olarak katılımıyla ve sosyal ortamda bilgilerini paylaşmasıyla gerçekleşmektedir.

Bu tür müze incelemeleri uygulamalarının; M.E.B. Görsel Sanatlar Dersi programı amaçlarının gerçekleştirilmesinde, öğrencilere verilmek istenen kazanımların verilebilmesinde, bunlarla da öğrencilerde müzelere karşı olumlu tutumların oluşturulmasında ve bu değerlere sahip çıkmanın öneminin kavratılmasında etkili olacağı değerlendirilmektedir.

5.2. Tartışma

Fatih VAROL'un 2003 yılında, "İlköğretim Okulları İkinci Kademe Programı Resim-İş Dersinde Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi" ile ilgili görüşme tekniği uygulayarak bir yüksek lisans tezi hazırlamış, tez kapsamında yaptığı araştırmada, Ankara'nın Polatlı ilçe merkezinde görev yapan resim öğretmenleri ile görüşmüş ve bu görüşmeler neticesinde resim öğretmenlerinin müze eğitimine gereken önemi vermedikleri, öğretmen ve öğrencilerin büyük bir kısmının müzeye gitmedikleri tespit edilmiştir.

Tuğba GÜRKAN ise 2004 yılında "İlköğretim II. Kademe Müze Eğitiminin Önemi Üzerine (Bursa İli Örneğinde)" konulu hazırladığı tezde kontrol gruplu ön test-son test modeli uygulamıştır. Bunun yanı sıra araştırmacı İlköğretim II. Kademe müze eğitiminin yeri ve önemini belirlemek amacıyla hazırladığı 12 sorudan oluşan anket formlarını 6 ayrı okulun 8. sınıflarından birer şubeye uygulamıştır. Anket sonuçlarına göre, öğrencilerin çoğunluğu daha önce müzelere okul ziyaretleri ile gitmiş ve müzeler hakkında bilgi edinmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin büyük çoğunluğunun düzenli olarak müzelere gidemedikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacının uyguladığı ön-test son-test sonuçlarına göre, uygulama öncesinde öğrencilerin müzeler konusunda düşük bilgi düzeyine sahip oldukları görülmüş, uygulama sonrasında ise, müze eğitimine katılan öğrencilerin bilgi edinme düzeyinin yükseldiği görülmekle beraber, müze ortamında uygulamaya katılmayan öğrencilerin bilgi düzeyinde düşüş yaşandığı belirlenmiştir. Gürkan yaptığı araştırmanın bulgularından yararlanarak çeşitli öneriler getirmiştir. Bu araştırmada, müze eğitiminin resim iş eğitimi kapsamında verilmesinden dolayı resim derslerin haftalık ders saatlerinin arttırılması, resim öğretmenlerine müze eğitimi ile ilgili

seminerler, kurslar ve atölye çalışmaları verilmesi, müzelerde formasyon eğitimi almış müze eğitimcilerinin bulunması, çocukların müzelerden sıkılmasını önlemek amacıyla müzelerde eğlenceli oyunlar düzenlemesi gibi öneriler sunulmuştur.

Hatice Nilüfer SÜZEN 2005 yılında “İlköğretim Okullarındaki Görevli Yöneticilerin ve Resim-İş Öğretmenlerinin Müze ve Sanat Galerilerinin Görsel Sanatlar Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Görüşleri” ile ilgili hazırladığı yüksek lisans tezinde Tarama Modeli kullanarak Ankara merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarından 48 yönetici ve yönetici yardımcısı, 40 resim öğretmeni ile görüşmüş, bu görüşme için araştırmacı daha önceden görüşmede kullanmak için tutum ölçeği soruları hazırlamıştır. Bu araştırmaya göre, müze ziyaretlerinin verimli düzeyde yapılmadığı, sınıfların kalabalık olmasından dolayı verimli müze ziyaretlerinin gerçekleşemediği, öğretmenlerin müze ziyaretleri öncesi ön hazırlık yapmadığı ve gezi planı hazırlamadığı ortaya çıkmıştır.

ADIGÜZEL, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı'nın “Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar: Küreselleşme ve Yerelleşme” adlı yayınladığı kitabında, “Müze Pedagojisinin Türkiye'deki Yansımaları” adlı yazısında, Milli Eğitim Bakanlığı'na düzenlenen hizmet içi eğitim programlarında müzelerin eğitim ile ilgili bilgi, beceri ve tutum geliştirilmesi; müzede çalışan uzman personellere gerekli pedagojik eğitim verilmesi; müzelerde kopya eserlere dokunabilecek ve drama çalışmaları yapılabilecek uygun mekanların oluşturulması gerekliliği ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Müze eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaları kapsamında, düzenlenen paneller ve seminerlerde müze eğitiminin gerekliliği ve önemi üzerinde durulmuştur. Hazırladığım tez kapsamında ulaştığım sonuçlar ile incelediğim tezler ile paralellik olduğu göze çarpmaktadır.

5.3. Öneriler

Diğer çoğu Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de müzelerin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar derslerinde kullanılması bir gereksinimdir. Müzeler, özgün sanat eserlerini göstererek tanıtması ve anlatması; sanat eserlerinin

niteliğini ve görsel algılama deneyimini yerinde ve ilk elden sunması; sanatı, kültürel kaynakları ve tarihi içerikleriyle ilişkilendirmesi; görsel okur yazarlığı, sanatçıların dilinin anlaşılmasını ve takdir edilmesi gereğini öğretmesi; sanat eserlerine bakarak ve yaparak uygulamalı sanatsal deneyimler (yaşantılar) sunması açısından çok önemlidir.

Müze incelemelerinin ilköğretim okullarındaki görsel sanatlar eğitimine katkısını saptamak amacıyla Bolu-Merkez Milli Egemenlik İlköğretim Okulu'nda yapılan bu araştırmanın bulgularından yararlanılarak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir.

- Okullarda eğitim ve öğretim gören genç neslin sanat ve müze ile erken buluşmasını sağlamak amacıyla; müze - okul işbirliği etkin hale getirilmelidir.
- Görsel Sanatlar öğretmenlerine yönelik müze eğitimi ile ilgili seminerler, konferanslar ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hizmet içi eğitim verilmelidir.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, öğretmenlere müze eğitimi hakkında ön bilgi vermek ve ihtiyaç duyulabilecek bir bilgiye daha kolay ulaşılmasını sağlamak amacıyla müze müdürlükleri ile koordineli olarak öğretmenler için bir 'müze el kitabı' hazırlanmalıdır.
- Müzelerde eğitim birimi açılmalı ve bu birim işlevsel hale gelmelidir. Müzelerde, öğrencilerin veya sanat ile ilgilenen halkın uygulama çalışması yapabileceği uygun atölyeler bulunmalıdır.
- Müze eğitimini yaygınlaştırmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı arasında bir protokolün imzalanması ve bu bağlamda gerekli birimlerin kurulması, müze bünyesine eğitimcilerin de alınması ve her müzenin bir müze eğitimi politikası belirlemesi sağlanmalıdır.

- “Bilgi yaparak ve yaşayarak kalıcı hale gelebilir” düşüncesinden hareketle; müzelerin pedagoji eğitimi almış ve alan bilgisine sahip müze eğitimcilerini bünyesinde bulundurması, müzelerde görevli bütün personelin çağdaş müzecilik konusunda eğitilmesi ve çocuklar ile halka müzeciliği, sanatı ve sanatçıyı sevdirmeye yönelik çeşitli eğitim etkinliklerin, uygulamaların yaptırılması (Drama, atölye çalışmaları, görsel sunumlar, çocuklara yönelik proje çalışmaları vb.) sağlanmalıdır.

- Müze kaynaklı yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre hazırlanmış programlar ve etkinlikler, öğrencilerin görsel sanatlar dersindeki başarılarını arttırdığı, öğrenilenlerin kalıcılığına olumlu katkısının bulunduğu ve görsel sanatlar dersine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlaması nedeniyle; hazırlanan program ve planlar bu yönde yapılmalıdır. Öğrencilerin dersten zevk almaları ve gördüklerinin öğrenme üzerinde daha kalıcı olmasından dolayı müze kaynaklı yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre görsel sanatlar dersi konularının bazıları müzede uygulanmalı ve drama dersi ile birlikte çalışılmalıdır.

- Müze kaynaklı yapılandırmacı öğretim yaklaşımına uygun olarak görsel sanatlar dersinde öğrenciler, seçkin sanatçıların eserlerini, estetiksel niteliklerini söyleyerek sanat eleştirisi yapmalıdır. Görsel Sanatlar dersi programındaki etkinlikler çeşitli yaratıcı oyunlar (Eseri daha iyi anlayabilmek ve dil becerilerini geliştirmek amacıyla eserler hakkında hikâyeler oluşturabilir bunlarla ilgili kişileştirmeler ve tiyatro oyunları oynanabilir) planlanmalı ve icra edilmelidir.

- Müzelerde insanların, özellikle çocukların ilgisini çekebilecek etkinlikler planlanmalı, müze ortamından sıkılmaları engellenmelidir.

- Görsel Sanatlar dersi programındaki müze eğitimi kazanımları müze, ören yerleri ve tarihi eserler ile sınırlandırılmamalıdır. Programda müze eğitimi kazanımlarında amaç; sadece geçmiş kültürleri tanımak ve konuşmak değil çağdaş sanatı öğretmek, aktüel sanat olaylarını takip etmek olmalıdır. Dolayısıyla M. E. B. programına gündemi de takip eden bireyler yetiştirmek amacını hedefleyen kazanımlar eklenmelidir.

- Müze eğitiminin amaçlarının gerçekleşebilmesi ve müze bilincinin daha sağlıklı kazandırılabilmesi için müze gezileri, yıl içerisinde birkaç kez yapılmalı ve sadece gerçek müze gezileri ile sınırlandırılmayıp, sınıf içerisinde bilgisayar destekli sanal müze ile bu eğitim desteklenmelidir.
- Müzelere eğitim giderlerinde kullanması için bir bütçe ayrılmalıdır.
- Müzelerin okulları tamamlayıcı bir unsur olduğu düşünülerek, yılda bir kez okul ziyareti yapılan mekânlar olmaktan çıkarılmalı, bu ve bu gibi yerlerden sanat eğitiminde sürekli faydalanılmalıdır.
- Okul idaresi tarafından; öğrenciler, öğretmenler, okuldaki diğer personel, müze bilincinin oluşturulması/geliştirilmesi amacıyla; okulun kendi bünyesinde bir “okul müzesi” açılması yönünde teşvik edilmelidir.
- Müzelerdeki eserler hakkında görsel ve işitsel yöntemlerle bilgi sahibi olunabilecek olanaklar sağlanmalı, müzeleri ziyaret eden öğrencilerin yaratıcı drama çalışabilecekleri, kopya nesnelere dokunabilecekleri uygun ortamlar sunulmalıdır.
- Müzeler, öğretmen, çocuk, genç ve ebeveynler için müze rehberi hazırlanmalıdır.
- Müze gezileri çok kalabalık gruplarla yapılmamalıdır.
- Müzeler, öğrencilerin müzelere ilgisini çekmek, bu konuda araştırma yapmasını sağlamak ve çocuklarda müze bilincini geliştirmek amacıyla her yıl resim, şiir, kompozisyon vb. yarışmaları düzenlemelidir.
- Birçok geçmiş uygarlığa ev sahipliği yapmış olan ülkemizdeki tarihi kaynakları öncelikle kendi insanımızın istifadesine sunmak, onlarda milli şuuru oluşturmak, kültür seviyesini artırmak, tarih bilincinin oluşmasını veya gelişmesini sağlamak vb. amaçlarla gerekli tedbirler (yerli halka indirim, seyyar sergiler, yarışmalar) alınmalıdır.

KAYNAKÇA

1. Abacı, O. (1996).*Müze eğitimi*, Sanatta Yeterlilik, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
2. Abacı, O. (2005). *Çocuk ve Müze*, İstanbul:Morpa Kültür Yayınları
3. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.(2005) *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2005 Yıllığı*
4. Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü.(2006) *Anadolu Medeniyetleri Müzesi 2006 Yıllığı*
5. Arat, N. (2006). *Etik ve Estetik Değerler*, (4. Baskı). İstanbul: Say yayıncılık
6. Asatekin, N.G. (2004).*Kültür ve Doğa Varlıklarımız , Neyi,Niçin, Nasıl Korumalıyız*, Ankara : T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİMM Basımevi
7. Atagök,T.(2003). *Müzecilikte Yeni Yaklaşımlar. Müze Eğitimi Seminerleri(I)*. Antalya:Akdeniz Bölgesi Müzeleri
8. Buyurgan,S. ve Buyurgan,U. (2007). *Sanat eğitimi ve Öğretimi*, Ankara: Pegem Yayıncılık
9. Buyurgan, S. ve Mercin,L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*, Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 2
10. Coşkun Onan, B. (2005).*Sanat eğitimi yöntemleri/yeni yaklaşımlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
11. Çakmak, C. (2002).*Günümüz Türkiye `sinde örgün sanat eğitiminde müzelerin yeri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü

12. Çellek, T. (1991). *Ortaöğretimde Görsel Sanat Eğitimi Konusunda Yapılan Çalışmaların Analiz ve Yorumu*-Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
13. Çetin, T. (2006). *Resim-iş Eğitimi Anabilim Dallarında Müze Eğitiminin Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi ve Anasanat Atölyelerinde Uygulamalara Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
14. Delier, A. (2005). *Sanat eğitiminde disiplinler arası yaklaşımlar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
15. (Erdoğan, İ. (2007). *Eğitime Yeni Bir Soluk: Müzeler* [‘http://www.gorselsanatlar.org/v2/index.php/topic,6655.0.html’](http://www.gorselsanatlar.org/v2/index.php/topic,6655.0.html) (15 Mart 2008)
16. Erhat,A. (1993). *Mitoloji Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi
17. Gartenhaus, A. (2000). *Yaratıcı Düşünce ve Müzeler*.Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi yayınları No:7
18. Gürkan,T. (2004). *İlköğretim II. Kademedede Müze Eğitiminin Önemi Üzerine Bir Araştırma (Bursa Örneğinde)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
19. Hooper&Greenhill,E. (1999). *Müze ve Galeri Eğitimi*. Ankara: A.Ü.Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları
20. İrwin, E. (1997). *Estetiğe Giriş*, çev. Turhan Oğuzkan, İstanbul: İnkılap Aka Kitabevleri
21. Kazım A. (2001). *Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık,

22. Kehnemuyi, Z. (1995). *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi*, YKY
23. Kırıñoğlu, O, (1991).*Sanatta Eğitim (Görmek, Anlamak, Yaratmak)*, Ankara: Eğitim Kitabevi
24. Kırıñoğlu, O. *Gençlerin Sanat Eğitimi*.Sayı 2: 73, Hacettepe Üniversitesi makale dizini
25. Mardan, B.(1993). *Müze Türleri,Yenden Müzeciliği Düşünmek*, İstanbul : YTÜ Yayınları
26. Moissej, K. (1993). *Estetik ve Sanat Dersleri*, Ankara: İmge Kitabevi
27. Müzeciler Derneği (2000). *Müzeciliğimiz,Müze-Eğitim İlişkileri*,Ankara: Müzeciler Derneği Yayınları 1
28. Müzeciler Derneği (2000). *Müze Kültürü,Sanat Kültürü ve Toplumsal Sorumluluk*, Ankara: Müzeciler Derneği Yayınları 3
29. Nevruz Topallı,Ö. (2001).*İlk ve Orta Dereceli Okullarda Güzel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi*, Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
30. Onur, B. (Ed.). (2003). *Müze Eğitimleri Seminerleri*. AKMED, Kongre,Sempozyum, Seminer Dizisi 1
31. Önder,M.(1999). *Türkiye Müzeleri*.Ankara:Türkiye iş Bankası Kültür Yayınları
32. Özsoy,V. (2002). *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:153-154

33. Paykoç, F. (2002). *Türkiye 'de Müze Eğitimi Uygulamaları: Tarihçe ve örnekleri*, Antalya :Akdeniz Bölgesi Müzeleri Müze Eğitimi Semineri
34. San, İ. (1983). *Sanat Eğitimi Kuramları. Özen Matbaacılık*, Ankara: Tan Yayınları
35. San, İ. (1993). *Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri*, Ankara :A.Ü.E.B.F.Dergisi, Sayı:2
36. Strocki, M. ve Kırıçoğlu, O.(1997) *Ortaöğretim Sanat Öğretimi*, Ankara: Milli Eğitim Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi
37. Şahan, M., *Müze ve Eğitim* http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2005_cilt3/sayi_4/487-501.pdf (12 Şubat 2008)
38. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü,(2006). Ankara: *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (1-8.sınıflar)*
39. Varol, F. (2001). *İlköğretim Okulları İkinci Kademe Programı Resim-iş Dersinde Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi*. Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
40. Yolcu, E. *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Eğitim ve Psikoloji Yayınları Dizisi, Nobel Yayınları

MÜZE ZİYARETİ SIRASINDA ÖĞRENCİ FAALİYETLERİ

Resim 4 Arkeolog tarafından uygulamalı şekilde kazı çalışmalarının aşamalarının anlatılması

Resim 5 Öğrenciler tarafından gerçekleştirilen kazı çalışması

Resim 6 Müze rehberi eşliğinde müze incelemelerinin yapılması

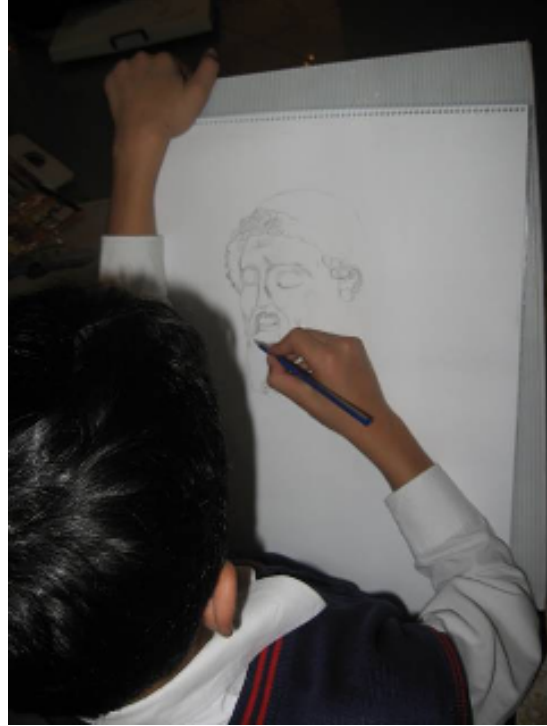
Resim 7 Öğrenciler müzede drama çalışması yaparken

Resim 8 Öğrenciler müzede Hermes Büstü'nü resmederken

Resim 9. Müze’de Hermes büstü’nün resmedilme aşaması

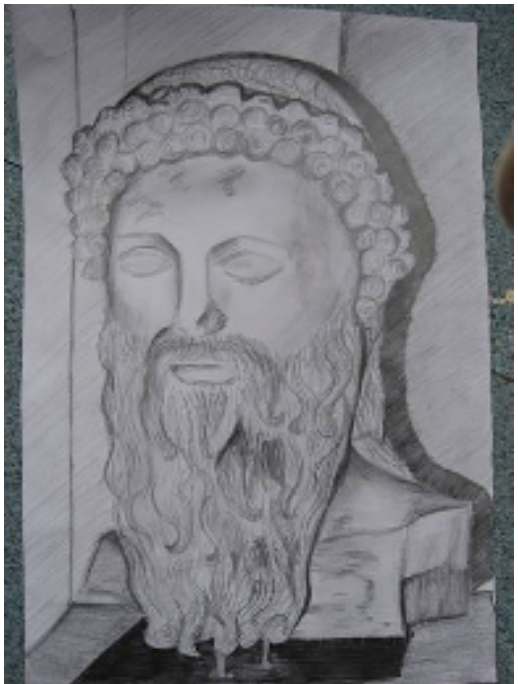
Resim 10 Deney grubu öğrencilerinin pastel boya tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler

Resim 11 Kontrol grubu öğrencilerinin pastel boya tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler

Resim 12 Deney grubu öğrencilerinin karakalem tekniği ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler

Resim 13 Kontrol grubu öğrencilerinin karakalem ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait resimlerden örnekler

Resim 14 Öğrenciler kil ile üç boyutlu olarak Hermes Büstü'nün kopyasını yaparken

Resim 15. Deney grubu öğrencilerinin kil ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait çalışmalardan örnekler

Resim 16 Kontrol grubu öğrencilerinin kil ile çalıştıkları Hermes Büstü'ne ait çalışmalardan örnekler

Resim 17 Öğrenciler müzede çizdikleri resimleri okul panosuna asarken

Resim 18 İnternet ortamında sanal müze ziyareti yapılırken

EKLER**EK 1 - DENEY VE KONTROL GRUBUNA UYGULANAN BAŞARI TESTİ
ÖN TEST / SON TEST**

SINIF:

- 1. Müzelerin en önemli görevi aşağıdakilerden hangisidir?**
  - A. Günümüz kültürünü insanlara aşlamak ve öğretmek
  - B. Zengin kişilerin koleksiyonlarını sergilemek
  - C. Bünyesindeki eserleri korumak, bakımlarını yapmak, sergilemek ve bilimsel çalışmalarla geçmişi geleceğe aktarmak
  - D. Eski insanların yaşadıkları yerleri tanıtmak

- 2. Atatürk'ün hayatını kaybettiği Dolmabahçe Sarayı hangi ilimizdedir?**
  - A. İzmir
  - B. İstanbul
  - C. Ankara
  - D. Diyarbakır
  - I. El yazmaları
  - II. Eski dönemlere ait kıyafetler
  - III. Eski döneme ait halı, kilim örnekleri

- 3. Yukarıdaki eserler hangi tür müzede sergilenir?**
  - A. Arkeoloji Müzesi
  - B. Bilim Müzesi
  - C. Etnografya Müzesi
  - D. Güzel Sanatlar Müzesi

4. Yukarıda gördüğümüz eserler hangi tür müzede bulunur?

- A. Arkeoloji Müzesi
- B. Etnografya Müzesi
- C. Tarih Müzesi
- D. Bilim Müzesi

Aşağıda müze türü ve içinde sergilenen eserler eşleştirilmiştir

5. Bu eşleştirmelerden hangisi doğrudur?

- A. Arkeoloji Müzesi- Osmanlı Dönemine ait elbiseler
- B. Etnografya Müzesi- Bizans Dönemine ait mozaikler
- C. Güzel Sanatlar Müzesi- Nuri İYEM'in yağlı boya tabloları
- D. Etnografya Müzesi- Tunç Çağına ait kaplar

6. Aşağıdakilerden hangisi sanat galerisinde sergilenmez?

- A. Fatih Sultan Mehmet'in Giydiği kıyafetler
- B. Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yağlıboya tablosu
- C. Seramik Sanatçısı Füreyya'nın seramik çalışmaları
- D. Turgut Pura'nın yaptığı heykel çalışması

7. Bir arkeolog yaptığı kazı çalışmasında Bizans dönemine ait bir çömlek buluyor. Bunu hangi müzeye götürmelidir?

- A. Etnografya Müzesi
- B. Arkeoloji Müzesi
- C. Tarih Müzesi
- D. Modern Sanat Müzesi

8. Leonardo da Vinci'nin Mona Lisa tablosuna bakarak Ahmet Usta Aynı tabloyu yapmıştır. Ahmet Usta'nın yaptığı bu çalışmaya ne denir?

- A. Portre
- B. Restorasyon
- C. Naturmort
- D. Röprodüksiyon

9. Aşağıdakilerden hangisi arkeolojik eser değildir?

- A. Eski Tunç çağına ait pişmiş topraktan kaplar
- B. Osmanlı dönemine ait asker kıyafetleri
- C. Bizans devri taş ve seramikler
- D. Geç roma devrine ait mozaikler

- I. Mevlana Türbesi
- II. Çırağan Sarayı
- III. Seben Kaya Evleri
- IV. Sultan Ahmet Camii

10. Yukarıda Müzelerden hangisi ya da hangileri Bolu'da bulunmamaktadır?

- A. Yalnız III
- B. I,II
- C. I,II,IV
- D. Hepsi

'Hülya öğretmen öğrencilerine ören yeri fotoğrafı gösterir. 'Burada neler görüyorsunuz, burada insanlar yaşamış olabilir mi?' diye sorar. Alınan cevaplardan sonra, 'Bu eşyalar şimdi nereye götürülmüş olabilir?' sorusuna Yeliz doğru cevap vermiştir.'

11. Yeliz'in verdiği cevap aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Milli Eğitim Bakanlığı
- B. Müze
- C. Sanat Galerisi
- D. Güzel Sanatlar Fakültesi

- 12. Aşağıdakilerden hangisi sanat eseri değildir?**
- A. Osman Hamdi'nin 'Kaplumbağa Terbiyecisi' adlı yağlıboya tablosu
  - B. Bizans dönemine ait testiler
  - C. İbrahim Çallı'nın 'Manolyalar' adlı tablosu
  - D. Ünlü müzisyen Mozart'ın 'Türk Marşı' adlı bestesi
- 13. Aşağıdakilerden hangisi 'tarihi eser'in tanımıdır?**
- A. Yaratıcılık ve ustalık sonucu ortaya çıkan üstün ve değerli eser
  - B. Resim ve heykel sanatlarına verilen genel ad.
  - C. Tarihsel bir konuyu işleyen eser.
  - D. Bir sanat eserinin kopyası
- 14. 'Restorasyon' ne demektir?**
- A. Eski bir yapıda yıkılmış, bozulmuş olan bölümleri aslına uygun bir biçimde onarma
  - B. Kazı Bilimi
  - C. Bir sanat eserinin kopyası
  - D. Mozaik çalışması
- 15. 'Sanat Galerisi'nin en uygun tanımı aşağıdakilerden hangisidir?**
- A. Kültürel ve tarihsel değeri olan nesnelerin toplanarak sergilendiği yerlerdir.
  - B. Plastik sanat eserlerinin sergilendiği mekânlardır.
  - C. Bir çeşit resim atölyesidir.
  - D. Kazılar sonucu ortaya çıkan buluntuların sergilendiği mekânlardır.
- 16. Aşağıdakilerden hangisi müzelerin amaçları arasında yer almaz?**
- A. Eserleri korumak
  - B. Eserleri sergilemek
  - C. Toplumu oluşturan bireylerin geçmişi daha iyi tanımlarını sağlamak
  - D. Eserlerin satışını yapmak

Aşağıda müze türü ve içinde sergilenen eserler eşleştirilmiştir

17. Aşağıdakilerden hangisi bir restorasyon çalışması örneğidir?

- A. Safranbolu evlerinin kötü görünümlü cephelerinin aslına uygun olarak onarılması
- B. Tarihi eserlerin kayıt altına alınması
- C. Kültürel varlıkların korunması
- D. Bir sanat eserinin kopyasının yapılması

18. Resim, müzik ve heykel gibi güzel sanat dallarında ortaya konulan yapıtların sergilendiği müze çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Etnografya Müzesi
- B. Güzel sanatlar müzesi
- C. Özel Müzeler
- D. Tarih Müzesi

'Kişi veya kuruluşlar tarafından, çeşitli konularda bir araya getirilmiş eserlerin yer aldığı müzelere 'özel müze' denilmektedir. '

19. Bu tanıma göre aşağıdakilerden hangisi özel müze değildir?

- A. Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi
- B. Sakıp Sabancı Müzesi
- C. İstanbul Arkeoloji Müzesi
- D. Türk hava Kurumu Müzesi

20. Aşağıdakilerden hangisi Bolu'da bulunan tarihi eserlerdendir?

- A. Seben Kaya Evleri
- B. Galata Kulesi
- C. Anadolu Medeniyetleri Müzesi
- D. Topkapı Sarayı

21. 'Konservasyon'un tanımı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Bir eseri olduğu gibi koruyup muhafaza etmek
- B. Tarihi eser kaçakçılığı
- C. Sanat eseri
- D. Kültür oluşumlarını araştıran bilim

22. Röprodüksiyon' ne demektir?

- A. Bir sanat eserinin kopyası veya taklidi
- B. Sanat Eseri
- C. Arkeolojik eser
- D. Bir çeşit kıyafet

23. Yukarıda resmini grdgnz peribacaları(Kapadokya) hangi tür müze kapsamına girer?

- A. Taş Eserler müzesi
- B. Heykel Müzesi
- C. Arkeoloji Müzesi
- D. Açık Hava Müzesi

nl ressam VAN GOGH'un yağlıboya ile yaptığı portre alışması.

24. Yukarıdaki resim için aşağıdakilerden hangisi söylenbilir?

- A. Hat sanatıdır.
- B. Fonetik sanat eseridir.
- C. Tarihi eserdir.
- D. Sanat eseridir.

25. Aşağıdakilerden hangisi müzede uyulması gereken kurallardan değildir?

- A. Müzeyi sessiz bir şekilde gezmeliyiz.
- B. Eserlere zarar verecek hareketlerden kaçınmalıyız.
- C. Müze gezerken çok yavaş yürümeliyiz.
- D. Müze gezerken bir şeyler yiyip imemeliyiz.

EK 2 - DERS PLANI (DENEY GRUBU) (1.Hafta)

Ders : Görsel Sanatlar

Sınıf : 7-

Süre : 1 ders saati

Öğrenme alanı : Müze Bilinci

Uygulama Ortamı : Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kazanımlar :

- Müze, sanat galerisi, ören yeri, tarihi eser,anıt vb. hakkında fikir sahibi olur.
- Müzelerin içerdiği eserlere göre Resim Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi ve Bilim Müzesi gibi sınıflandırıldığını fark eder.
- Restorasyon ve konservasyon kavramlarını bilir ve farkını açıklar.
- Orijinal eser ile röprodüksiyon arasındaki farkı bilir.

Teknikler : -

Yöntemler Gezi-gözlem, Anlatım, soru-cevap, eşleştirme,

A. DERS HAZIRLIĞI

1. Öğretmen Hazırlığı:

- a) Müze daha önceden gezilir.
- b) Müze yetkilileri ile arkeologlarla tanışılır.
- c) Gezi için müzeden ve diğer ilgililerden izin alınır.
- ç) Müze ile ilgili bilgi toplanır.
- d) Ulaşım aracı sağlanır.
- e) Müzelerin amaçlarının, görevlerinin,çeşitlerinin öğretilmesine yönelik gerekli kaynak araştırması yapılır.
- f) Müze, müze çeşitleri, konservasyon, restorasyon ve röprodüksiyon kavramlarına yönelik öğrencilere dağıtılacak çalışma kağıtları hazırlanır.
- g) Müzede uyulması gereken kurallar ile ilgili doküman hazırlayıp öğrencilere dağıtmak.
- ğ) Uygulamaya yönelik çalışma kağıtları hazırlanır.

2. Öğrenci Hazırlığı:

2.1. Düşünsel ve Duyuşsal hazırlık:

Öğrencilerden gittikleri veya bildikleri müzelere ait fotoğraflar getirmeleri istenir.

2.2. Teknik Hazırlık:

Araç ve Gereçler: Çalışma kağıdı

B. UYARANLAR (MOTİVASYON)

1. Arkeolog tarafından, bir arkeolojik kazı anı kum havuzunun yanında uygulamalı olarak anlatılır. Kazı çalışması anında restorasyon ve konservasyon çalışması anlatılır.

2. Öğrencilere gördükleri arkeolojik buluntulara yönelik aşağıdaki sorular sorulur?

- Niçin kazı çalışması yapılıyor?
- Bu eserler değerli mi?

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

1. Kum havuzundaki uygulamalı kazı çalışması ile müzenin tanımı, müze çeşitleri, restorasyon, konservasyon ve röprodüksiyon kavramları öğrencilere anlatılır.

2. Soru-cevap yolu ile öğrencilerin konuyu pekiştirmeleri sağlanır.

3. Müzede görevli arkeolog tarafından konuyu pekiştirmeleri açısından konu örnek resimlerle anlatılır.

4. Konunun anlatılmasından sonra öğrencilerin yanlarında getirdikleri fotoğraflar öğrencilere gösterilir. Gösterilen fotoğraftaki müzelerin ne çeşit müze olduğu ve içinde ne çeşit eserler bulunduğu sorulur.

5. Öğrencilere çalışma kağıdı dağıtılır.

6. Müze gezisi tamamlanarak okula dönülür.

Ç. UYGULAMA

1. Öğrencilere müze çeşitleri, yönelik çalışma kağıtları dağıtılır.

2. Resimlerin altındaki boşluklara o resmin hangi tanıma ait, hangi müze çeşidine ait olduğunu yazmaları istenir.

3. Restorasyon, konservasyon ve rörodüksiyon kavramlarını daha iyi öğrenmeleri için çalışma kağıdı dağıtılır.

D. DEĞERLENDİRME

Müze çeşitleri ile ilgili çalışma kağıtlarındaki eşleştirmeler öğrencilerle birlikte değerlendirilir

EK 3 - MÜZELERDE UYMAMIZ GEREKEN KURALLAR

- Müze içerisinde başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmayınız.
- Müze bir grup halinde ziyaret ediliyorsa gruptan ayrılmamak,
- Sergi salonu içerisinde herhangi bir şey yiyip-içmeyiniz.
- Eserlere zarar verecek şekilde dokunmayınız.
- Yayıdığı zararlı ışınlarla tarihî eserlere zarar verebileceğinden dolayı, fotoğraf çekerken flâş kullanmayınız.
- Yerlere çöp atmayınız.
- Anlatılanları dikkatle dinleyiniz, merak ettiklerinizi öğretmeninize ve müze rehberine sorunuz.
- Müzede yapılan uyarıları dikkate alınız.

EK 4 - ÇALIŞMA KÂĞIDI (DENEY GRUBU) (1.Hafta)

Aşağıda müze çeşitlerine yönelik fotoğraflar ve müze çeşitlerinin isimleri verilmiştir. Her bir müze fotoğrafını müze isimleri ile eşleştiriniz.

Müze Çeşitleri

(.....)

(.....)

(.....)

(.....)

(.....)

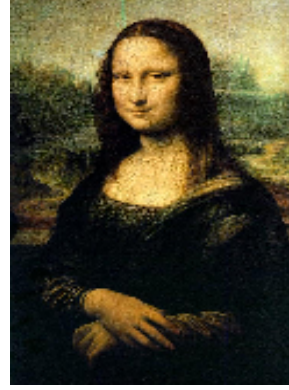
(.....)

(.....)

- 1- Çocuk Müzesi
- 2- Etnografya Müzesi
- 3- Güzel Sanatlar Müzesi
- 4- Arkeoloji Müzesi
- 5- Açık Hava Müzesi

EK 5 -ÇALIŞMA KAĞIDI

Leonardo Da Vinci'nin 'Mona Lisa' adlı tablosu

RÖPRODÜKSİYON: Bir sanat yapıtının orijinal formuna sadık kalınarak kopyasının üretilmesi.

Restorasyon öncesi ve Restorasyon sonrası

RESTORASYON: Bir sanat yapıtını ya da tarihe tanıklık eden herhangi bir nesneyi korumak gerektiğinde olabildiğince ilk haline getirmek amacıyla, bu yapıtı/ nesneyi sağlamlaştırmaya ve yıpranmasını durdurmaya yönelik işlemlerin tümü.(Aslına uygun bir şekilde onarma.

Yukarıdaki eserler olduğu gibi muhafaza edilmiştir.

KONSERVASYON: Arkeolojide bir eseri olduğu gibi muhafaza etme yöntemidir.

EK 6 - DERS PLANI (DENEY GRUBU) (2.Hafta)**Ders** : Görsel Sanatlar**Sınıf** : 7**Süre** : 1 ders saati**Öğrenme alanı** : Müze Bilinci**Uygulama Ortamı** : Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi**Kazanımlar** :

- Müze, ören yeri, tarihi eser, anıt vb. ziyaretleri yapmaya istek duyar.
- Gördüğü tarihi eserlerden yola çıkarak görsel tasarımlar yapar.
- Müzelerin, ulusal ve evrensel kültür ürünlerinin geçmişten geleceğe taşıdığı mekânlar olduğunu kavrar.
- Tarihi eserlerin özelliklerini açıklar.
- Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihi eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.

Teknikler : Etüt (gözlemleyerek ve inceleyerek çizme) Karakalem Tekniği
(Desen çalışması)**Yöntemler** : Gezi-gözlem, araştırma, inceleme, soru-cevap, gösterim, drama, uygulama**A. DERS HAZIRLIĞI****1. Öğretmen Hazırlığı:**

- a) Müze daha önceden gezilir.
- b) Gezi için müzeden ve diğer yetkililerden izin alınır.
- c) Müze ile ilgili bilgi toplanır.
- d) Ulaşım aracı sağlanır.
- e) Gezi ile ilgili anketler hazırlanır.
- f) Öğrenciler için müze ve gezi planı ve diğer çalışma yapıları hazırlanır.
- g) Öğrencilerin müze içinde çizim yapacakları uygun ortam hazırlanır.

2. Öğrenci Hazırlığı:**2.1. Düşünsel ve Duyuşsal hazırlık:**

Öğrencilerden resim kağıdı, resim kağıdını koymak için altlık ve çizim malzemeleri getirmeleri istenir.

2.2. Teknik Hazırlık:

Araç ve Gereçler: Çalışma kağıdı, resim kağıdı, resim altlığı, resim kalemi, Resim silgisi

B. UYARANLAR (MOTİVASYON)

Bir önceki hafta müzeyi gezerken arkeolojik eserlerden en çok hangisi dikkatinizi çekti?

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

1. Öğrenciler Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne götürülür.
2. Öğrencilere 'Çalışma Kağıdı' (Ek-2) dağıtılır.
3. Öğrencilere 'Çalışma Kağıdı' (Ek-3) dağıtılır.

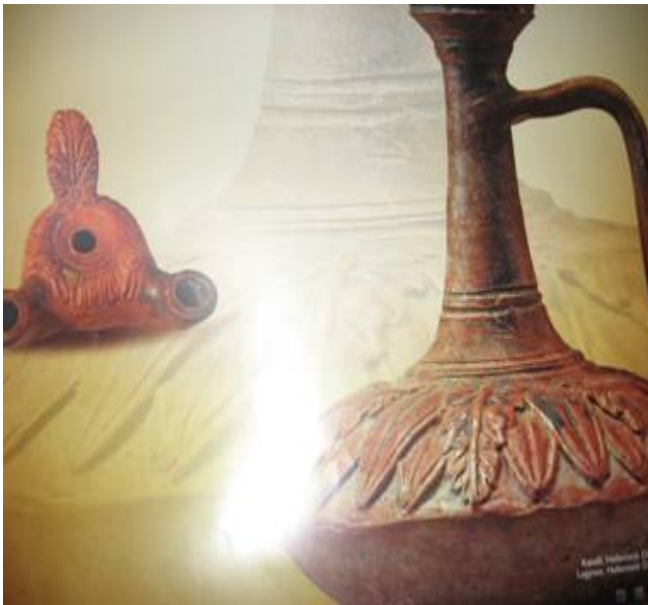
Ç. UYGULAMA

1. Öğrencilerin karakalem desen çalışması yapması için öğrencilerle birlikte arkeolojik bir heykel seçilir.
2. Öğrencilerin hepsinin heykeli rahat bir şekilde görebilecekleri şekilde oturmaları sağlanır.
3. Öğrencilerin karakalem tekniği ile heykelin resmini yapmaları istenir.
4. Çalışmalar okulda resim kulübü panosunda sergilenmeye hazır hale getirilir.

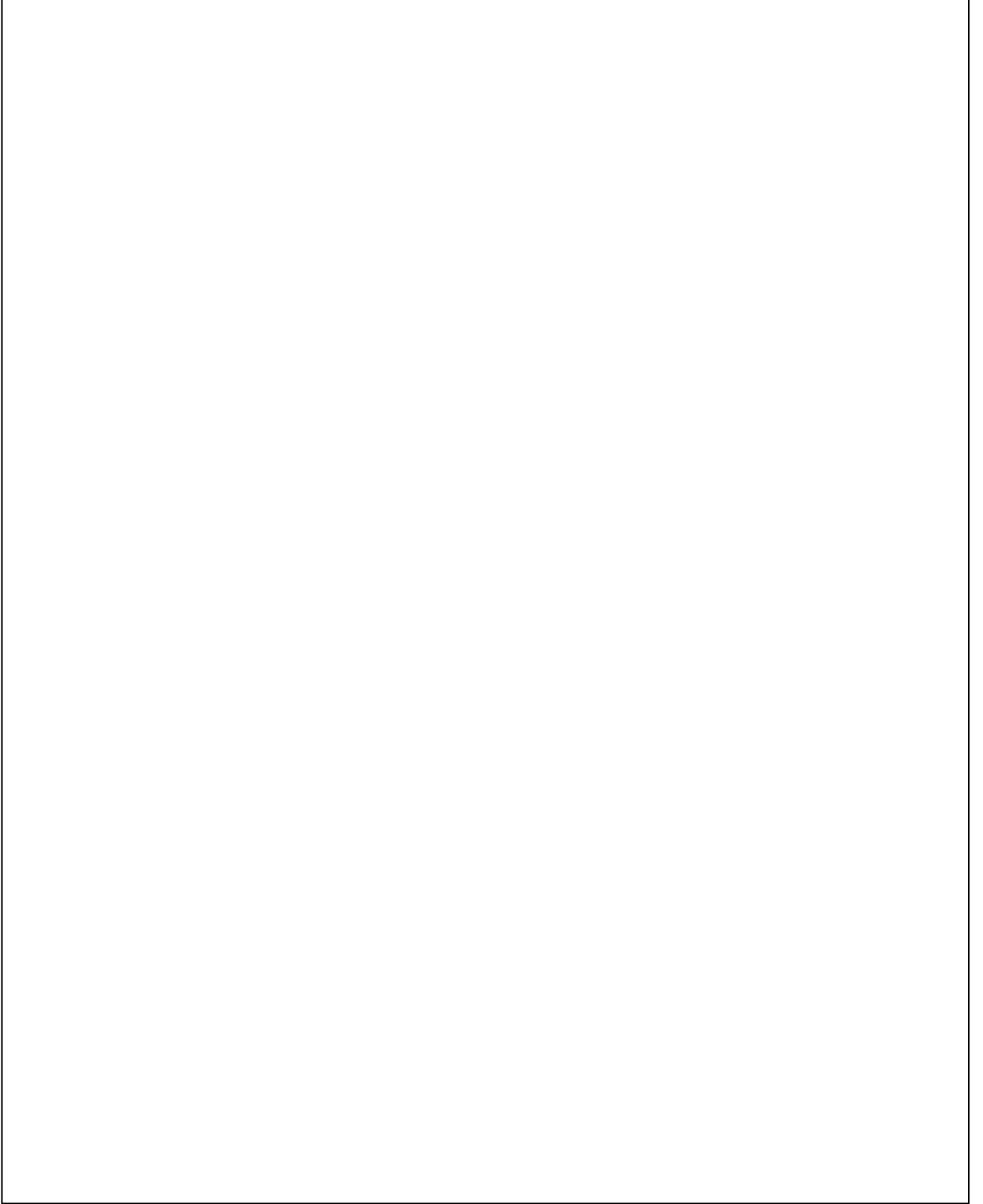
D. DEĞERLENDİRME**Uygulamalı Desen Çalışması İçin;
Değerlendirme Ölçeği**

ÖLÇÜTLER	PUAN
Yerleştirme(Kağıt Kullanımı)	15 Puan
Çizgi	15 Puan
Işık-Gölge	15 Puan
Hacim	15 Puan
Leke	20 Puan
Konuya Yakınlık	20 Puan
TOPLAM	100 Puan

Öğrenci çalışmaları okul panosunda sergilenir.

EK 7 - ÇALIŞMA KÂĞIDI (DENEY GRUBU) (2. Hafta)**Ad Soyad:****BİL BAKALIM,
BEN HANGİ DÖNEMDE
YAPILDIM?****BİL BAKALIM, BEN
HANGİ AMAÇLA
KULLANILIYORDUM?**

BEĞENDİĞİN ESERİN RESMİNİ BURAYA ÇİZER MİSİN?

EK 8 - DERS PLANI (DENEY GRUBU) (3.hafta)

Ders : Görsel Sanatlar

Sınıf : 7-

Süre : 1 ders saati

Öğrenme alanı : Müze Bilinci

Kazanımlar :

- Sanat eserinin özelliklerini kavrar.
- Tarihi eserlerin özelliklerini kavrar.
- Tarihi eser ile sanat eserinin özellikleri arasındaki farkı bilir.
- Tarihi eserlerin ve kültürün taşıyıcısı niteliğindeki sanat eserlerinin kayıt altına alınmasının gerekliliğini ve önemini fark eder.
- Kültürel miras olan eserlerin, kaçakçılığının sonuçlarını tartışır.

Teknikler : -

Yöntemler : Anlatım, soru-cevap, gösterim,

A. DERS HAZIRLIĞI

1. Öğretmen Hazırlığı:

- a) Kazanımların içeriği ile ilgili örnek resimlerin yer aldığı bir sunu hazırlanır.
- b) Gezilebilecek sanal müzelerin adresleri not alınır.
- c) Konu ile ilgili internetten ve kitaplardan gerekli araştırmaları yapar.
- d) Konu ile ilgili müze yetkililerinden bilgi edinilir.

2. Öğrenci Hazırlığı:

2.3. Düşünsel ve Duyuşsal hazırlık:

Öğrencilerden sınıfa sanat eseri ve tarihi eselere yönelik örnek birer fotoğraf getirmeleri istenir.

2.4. Teknik Hazırlık:

Araç ve Gereçler: Çalışma Kağıdı (Ek-1)

B. UYARANLAR (MOTİVASYON)

1. Öğrencilerin sınıfa getirdikleri sanat eseri ve tarihi eser fotoğrafları toplanır.
2. Ve öğrencilere sırayla fotoğraflar gösterilir. Aşağıdaki sorular öğrencilere sorulur.
  - Fotoğrafta gördüğünüz sanat eseri mi, tarihi eser midir?
  - Sanat eserinin tarihi eserden farkı nedir?
  - Sizce tarihi eser ve sanat eseri kaçakçılığının olumsuz sonuçları nelerdir?

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

1. Konu ile ilgili hazırlanan sunu projeksiyon makinası ile perdeye yansıtılarak öğrencilere anlatılır.
2. Örnek resimler ile sanat eseri ve tarihi eserin farkı anlatılır.
3. Tarihi eser ve sanat eseri kaçakçılığının olumsuz sonuçları hazırlanan sunu ile anlatılır.
4. Tarihi eserlerin ve kültürün taşıyıcısı niteliğindeki sanat eserlerinin kayıt altına alınmasının gerekliliğini ve önemini anlatılır.

Ç. UYGULAMA

1. İnternette sanal müzeler gezilir. Sanal müzelerdeki eserlerde sanat eseri ve tarihi eserler anlatılır.
2. Kazanımlara yönelik çalışma kağıtları öğrencilere dağıtılır.
3. Resimlerin altındaki boşluklara sanat eseri mi yoksa tarihi eser mi oldukları yazmaları istenir.

D. DEĞERLENDİRME

Cevaplanan kağıtlar öğrencilerle birlikte değerlendirilir.

EK 9 - ÇALIŞMA KÂĞIDI (DENEY GRUBU) 3. HAFTA

Aşağıda sanat eseri ve tarihi eserlere ait fotoğraflar verilmiştir. Resimlerin tarihi eser mi, yoksa sanat eseri mi olduklarını altlarındaki boşluklara yazınız.

.....

.....

.....

.....

(Mozart'ın bestelediği Türk Marşı)

.....

.....

EK 10 - DERS PLANI (DENEY GRUBU) (4.HAFTA)**Ders : Görsel Sanatlar****Sınıf : 7****Süre : 1 ders saati****Öğrenme alanı : Müze Bilinci****Uygulama Ortam : Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi****Kazanımlar :**

- Müze, ören yeri, tarihi eser, anıt vb. ziyaretleri yapmaya istek duyar.
- Gördüğü tarihi eserlerden yola çıkarak görsel tasarımlar yapar.
- Müzelerin, ulusal ve evrensel kültür ürünlerinin geçmişten geleceğe taşındığı mekânlar olduğunu kavrar.
- Tarihi eserlerin özelliklerini açıklar.
- Yakın veya uzak çevresinde bulunan ören yeri, tarihi eser, anıt gibi yerlerin geçmişi hakkında ön bilgi edinir.

Teknikler : Pastel Boya Tekniği(renkli çalışmalar)**Yöntemler : Gezi-gözlem, araştırma, inceleme, soru-cevap, gösterim, drama, uygulama****A. DERS HAZIRLIĞI****1. Öğretmen Hazırlığı:**

- a) Müze daha önceden gezilir.
- b) Gezi için müzeden ve diğer yetkililerden izin alınır.
- c) Müze ile ilgili bilgi toplanır.
- d) Ulaşım aracı sağlanır.
- e) Öğrenciler için müze ve gezi planı ve diğer çalışma yaprakları hazırlanır.
- f) Gidilen müzenin genel özelliği ve müzedeki öğrencilere ilginç gelebilecek bazı eserlerin özellikleri ve öyküleri araştırılıp, öğrenilir.
- g) Öğrencilerin müze içinde çizim yapacakları uygun ortam hazırlanır.
- h) Bolu'daki ören yeri ve tarihi eserlere yönelik çalışma kağıdı hazırlar.

(Ek-4)

2. Öğrenci Hazırlığı:

2.5. Düşünsel ve Duyuşsal hazırlık:

Öğrencilerden resim kağıdı, resim kağıdını koymak için altlık ve çizim malzemeleri getirmeleri istenir. Gidecekleri müze hakkında internetten bilgi edinmeleri söylenir.

2.6. Teknik Hazırlık:

Araç ve Gereçler: resim kağıdı, resim altlığı, resim kalem, pastel boya

B. UYARANLAR (MOTİVASYON)

Bir önceki hafta müzeyi gezerken arkeolojik eserlerden en çok hangisi dikkatiniz çekti?

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

Öğrenciler Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne götürülür.

Ç. UYGULAMA

1. Öğrencilerin resim yapması için öğrencilerle birlikte arkeolojik bir heykel seçilir.

2. Öğrencilerin hepsinin heykeli rahat bir şekilde görebilecekleri şekilde oturmaları sağlanır.

3. Öğrencilerin pastel tekniği ile heykelin resmini yapmaları istenir.

4. Çalışmalar okulda resim kulübü panosunda sergilenmeye hazır hale getirilir.

5. Uygulama çalışması bittikten sonra öğrencilere Bolu'daki tarihi eserlerle ilgili tanıtım broşürü dağıtılır. Bu şekilde öğrencilere Bolu'da Arkeoloji ve Etnografya Müzesi haricinde tarihi eserler, ören yerleri olduğu anlatılmış olunur.

D. DEĞERLENDİRME**Uygulamalı Resim Çalışması İçin;
Değerlendirme Ölçeği**

ÖLÇÜTLER	PUAN
Kompozisyon	20 Puan
Yaratıcılık	20 Puan
Işık-Gölge	20 Puan
Teknik Kullanımı	20 Puan
Renklerin Temizliği	20 Puan
TOPLAM	100 Puan

Öğrenci çalışmaları okul panosunda sergilenir.

EK 11 - DERS PLANI (DENEY GRUBU) (5.HAFTA)

Ders : **Görsel Sanatlar**

Sınıf : **7-**

Süre : **1 ders saati**

Öğrenme alanı : **Müze Bilinci**

Kazanımlar :

- Gördüğü tarihi eserlerden yola çıkarak görsel tasarımlar yapar.
- Müzedeki eserlerden yola çıkarak çeşitli görsel tasarımlar yapmanın kendi kültür birikimine katkısını tartışır.
- Yaptığı görsel tasarımlarını sergilemenin kıvancını yaşar.

Teknikler : **Kil ile üç boyutlu çalışmalar**

Yöntemler : **Soru-cevap, gösterim,uygulama**

A. DERS HAZIRLIĞI

1. Öğretmen Hazırlığı:

a) Kazanımlara yönelik öğrenci düzeyine uygun müzelerdeki heykel örneklerinden renkli fotokopileri veya internet ortamından sağlanan çıktıları sınıfa getirilir.

b) Klasik müzik cd'si sınıfa getirilir.

2. Öğrenci Hazırlığı:

2.7. Düşünsel ve Duyuşsal hazırlık:

Öğrencilerden internet ortamında arkeolojik eserleri incelemeleri istenir.

2.8. Teknik Hazırlık:

a) **Araç ve Gereçler:** Kil, plastik piknik bıçağı, kürdan, şekil vermeye yarayan plastik araç-gereçler, guvaj boya, fırça, su kabı, palet

b) **Temizlik Gereçleri:** Sıraların üzerine serilmesi için muşamba örtüler, koruyucu önlük

B. UYARANLAR (MOTİVASYON)

Öğretmen kil ile yapılmış örnek heykel çalışmaları sınıfa getirir. Öğrencilerin, bu örnekleri özgür bir şekilde incelemelerine izin verilir.

C. BİLGİYİ PAYLAŞMA

1. Öğrencilere üç boyutlu çalışmalar hakkında bilgi verilir.
2. Öğrencilerin kil'i nasıl kullanıp, nasıl yoğuracakları anlatılır.

Ç. UYGULAMA

1. Arkeolojik eserlerin fotoğrafları öğrencilere dağıtılır.
2. Ve öğrenciler serbest bırakılarak herhangi bir arkeolojik eseri kil ile üç boyutlu olarak çalışmaları istenir.
3. Uygulama aşamasında öğretmen tarafından öğrencinin özgürlüğünü etkileyecek doğrudan yönlendirme yapılmaz.
4. Uygulama süresince temizlik ve güvenlik önlemleri gözetilir.
5. Uygulama sonrası, malzemelerin toplanarak çalışma ortamının temizlenmesi sağlanır.

D. DEĞERLENDİRME

Uygulamalı Üç boyutlu kil Çalışması İçin; Değerlendirme Ölçeği

ÖLÇÜTLER	PUAN
Üç Boyut(hacim)	40 Puan
Yaratıcılık	40 Puan
Teknik Kullanımı	20 Puan
TOPLAM	100 Puan

Öğrenciler yaptıkları çalışmaları okul standında sergiler.

EK 12 - GEZİ PLANI

OKULUN ADI	
GEZİ TARİHİ	
GEZİ YERİ	
GEZİYE ÇIKIŞ SAATİ	
GEZİDEN DÖNÜŞ SAATİ	
GEZİYE HANGİ ARAÇLA GİDİLECEĞİ	
GEZİ KAFİLE BAŞKANI	
TAKİP EDİLECEK YOL	
GEZİNİN AMACI	
GEZİNİN KONUSU	

GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYILARI

ŞUBE	ERKEK	KIZ	TOPLAM
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

REHBER ÖĞRETMENLER

ADI SOYADI

İMZASI

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... / ..... / .....
OKUL MÜDÜRÜ

EK 13 - OKUL İDARESİNE VERİLECEK DİLEKÇE ÖRNEĞİ

**Milli Egemenlik İlköğretim Okulu Müdürlüğüne,
BOLU**

02/10/2008 tarihinde görsel sanatlar dersi kapsamında Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne 7-A sınıfı ile geziye gitmek istiyorum. izin verilmesi hususunda gereğini saygılarımla arz ederim. 20/09/2008

Oya SARKAN TOSUN
Görsel Sanatlar Öğretmeni

EK 14 - VELİ İZİN DİLEKÇESİ ÖRNEĞİ

Milli Egemenlik İlköğretim Okulu Müdürlüğüne,
BOLU

Velisi bulunduğum ..... No.lu, .../..... sınıfı öğrencisi
.....'nın Bolu Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'ne
yapılacak geziye katılmasına izin veriyorum. ..../...../2008

Adı ve Soyadı

İmza

Adres:

Telefon: